



Diagnosi del Pallars Jussà

(Pla de reactivació socioeconòmica
2021-2026)



Unió Europea
Fons social europeu
L'FSE inverteix en el teu futur



GOBIERNO
DE ESPAÑA

MINISTERIO
DE TRABAJO
Y ECONOMÍA SOCIAL

SERVICIO PÚBLICO
DE EMPLEO ESTATAL
SEPE

SOC

**Servei d'Ocupació
de Catalunya**





Contingut

El territori i les infraestructures	5
Àmbit geogràfic	5
Planificacions Territorials	8
Fibra òptica.....	12
Dinàmica demogràfica.....	13
Activitat econòmica.....	21
Composició empresarial.....	24
Sector primari i agroalimentari	32
Projectes i actuacions realitzades	36
Indústria	36
Construcció.....	37
Comerç	38
Mercat de treball.....	41
Atur.....	41
Contractació	49
Impacte de la Covid 19 i les mesures adoptades en el món del treball	52
Educació	54
Nivell d'instrucció	54
Turisme.....	58
Actuacions i organització del sector.....	66
Afectació de la Covid 19 al sector	67
Espais naturals.....	70
Actuacions	70
Conclusions: els fenòmens que estan tenint lloc a la comarca.....	72
Fenòmens poblacionals.....	72
Fenòmens macroeconòmics.....	72
Fenòmens laborals	74
Fenòmens educatius	74
Fenòmens de qualitat de vida	75
Fenòmens localitzats al sector primari i agroalimentari	77
Fenòmens localitzats en el sector indústria	78
Fenòmens localitzats en el sector de la construcció	79
Fenòmens localitzats en el sector comercial.....	79
Fenòmens localitzats en l'àmbit del turisme	80



El territori i les infraestructures

Àmbit geogràfic

El Pallars Jussà pertany a l'Àmbit funcional territorial de l'Alt Pirineu i Aran, se situa en la vessant meridional dels dos Pallars (Jussà i Sobirà), ocupa la conca mitjana del Noguera Pallaresa, en el Pirineu Català. Limita al nord amb les comarques de Pallars Sobirà i Alta Ribagorça, a l'est amb la comarca de l'Alt Urgell, al sud amb la comarca de Noguera i a l'oest amb la província d'Osca.

La zona septentrional, fronterera amb Pallars Sobirà té un relleu accidentat i presenta profundes valls, com la Vall Fosca, la Noguera Pallaresa i uns pics que sobrepassen els 2.500 metres. En la zona meridional troben les serres prepirinenques de Boumort, de Sant Gervàs i Gurp. Al sud trobem un gran depressió, la gran conca de Tremp, on es troba la seva capital, Tremp, punt de confluència dels camins que comuniquen el pla amb la muntanya, destacar la presència en aquest punt del pantans de Terradets i Sant Antoni, i finalment a el sud-oest es geolocalitza el massís de Montsec.

La ciutat més poblada és Tremp, mentre que altres poblacions importants són la Pobla de Segur, Isona i la Conca Dellà i Torre de Cabdella. En superfície és la sisena comarca més gran de Catalunya, en canvi és una de les que té menys població.

El Pallars Jussà és una zona rural, caracteritzada per:

- Baixa densitat de població.
- Un pes molt important del sector primari en el PIB, molt per sobre de la resta de Catalunya.
- La importància i quantificació dels seus recursos naturals i culturals.

Com la resta de zones rurals del nostre país, la comarca pateix un endarreriment econòmic i social, degut a causes econòmiques, socials i polítiques, les quals es poden veure agreujades, sinó s'actua a causa d'aquesta nova economia basada en el coneixement.

Mobilitat

Pel que fa a la **xarxa de carreteres**, la comarca és travessada per un eix principal on es concentra la majoria de la seva població, la carretera autonòmica C-13, que vertebrava el Pallars Jussà de sud a nord. Altres vies a destacar són:

- L'Eix Pirinenc, la carretera de titularitat N260 que uneix els municipis de La Pobla de Segur, Sarroca de Bellera i Senterada amb les comarques del Pallars Sobirà i l'Alta Ribagorça.
- La carretera comarcal C-1311 que connecta amb el Pont de Muntanya (Aragó).
- La carretera comarcal C-1412b que comunica amb Isona i arriba fins a Ponts (Noguera).
- La carretera L-511 que va d'Isona a Coll de (Alt Urgell).
- L-503 que endinsa cap a la Vall de Fosca des Senterada.



estatal
Segur,

Tremp
Tremp
Nargó
de

Una xarxa capil·lar de carreteres locals i pistes permet comunicar tots els nuclis amb els eixos principals.

La **xarxa ferroviària** de la qual es beneficien els habitants de la comarca del Pallars Jussà és la línia Lleida – La Pobla de Segur gestionada per Ferrocarrils de la Generalitat, que connecta els municipis de Llimiana, Tremp, Salàs de Pallars i La Pobla de Segur.

La mitjana de **vehicles privats** a la comarca per a cada 1000 habitants és considerablement més alta que la catalana. Aquest fet, es pot deure a les característiques del territori, principalment per la dispersió de municipis de baixa densitat de població i la concentració del mercat laboral en les ciutats del fons de vall. Aquesta dificultat ortogràfica i el menor nombre d'infraestructures de transport, comporten un ús del vehicle privat molt més gran.

Parc de vehicles per tipologia

	Turismes	Motocicletes	Camions i furgonetes	Tractors industrials	Autobusos i altres	Total	Per 1000/h
Pallars Jussà	6908	865	2703	99	694	11.269	871
Alt Urgell	11.923	1.716	3.756	119	876	18.390	915
Alta Ribagorça	1.938	262	817	44	232	3.293	862
Cerdanya	9.938	2.232	4.450	58	1.050	17.728	970
Pallars Sobirà	3.840	622	1.914	23	537	6.936	1.008
Aran	5.513	1.090	2.375	60	482	9.520	949
Alt Pirineu i A.	40.060	6.787	16.015	403	3.871	67.136	929
Catalunya	3.560.228	860.663	754.925	28.496	168.854	5.373.166	664

Idescat 2019

Parc de vehicles per tipologia % (índex de motorització)

	Turismes	Motocicletes	Camions i furgonetes	Tractors industrials	Autobusos i altres	Total	Per 1000/h
Pallars Jussà	61,3%	7,7%	24,0%	0,9%	6,2%	11.269	871
Alt Urgell	64,8%	9,3%	20,4%	0,6%	4,8%	18.390	915
Alta Ribagorça	58,9%	8,0%	24,8%	1,3%	7,0%	3.293	862
Cerdanya	56,1%	12,6%	25,1%	0,3%	5,9%	17.728	970
Pallars Sobirà	55,4%	9,0%	27,6%	0,3%	7,7%	6.936	1.008
Aran	57,9%	11,4%	24,9%	0,6%	5,1%	9.520	949
Alt Pirineu i A.	59,1%	9,7%	24,5%	0,7%	6,1%	67.136	929
Catalunya	66,3%	16,0%	14,0%	0,5%	3,1%	5.373.166	664

Idescat 2019

Les estadístiques mostren que la comarca té una sinistralitat baixa, ja que rep aquest categoria en la comparativa tant pel que fa a la vegueria de l'Alt Pirineu i Aran i com en la comparació amb la mitjana Catalana pel que fa a accidents per a cada 100 habitants i accidents per a cada 100 vehicles.

A aquest fet hi poden contribuir dues casuístiques claus:

- L'estat de les carreteres, ja que, segons l'estudi d'euro RAP-RACC, la comarca no compta amb cap punt negre dins la xarxa viària.
- A diferència d'algunes de les seves comarques veïnes l'Alt Urgell i la Cerdanya, al Pallars Jussà no



hi discorre cap eix de comunicació amb moments d'intensitat de trànsit elevat.

Accidents de trànsit amb víctimes

	Vehicles totals	Accidents de trànsit	Accidents per 1000 habitants	Accidents per 1000 vehicles	Num habitants
Pallars Jussà	11269	40	3,1	3,5	13.080
Alt Urgell	18390	84	4,2	4,6	20.177
Alta Ribagorça	3293	12	3,2	3,6	3.802
Cerdanya	17728	63	3,5	3,6	18.192
Pallars Sobirà	6936	29	4,2	4,2	6.932
Aràn	9520	40	4,0	4,2	10.093
Alt Pirineu i Aran	67.136	268	3,66	3,95	72.276
Catalunya	5373166	79728	22,7	32,5	7.675.217

Els principals mitjans de **transport públic** a la comarca del Pallars Jussà són l'autobús i el ferrocarril.

El trajecte per accedir a les grans terminals de transport i mobilitat de Catalunya és, sempre, superior a una hora. L'Aeroport d'Alguaire i l'estació de ferrocarrils Lleida-Pirineus són les més properes, una hora i deu minuts de trajecte. En canvi l'Aeroport més important de Catalunya l'Aeroport del Prat es troba a més de dues hores.

La **xarxa ferroviària** del Pallars Jussà està composta per una sola línia és una línia que pertany a FGC i connecta Lleida, Balaguer i La Pobla de Segur. Aquesta línia va superar, l'any 2018, la xifra de 230.000 viatgers, continuant, per tant, la tendència alcista que ja venia precedida en l'anterior estudi. Amb motiu d'aquest increment FGC ha adquirit un tercer comboi a l'empresa suïssa Stadler per complementar el servei i poder reaccionar davant d'una avaria dels altres dos combois que actualment circulen per la línia. Aquesta nova màquina no es preveu que entri en servei fins ben entrat l'any 2021. L'arribada d'aquest tercer comboi s'ha vist endarrerit per una incidència en la catenària a causa d'un desprendiments que van afectar a uns dels combois durant el succés del

Connexions amb les principals infraestructures

Principals infraestructures de transport	Distància	Temps
Aeroport de Lleida Alguaire	85,9km	1h 10m
Estació de Ferrocarrils Lleida Pirineus	85,9km	1h 08m
Aeroport d'Andorra La Seu d'Urgell	92,7km	1h 30m
Aeroport de Reus	152km	2h 06m
Port de Tarragona	159 km	2h 14m
Aeroport de Barcelona el Prat	185km	2h 13m
Port de Barcelona	185km	2h 17m
Aeroport de Girona	231km	2h 40m

Elaboració pròpia

• Lleida – Balaguer – Tremp – la Pobla de Segur



temporal Gloria i posteriorment per la Covid-19, eventualitats de l'any 2020.



Pel que fa el **transport públic per carretera**, la companyia de transports ALSA, encarregada de les línies d'autobús, cobreix el transport públic del Pallars Jussà amb una línia directa des de Barcelona i diferents línies regulars i serveis diaris des de Barcelona i Lleida.

La mateixa companyia ofereix també un servei de transport que connecta les diferents poblacions de les comarques veïnes.

La poca oferta de transport públic de què disposa la comarca ha fet necessària la creació d'una xarxa de **servei de taxis** ofert per particulars per tal de cobrir els trajectes que no es poden fer amb el transport públic disponible. El taxi ofereix la possibilitat d'arribar a pobles aïllats allunyats de les vies de comunicació principals, però també a les grans ciutats a les hores desitjades.

Servei de transport a demanda Mitjançant taxis aquest és un servei típic de les zones de muntanya amb la peculiaritat que està subvencionats pel Consells Comarcals, oferint així un preu força competent. Son uns serveis amb horaris i parades establertes però que únicament es duen a terme si hi ha demanda del servei, bé previ avis telefònic o bé per demanda constant.

Pel que fa al transport turístic i recreatiu, la comarca compta amb el Tren dels Llacs, aprofitant la mateixa línia que enllaça Lleida amb la Pobla de Segur, seguint el traçat de la via del tren que funciona des de l'any 1951, quan va arribar a la Pobla de Segur.

Durant els mesos d'estiu es compta amb el Bus del Parc. El 21 de juny del 2019 va iniciar el servei que s'amplia fins a la Pobla de Segur procedent d'Espot, i s'incorpora l'enllaç del tren de la Pobla amb el telefèric de la Vall Fosca exclusivament en temporada d'estiu (21/6 al 3/09).

El projecte Interreg Europe Last Mile, finançat per fons Feder té per objectiu principal promoure la mobilitat sostenible per accedir a àrees rurals d'interès turístic, i aconseguir solucions innovadores i flexibles.

Planificacions Territorials

Pla Territorial Parcial de l'Alt Pirineu i Aran 2006

El Pla territorial de l'Alt Pirineu i Aran recull, dins el seu àmbit d'actuació, els objectius establerts per la Llei d'alta muntanya (1983) i el Pla territorial general de Catalunya (1995). Afecta a les comarques de l'Alt Urgell, l'Alta Ribagorça, la Cerdanya, el Pallars Jussà, el Pallars Sobirà i la Vall d'Aran.

Es desenvolupa l'any 2006, en el context anterior a la crisi de 2008 i dibuixa un escenari de creixement econòmic plantejant mecanismes per continuar amb aquest desenvolupament. No obstant això, posa de manifest les principals problemàtiques de les comarques de muntanya, que segueixen sent vigents: la pèrdua de població, l'envelliment, la dispersió poblacional i els condicionants geogràfics (situació excèntrica, barreres orogràfiques, etc.).

Malauradament, quinze anys més tard no s'han assolit pràcticament cap dels objectius i millores que plantejava el Pla territorial. La profunda crisi del 2008 i les seves conseqüències han impossibilitat la implantació de pràcticament cap mesura que afectés positivament a la comarca del Pallars Jussà.

Actualment, podem dir que les telecomunicacions han millorat. De totes maneres la implantació és deficitària i amb uns nivells molt inferiors als del àmbit urbà. Tampoc s'ha pogut donar resposta a les prioritats que marcava el pla en matèria de comunicacions com el condicionament del coll de Comiols. En comunicacions tampoc s'ha pogut dur a terme cap de les variants que afecten el pas dels vehicles pel Pallars Jussà. La construcció del nou aeròdrom del Pallars Jussà, és un projecte paralitzat.

Tanmateix, s'han executat millores en la línia ferroviària, tant infraestructurals com de freqüència horària i la disminució de la durada del trajecte o la millora del tram ce la 13 entre Tremp i La Pobla de Segur.

El Pla preveia, pel que fa a l'estructura social i econòmica:

- Fixar població en el territori
- Enfortir l'estructura social
- Promoure el benestar de la població i l'accés als serveis
- Gestionar el canvi socioeconòmic
- Diversificar l'economia i integrar més els sectors
- Fer més competitiva l'economia
- Considerar el sector primari com un sector estratègic en la gestió del territori
- Facilitar el creixement d'un sector secundari integrat
- Potenciar el turisme desvinculant-lo progressivament de la construcció
- Aprofitar l'efecte Andorra per fer viables serveis i infraestructures altrament impossibles
- Donar un major paper territorial al Prepirineu
- Dotar el territori de més capacitat d'autogovern i de gestió conjunta

En quant als espais oberts:

- Preservar el mosaic agroforestal, la base del paisatge pirinenc
- Conservar la connectivitat territorial i la biodiversitat existent
- Exigir una especial atenció urbanística en el fons de vall
- Regular infraestructuralment l'accessibilitat al medi natural

en quant al sistema d'assentaments urbans:

- Concentrar els creixements per crear ciutat i portar els serveis al territori
- Potenciar i relligar cada sistema d'assentaments per garantir el reequilibri intern i l'atenció a les necessitats dels petits nuclis de població.
- Alentir la classificació de nou sòl urbanitzable residencial destinat a segona residència.
- Reconduir la desproporció actual entre sòl residencial i sòl per activitat econòmica.
- Fomentar teixits urbans més rics i socialment més saludables
- Permetre un nombre determinat de polaritats turístiques supramunicipals: polígons de la indústria turística.
- Conservar l'estructura territorial evitant l'efecte passadís per agregació dels teixits urbans.
- Preservar el valor patrimonial dels petits nuclis pirinencs

En quant al sistema d'infraestructures:

- Sobreinvertir a l'Alt Pirineu i Aran per millorar la interconnexió amb la resta de Catalunya.
- Augmentar la cohesió interna de l'àmbit
- Minimitzar l'impacte de les vies transeuropees al seu pas per l'àmbit



- Fer més fluid el trànsit en les vies no desdoblades amb trànsit de camions o intensament turístiques i sotmeses a puntes estacionals.
- Garantir l'accés de qualitat a les noves tecnologies de la informació i la comunicació.
- Integrar adequadament en el territori les infraestructures contemplades en el Pla de l'Energia de Catalunya 2006-2015 dins l'àmbit de l'Alt Pirineu i Aran.

Pla comarcal de muntanya

L'últim pla de comarcal de muntanya elaborat és el del 2009 -2012, en la seva quarta edició, aquests plans responien com a eina de treball bàsica derivada de la llei 2/1983, del 9 de març, d'alta muntanya i segueixen les línies estratègiques dels plans territorials. S'acusa a la severa crisi del 2008 la causa de que l'últim pla dissenyat i executat sigui el del 2009-2012.

En base a la realitat socioeconòmica de les comarques de muntanya, els Plans comarcals fixen els següents objectius, que han de ser també el fonament de qualsevol plantejament de desenvolupament futur:

- Augmentar l'accessibilitat, tant pel que fa a les infraestructures com a l'extensió de les noves tecnologies.
- Captar treballadors qualificats, dinamitzar el teixit empresarial i alhora impulsar el creixement demogràfic.
- Apostar pels productes de qualitat.
- Revaloritzar el paisatge pirinenc.

Serveis i Equipaments

D'acord amb les noves tecnologies lligades a la mobilitat i per tal de donar cobertura a les noves necessitats fruit dels cotxes elèctrics o híbrids endollables a la comarca del Pallars Jussà hi trobem dues estacions de recàrrega amb una potència superior a 22 kW. Una es troba a Tremp i un altra a Pobla de Segur, els dos nuclis amb més densitat de població¹. [\(PIRVEC 2019\)](#)

La majoria de serveis comarcals estan localitzats a la ciutat de Tremp: L'oficina del Servei d'Ocupació de Catalunya, la delegació de l'Agència Tributària o l'hospital.

La comarca compta 4,87 llits hospitalaris per a cada 1.000 habitants; ubicats a l'Hospital Comarcal del Pallars. Aquest hospital compta amb un sol quiròfan i no té cap unitat de cures intensives. La comarca té una farmàcia per a cada 1.846 habitants.²

Segons les dades del departament de cultura trobem els següents monuments del Pallars Jussà, els quals es troben inclosos en l'Inventari del Patrimoni Arquitectònic.

Patrimoni arquitectònic

	Catalogació	Monuments històrics	Zones arqueològiques	Zones Paleontològiques	Total
Pallars Jussà	BCIN	41	9	3	53

Departament de cultura Generalitat de Catalunya (Estadístiques culturals de Catalunya 2020)

¹ [\(PIRVEC 2019\)](#)

² Idescat

Seguint en l'àmbit cultural a Tremp trobem el Teatre la Lira. Aquest equipament està pensat per poder exercir de teatre, auditori, espai d'assaig, cinema, sala de congressos i altres funcions gràcies a un sistema versàtil que permet modificar la sala en poc temps, esdevenint així l'únic municipi amb una sala de teatre a l'Alt Pirineu, 2017 (Es desconeixen les dades de l'Aran).

La proporció d'usuaris per **biblioteca** pública és molt menor al Pallars Jussà que al conjunt de Catalunya. No obstant, la dimensió d'aquestes també és menor, havent-hi menys de la meitat de llibres per biblioteca. (Font: Generalitat de Catalunya, Departament de cultura).

Com passa amb les altres instal·lacions, el Pallars Jussà manté en molts casos uns **equipaments esportius** per cada 1000 habitants molt superiors als del conjunt de Catalunya.

Pel que fa a les **Tecnologies de la Informació i la Comunicació** el Pallars Jussà presenta unes dades força homogenis entre equipament i ús.

La tinença d'ordinadors es superior a la mitjana de la vegueria de l'Alt Pirineu i l'Aran i equiparable a la mitjana Catalana.

Equipaments i ús d'equipaments tecnològics i internet

	Equipaments a l'habitatge				Ús d'ordinador i internet			
	Tinença d'ordinador	Connexió a Internet	Telèfon mòbil	Banda ampla	Ordinador darrers 3 mesos	Internet (darrers 3 mesos)	Correu electrònic	Compres a través d'Internet (alguna vegada)
Pallars Jussà	84,9	92	96,9	91,9	82,0	91,1	68,9	61,3
Alt Urgell	80,1	90,6	96,9	90,6	79,4	87,5	68,9	61,2
Alta Ribagorça	83,2	92,4	96,8	92,2	79,3	90,7	70	61,1
Cerdanya	77,8	91,5	96,8	91,4	82,1	90,5	67,7	61
Pallars Sobirà	83,7	91,8	96,9	91,7	78,7	89,1	67,9	61,3
Aràn	78,4	92,1	96,8	91,6	82,8	89,4	71,3	61,2
Alt Pirineu i Aran	81,4	91,7	96,9	91,6	80,7	89,7	69,1	61,2
Catalunya	84,9	94	98,4	93,9	86,9	93,7	79,3	66,5

Idescat

Les dades de connexió a internet no són les més altes de l'Alt Pirineu i Aran però per poc només al superen l'Alta Ribagorça i el Pallars Sobirà però en decimals, totes ells inferiorment per sota la mitjana Catalana.

Per tant es pot concloure que la extensió de la xarxa d'internet és prou ampla, si més no possiblement l'accés sigui de menor qualitat en alguns punts del territori fruit de la manca de connexió d'alta velocitat mitjançant cable o fibra òptica.

Pel que fa a la xarxa mòbil, la xarxa bàsica, aconsegueix nivells alts de cobertura, amb les limitacions pròpies d'un territori muntanyós i similars a les comarques veïnes. Les xarxes de connexió a internet bàsica (3G) es desplega, amb una alta qualitat, en l'eix nord-sud i però cobreix de manera acceptable la resta del territori. Per a les xarxes d'alta velocitat 4G, únicament es despleguen en l'entorn de Tremp, quedant la resta de la comarca sense cobertura.

La banda ampla assumeix la dada més gran per sota però de l'Alta Ribagorça i per descomptat Catalunya.

Pel que fa a l'ús de l'ordinador tot i que assumeix una posició modesta dins de l'Alt Pirineu i Aran, les dades supera la mitjana del total d'aquesta zona.

L'ús de l'internet és força elevat, només la sobrepassen la Aràn i l'Alta Ribagorça, de totes maneres, la dada finalment, queda una mica per sota de la mitjana de l'Alt Pirineu i Aran.

Finalment les compres per internet juntament amb el Pallars Sobirà assumeixen els valors més alts, encara però una mica per sota de la resta de Catalunya.

Fibra òptica



Font:
[Xarxa oberta de Catalunya](#)

Actualme

nt la fibra òptica només dona cobertura a aquelles poblacions del fons de Vall de l'eix sud- nord que recorre el Pallars Jussà; Tremp, Talarn i Pobla de Segur.

De manera incerta es preveuen més inversions en telecomunicacions per les comarques de muntanya de cara el 2021. En aquest sentit la Diputació de Lleida ha aprovat el pressupost per al 2021, en els quals es preveuen 10 milions per al desplegament de la xarxa de fibra òptica a la tota la demarcació (Província de Lleida).

D'altra banda el govern de la generalitat de Catalunya dins de la seva estratègia de connectivitat: Catalunya digital, preveu acabar el desplegament de la xarxa pública de fibra òptica per connectar totes les capitals de comarca com ja es va realitzar el 2020 i tots els municipis de més de 50 habitants, el 2023.

Dinàmica demogràfica

El Pallars Jussà és una de les comarques menys poblades de Catalunya. Amb **13.227 habitants** a 1 de gener de 2020 ocupa la sisena posició entre les comarques menys poblades. Pel que fa a en l'àmbit de l'Alt Pirineu i l'Aran, ocupa una posició intermèdia amb el 18% de la població del conjunt de l'àmbit.

El Pallars Jussà **és la tercera comarca menys densament poblada de Catalunya**, amb 9,9 habitants per quilòmetre quadrat. La majoria de la població està distribuïda entre els municipis de Tremp (45%) i la Pobla de Segur (23%) i en menor mesura Isona i Conca Della (8%).

Habitants de les comarques de l'Alt Pirineu i l'Aran, 2020

Alta Ribagorça	3.825
Pallars Sobirà	6.930
Aran	10.175
Pallars Jussà	13.227
Cerdanya	18.525
Alt Urgell	20.231
Alt Pirineu i Aran	72.913

Idescat

Població per municipis, Pallars Jussà 2020

	Població	% sobre la comarca	entitats singulars de població
Abella de la Conca	183	1,38%	5
Castell de Mur	173	1,31%	8
Conca de Dalt	410	3,10%	12
Gavet de La Conca	261	1,97%	12
Isona i Conca Della	1.042	7,88%	14
Llimiana	146	1,10%	3
Pobla de Segur, La	3.043	23,01%	4
Salàs de Pallars	327	2,47%	2
Sant Esteve de La Sarga	122	0,92%	10
Sarroca de Bellerà	116	0,88%	17
Senterada	139	1,05%	9
Talarn	595	4,50%	3
Torre de Capdella, La	759	5,74%	19
Tremp	5.911	44,69%	29
Pallars Jussà	13.227	100,00%	147

Idescat

La comarca del Pallars Jussà **és una comarca força masculinitzada**. El 51% de la població són homes enfront del 49% de dones. Això es reflecteix en una taxa de masculinització de les més altes de Catalunya, 104,3% (fortament influenciada per la dada del municipi de Talarn, seu de l'acadèmia de sotsoficials), sent la mitjana de Catalunya del 96,3%. La situació de masculinització de la població és compartida amb la gran majoria de comarques de l'àmbit de l'Alt Pirineu i l'Aran que en el seu conjunt presenta una relació del 104%.

En el quadre següent s'observa la composició poblacional per sexes de cadascun dels municipis de la comarca. Crida l'atenció la situació de Talarn, ja comentada anteriorment, però també la d'altres municipis de mida reduïda. Només Tremp i en menor mesura La Pobla de Segur tenen una relació més propera a la mitjana catalana.

Població per municipis i sexe amb relació de masculinitat, Pallars Jussà 2020

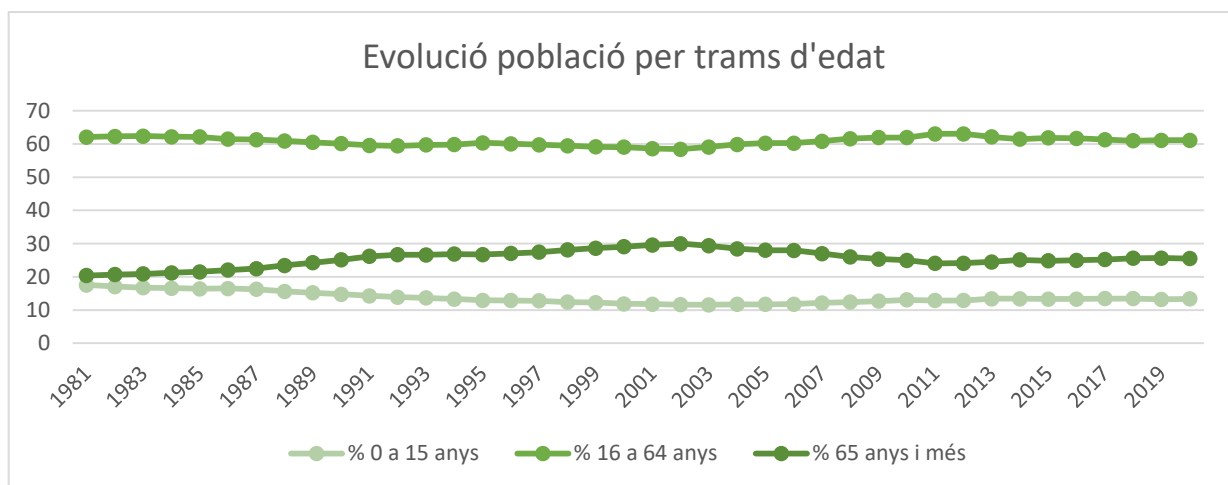
	total	homes	dones	relació de masculinitat
Abella de la Conca	183	99	84	117,86%
Castell de Mur	173	96	77	124,68%
Conca de Dalt	410	209	201	103,98%

Població per municipis i sexe amb relació de masculinitat, Pallars Jussà 2020

	total	homes	dones	relació de masculinitat
Gavet de La Conca	261	131	130	100,77%
Isona i Conca Della	1.042	562	480	117,08%
Llimiana	146	86	60	143,33%
Pobla de Segur, La	3.043	1.515	1.528	99,15%
Salàs de Pallars	327	174	153	113,73%
Sant Esteve de La Sarga	122	74	48	154,17%
Sarroca de Bellera	116	68	48	141,67%
Senterada	139	82	57	143,86%
Talarn	595	402	193	208,29%
Torre de Capdella, La	759	381	378	100,79%
Tremp	5.911	2.895	3.016	95,99%
Pallars Jussà	13.227	6.774	6.453	104,97%

Idescat

Un altre fenomen característic de la comarca és l'**elevat grau d'envelliment**, situació cada vegada més agreujada. Tot i que en part, aquest fenomen té un origen compartit amb la resta de Catalunya i les societats postindustrials contemporànies (a causa de l'augment de l'esperança de vida i el descens de la natalitat), en el cas del Pallars Jussà, aquest es veu molt més accentuat. Des dels anys 80 fins ara, la bretxa entre la població major de 65 anys i la menor de 15 anys s'ha anat ampliant. Aquest fenomen ha estat parcialment corregit, probablement per efecte de la natalitat de la població immigrada des de mitjans de la dècada del 2000.



A més, comparativament amb la resta de l'Alt Pirineu i de Catalunya, el Pallars Jussà presenta una composició poblacional per edats més descompensada. Així com presenta un menor percentatge de menors de 15 anys i de 64 anys, presenta un major percentatge de major de 65 anys.

Població per grups d'edat, Pallars Jussà 2020

	0 a 15 anys	16 a 64 anys	65 anys i més
Pallars Jussà	13,38%	61,1%	25,52%
Alt Pirineu i A.	14,14%	65,31%	20,55%
Catalunya	16,35%	64,69%	18,96%

Idescat

Això es veu reflectit en el conjunt d'indicadors d'estructura poblacional on els índexs d'envelliment (relació entre la població major de 65 anys i la menor de 15) i sobreenvelliment (relació entre la població major de 85 anys i el conjunt de la major de 65) estan altament per sobre del català i del de



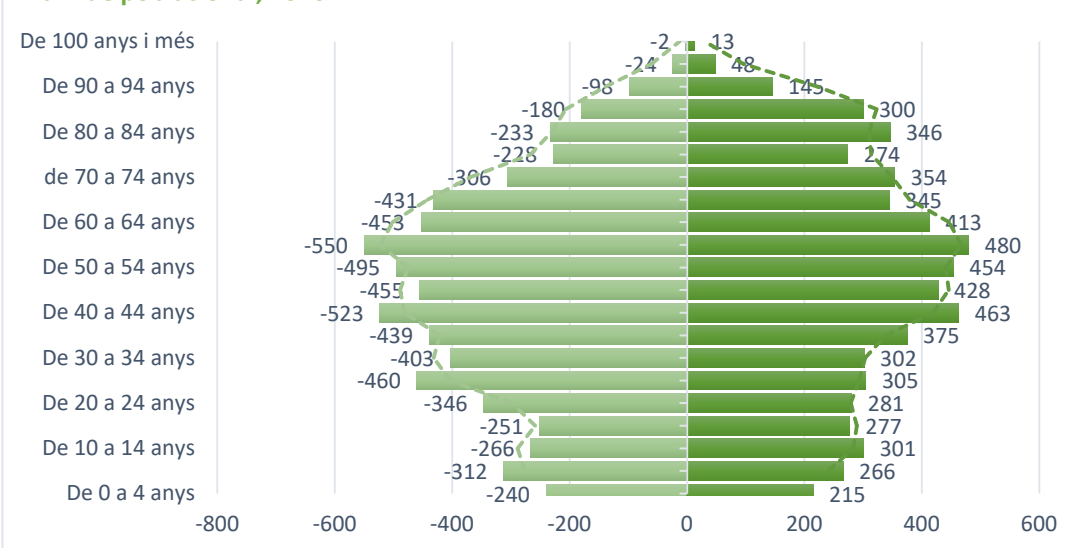
l'àmbit. També presenta valors molt més elevats els índexs de dependència de la gent gran (relació de persones majors de 65 anys i la població en edat laboral) i el global (relacions de persones menors de 15 anys i majors de 65 anys i la població en edat laboral). El 2020 el Pallars Jussà és la tercera comarca catalana amb un índex d'envelliment més elevat, només superat per la Terra Alta i el Priorat i la primera pel que fa a l'índex de sobreenvelliment.

Principals indicadors poblacionals, 2020

	Pallars Jussà	Alt Pirineu i Aran	Catalunya
Índex d'envelliment	204,1	155,5	124,2
Índex de sobreenvelliment	24,4	20,9	17,1
Índex de dependència juvenil	20,2	20	23,2
Índex de dependència de la gent gran	41,2	31	28,8
Índex de dependència global	61,4	51	52

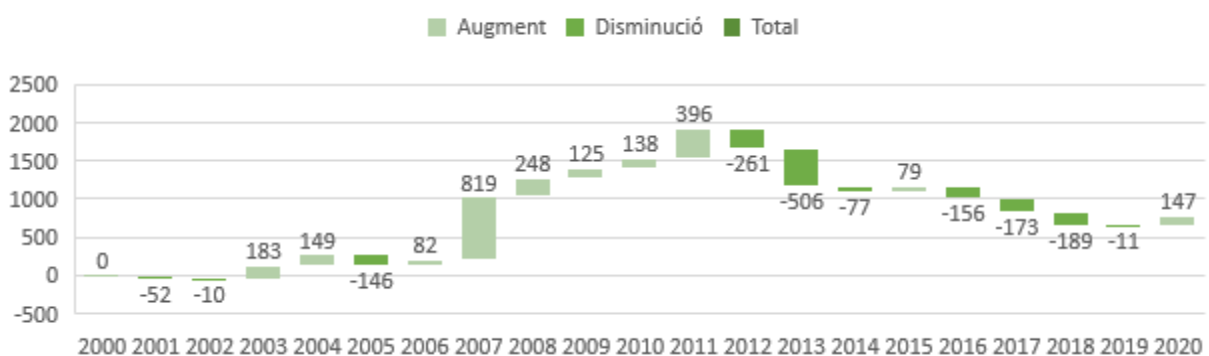
Idescat

Piràmide poblacional, 2020

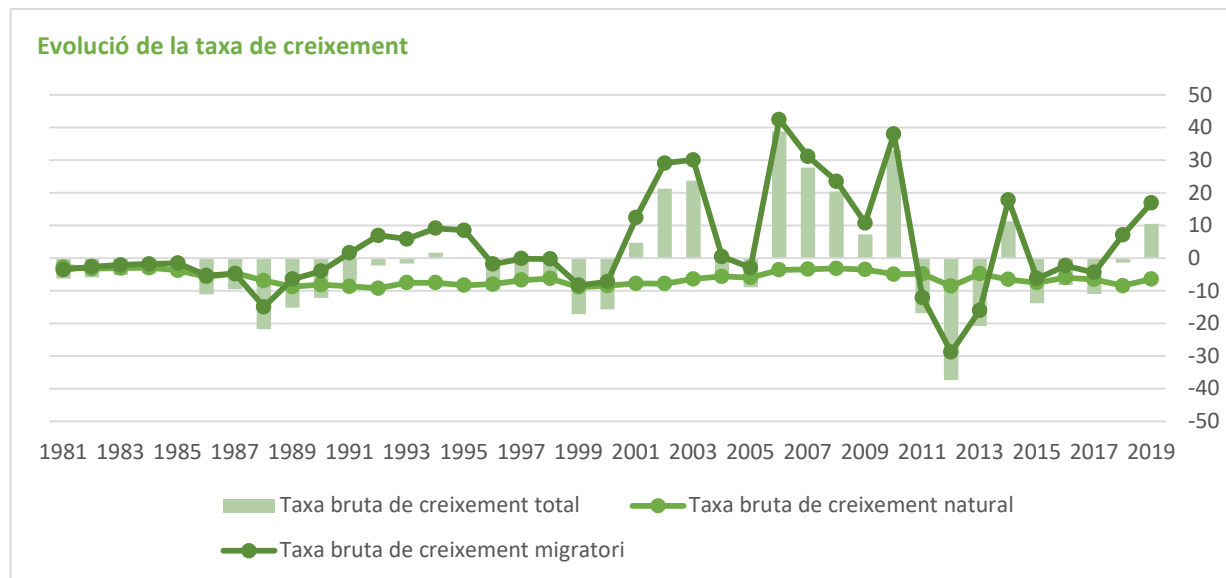


Analitzant l'evolució de la població dels darrers vint anys, **la població del Pallars Jussà ha augmentat en un 6,3%**. Tanmateix aquesta xifra és molt inferior als augments poblacionals d'àmbit català (24,2%) i de l'àmbit de l'Alt Pirineu i l'Aran (15,3%). Des del 2011, a més, manté una dinàmica regressiva, tot i el lleuger augment produït durant el 2019 (observat en dades de 2020).

Evolució poblacional anual



En termes generals, com s'observa a la gràfica següent, és el creixement migratori el que marca la dinàmica poblacional. El creixement natural ha estat negatiu durant els darrers quaranta anys.

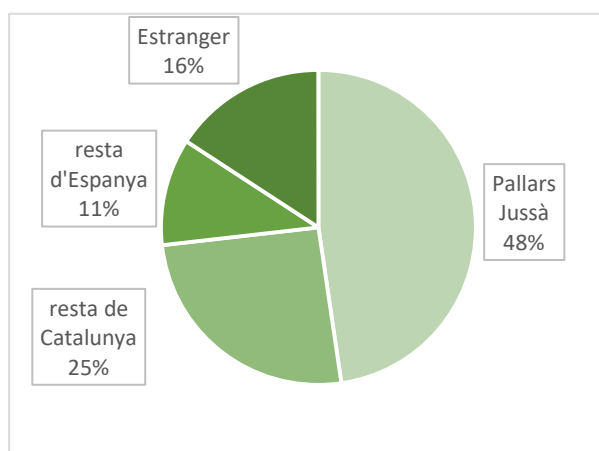


Si posem com a exemple, el darrer període anual del qual es disposen dades, observem com la taxa de creixement natural és fortament inferior a la catalana i a la de l'àmbit. Això és així, atès que la taxa de natalitat és més baixa (6,01) i la de mortalitat és més alta (12,40).

Indicadors d'evolució poblacional, per cada mil habitants, Pallars Jussà 2019

	Taxa bruta de creixement	Taxa bruta de creixement natural	Taxa bruta de creixement migratori	Taxa bruta de natalitat	Taxa bruta de mortalitat
Pallars Jussà	10,55	-6,39	16,95	6,01	12,40
Alt Pirineu i Aran	6,04	-3,30	9,36	6,51	9,82
Catalunya	13,39	-0,39	13,79	8,02	8,41

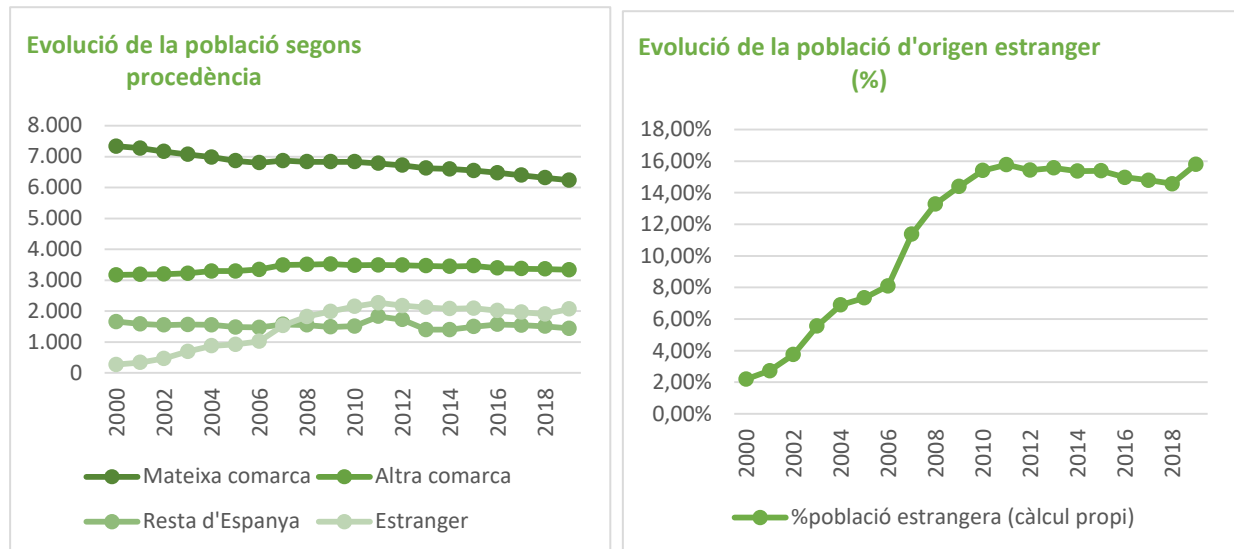
Idescat



Arribats aquest punt ens toca analitzar la composició d'aquest **creixement migratori**. Com s'observa en el gràfic, el 48% de la població empadronada a 1 de gener de 2019 era nascuda a la mateixa comarca, la resta, un 52% era nascuda fora de la comarca. Sent, la principal font d'immigració la resta de Catalunya.

Com s'observa en els gràfics posteriors, l'increment de població de la comarca des del tombant de segle s'ha vist afectat per les migracions estrangeres. Atès que tant les migracions provinents de la resta de Catalunya

com les provinents de l'estat espanyol han tingut una tendència de lleugera rescissió. La població estrangera ha passat de representar un modest 2% de la població comarcal l'any 2000 al 16% de l'any 2019.



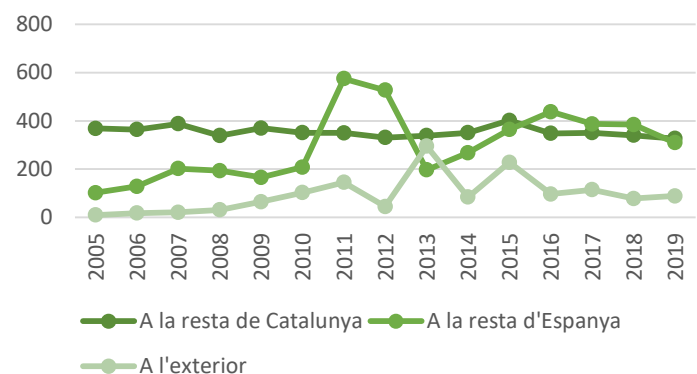
En efecte, la immigració estrangera és el fenomen poblacional més destacat que ha viscut la comarca durant els darrers anys. En deu anys la comarca va acollir prop de 2.000 persones provinents d'altres països. El pic més pronunciat va ser durant el 2007 quan van arribar més de 500 nous habitants d'origen estranger. Fins i tot durant els anys més durs de la crisi de la construcció, la població estrangera va continuar creixent, estabilitzant-se al voltant de les 2000 persones durant la darrera dècada, aproximadament entre el 15% i el 16% de la població comarcal.

Actualment, amb dades de 2019, els principals col·lectius de població estrangera són el marroquí (26%) i el romanès (20%), seguits del brasiler (11%) i el búlgar (6%).

L'altra cara de la moneda són les **emigracions** des del Pallars Jussà cap a la resta de Catalunya, l'estat espanyol i la resta del món. Amb dades del padró es poden analitzar els canvis de residència. Tanmateix no es tenen en compte dades com el lloc de naixement o la nacionalitat. Per tant, una persona nascuda al Pallars Jussà, que canvia el seu domicili de la ciutat de Lleida a la de Tremp, constarà com de la "resta de Catalunya", igualment si procedeix de l'estranger, constarà com "exterior".

Observant la gràfica, ens podem fer una idea de com s'ha produït aquest moviment emigratori durant els darrers anys. Primerament cal destacar un flux migratori amb la resta de l'estat espanyol força elevat i oscil·lant. Això probablement respon a la presència de l'acadèmia d'oficials de Tarn. Per contra, s'observa una emigració amb la resta del principat força estable. Les emigracions amb l'exterior també presenten oscil·lacions

Evolució de les emigracions segons lloc de destinació



marcades: un primer augment a partir del 2008 coincidint amb la crisi de la construcció i dos augments importants que es corregeixen l'any següent, el 2012 i el 2014. Tanmateix des del 2016 la tendència de l'emigració exterior s'ha mantingut en una lleugera disminució.

Com ja és normal, en períodes de crisi augmenten les migracions cap a territoris que puguin generar millors condicions per trobar feina, això té un impacte amb la població estrangera, que pot preferir tornar als seus països d'origen o, senzillament, és més proactiva a fer segones i posteriors migracions. També té un impacte en la població jove amb qualificacions superiors que pot trobar altres oportunitats laborals a l'estranger.

Si analitzem els saldos migratoris, observem que igual que la taxa bruta de creixement qui marca l'evolució total són les migracions amb l'exterior (a excepció del període 2010-2012 on les oscil·lacions del saldo migratori amb Espanya són molt pronunciades).

Evolució de la migració al Pallars Jussà (emigració, immigració i saldos)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Emigracions	662	1070	903	831	703	994	883	853	803	726
A la resta de Catalunya	351	350	331	339	351	402	348	351	340	327
A la resta d'Espanya	208	575	527	197	268	364	438	387	385	310
A l'exterior	103	145	45	295	84	228	97	115	78	89
Immigracions	1124	922	559	617	960	922	872	821	941	978
De la resta de Catalunya	366	352	309	328	475	330	276	291	356	384
De la resta d'Espanya	586	469	175	227	382	443	416	346	304	285
De l'exterior	172	101	75	62	103	149	180	184	281	309
Saldos migratoris	462	-148	-344	-214	257	-72	-11	-32	138	252
Amb la resta de Catalunya	15	2	-22	-11	124	-72	-72	-60	16	57
Amb la resta d'Espanya	378	-106	-352	30	114	79	-22	-41	-81	-25
Amb l'exterior	69	-44	30	-233	19	-79	83	69	203	220

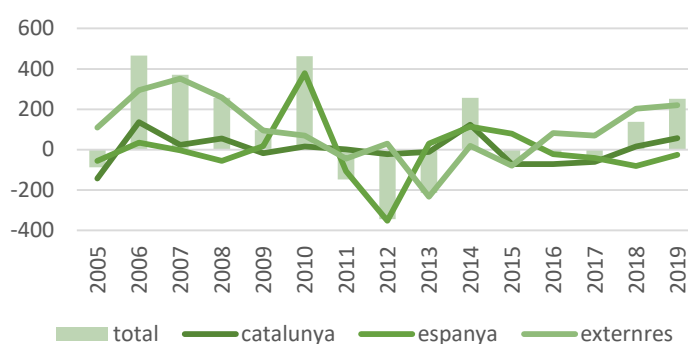
Idescat

Saldo migratori del període 2015-2019

Saldo migratori intern	-208
Saldo migratori amb la resta de Catalunya	-25
Saldo migratori amb la resta de l'estat	-183
Saldo migratori extern	1.548
Saldo migratori total	1.340

Idescat, calculat a partir de l'agregació dels saldos migratoris anuals

Evolució dels saldos migratoris



Un cop més es confirma la importància de la immigració estrangera per explicar l'augment poblacional de la comarca i fins i tot per l'estabilització de la població a la comarca. Com es veu a la taula següent, que resumeix el període dels darrers quinze anys, el saldo migratori amb l'exterior s'ha incrementat amb 1.548 empadronaments, mentre que l'intern s'ha vist reduït en 208 empadronaments. El saldo exterior significa el 116% del saldo migratori total.

Pel que fa a l'evolució de la població per **municipis**, un cop més s'observa l'efecte que té l'escola de sotsoficials de Talarn sobre les dades de població de la comarca. Durant la darrera dècada només aquest municipi ha tingut un augment poblacional significatiu i Conca de Dalt ha estabilitzat la població. La resta de municipis han patit un retrocés entre moderat i sever, tal com es pot observar a la taula. Si enfoquem amb una mirada més àmplia, a vint anys, podem veure que són més els municipis que augmenten població (més enllà de Talarn) i també com existeix un contrast molt més ampli entre municipis que creixen i minven en població.

Evolució de la població per municipis

	2000	2005	2010	2015	2020	evolució 20 anys		evolució 10 anys	
Abella de la Conca	197	183	181	170	183	▼	-7,1%	▲	1,1%
Castell de Mur	149	173	182	188	173	▲	16,1%	▼	-4,9%
Conca de Dalt	419	439	407	446	410	▼	-2,1%	▲	0,7%
Gavet de La Conca	322	313	309	287	261	▼	-18,9%	▼	-15,5%
Isona i Conca Della	1.222	1.149	1.150	1.064	1.042	▼	-14,7%	▼	-9,4%
Llimiana	147	168	173	158	146	▼	-0,7%	▼	-15,6%
Pobla de Segur, La	2.852	3.043	3.266	3.016	3.043	▲	6,7%	▼	-6,8%
Salàs de Pallars	330	334	334	359	327	▼	-0,9%	▼	-2,1%
Sant Esteve de La Sarga	117	144	144	144	122	▲	4,3%	▼	-15,3%
Sarroca de Bellera	155	145	136	125	116	▼	-25,2%	▼	-14,7%
Senterada	112	113	142	133	139	▲	24,1%	▼	-2,1%
Talarn	364	344	395	582	595	▲	63,5%	▲	50,6%
Torre de Capdella, La	679	732	791	762	759	▲	11,8%	▼	-4,0%
Tremp	5.377	5.286	6.368	6.175	5.911	▲	9,9%	▼	-7,2%
Pallars Jussà	12.442	12.566	13.978	13.609	13.227	▲	6,3%	▼	-5,4%

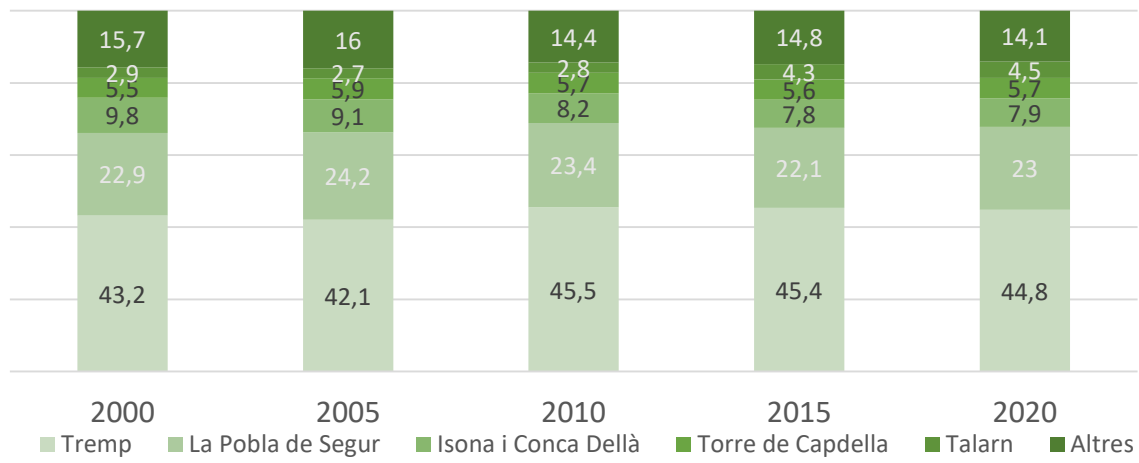
Idescat

S'observa que el municipi de Tremp és el més dinàmic i en menor mesura la Pobla de Segur. També es pot observar com l'estructura de població comarcal per municipis es va alterant lentament cap a la capital de la comarca i Talarn. Isona i Conca Della és el municipi, entre els grans, que més se n'està ressentint i la Pobla de Segur i la Torre de Capdella mantenen una dinàmica d'estabilitat i han sigut capaces de captar població paral·lelament al ritme de la comarca. 4

Entre els municipis amb menor població destaquen els casos de Sarroca de Bellera i Gavet de la Conca que mantenen un ritme accelerat de pèrdua de població. En el cas contrari tenim Senterada i Castell de Mur com a municipis que han captat població paral·lelament al ritme de la comarca.



Evolució del pes poblacional per municipis



Activitat econòmica

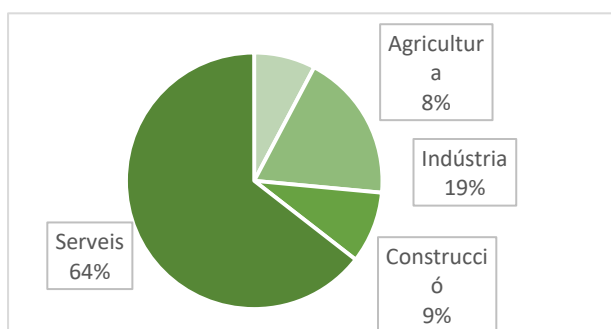
L'Institut d'Estadística de Catalunya, té actualitzades les dades de PIB i VAB fins a l'any 2018. Segons aquestes, el PIB del Pallars Jussà era de 300,4 milions d'euros i el VAB era de 274,9 milions d'euros. Ambdós indicadors posicionen la comarca en les darreres posicions de l'àmbit català com veurem posteriorment.

Principals indicadors macroeconòmics

	valor	posició comarcal
Producte interior brut	300,4 M€	37
Producte interior brut per càpita	23.200 €	36
Valor afegit brut	274,9 M€	38
Renda disponible	14.300 €	28

Idescat

Pel que fa a la **composició del VAB per grans sectors**, s'observa que la major part del valor afegit brut de la comarca es deu al sector dels serveis. Durant el 2018, aquest sector va generar més de 177 milions d'euros, seguit del sector industrial (principalment energètic) amb 51,5 milions d'euros, del sector de la construcció amb prop de 25 milions d'euros i del primari, amb més de 21 milions d'euros.



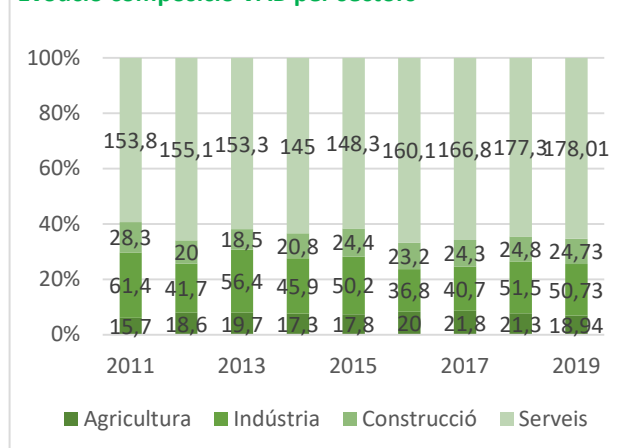
Composició del VAB, Pallars Jussà 2018

	Milions €
Agricultura	21,30
Indústria	51,50
Construcció	24,80
Serveis	177,30

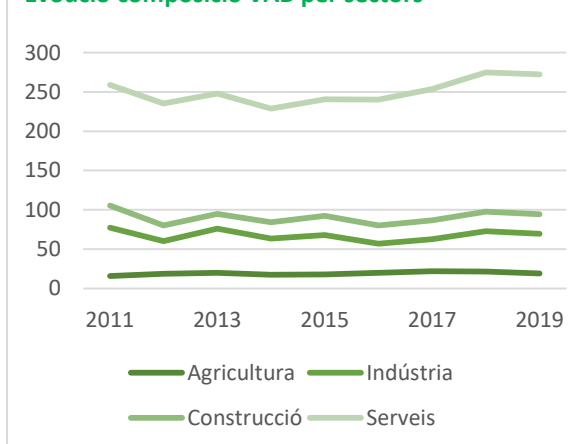
Idescat

Evolutivament, la comarca manté una tendència creixent del sector dels serveis, més accentuada des del 2015. El VAB dels serveis s'ha incrementat en més de 24 milions d'euros entre el 2011 i el 2018, un 15%, passant de significar el 60% del VAB global a significar a prop del 65%. Per contra, el sector industrial presenta una dinàmica més fluctuant i en una disminució important dels valors.

Evoució composició VAB per sectors



Evoució composició VAB per sectors



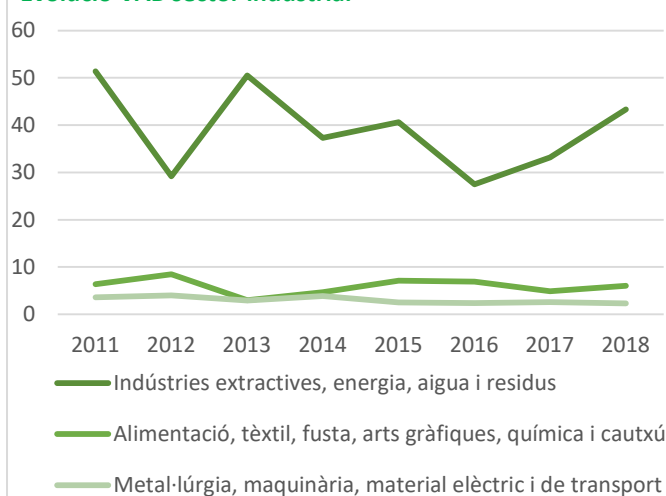
Evolució del VAB per sectors

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	total
2019	18,94M€	50,73M€	24,73M€	178,01M€	272,40M€
2018	21,30M€	51,50M€	24,80M€	177,30M€	274,90M€
2017	21,80M€	40,70M€	24,30M€	166,80M€	253,60M€
2016	20,00M€	36,80M€	23,20M€	160,10M€	240,10M€
2015	17,80M€	50,20M€	24,40M€	148,30M€	240,70M€
2014	17,30M€	45,90M€	20,80M€	145,00M€	229,00M€
2013	19,70M€	56,40M€	18,50M€	153,30M€	247,90M€
2012	18,60M€	41,70M€	20,00M€	155,10M€	235,40M€
2011	15,70M€	61,40M€	28,30M€	153,80M€	259,20M€

Idescat (2019, estimació a partir de l'informe comarcal del BBVA 2019)

Al Pallars Jussà el **sector industrial** és, en termes de VAB principalment extractiu i energètic i per tant aquest valor estarà molt vinculat a la producció i preu del mercat energètic. Com s'observa a la gràfica següent, l'oscil·lació de la línia extractiva marca la tendència general. Tanmateix, es constata una fluctuant i lleugera rescissió en tots els subsectors. Des del 2011 el VAB industrial de la comarca s'ha reduït en un 16% passant dels més de 61 M€ l'any 2011 als prop de 51, l'any 2018.

Evolució VAB sector industrial

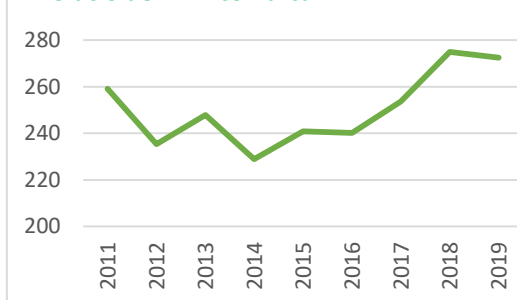


El **sector primari**, des del 2011 ha mantingut una tendència a l'alça força significativa, passant dels 15,7 milions d'euros als 21,8 del 2017. Des d'aleshores manté una dinàmica negativa que podria ser molt accentuada si efectivament es demostra que s'ha complert l'estimació de l'informe econòmic comarcal del BBVA d'una caiguda de l'11% durant el 2019.

El **sector de la construcció** ha mantingut una tendència contrària a la del primari. Per una banda ni durant el 2018 ni amb l'estimació del 2019 recupera la situació del 2011, però per altra banda, presenta una tendència incremental des del 2013 (amb l'excepció de l'any 2016).

Agregadament, durant el període 2011-2018, el VAB ha crescut un 6% amb oscil·lacions al llarg dels anys que fluctuen entre la davallada del 9% de l'any 2012 a l'increment del 8% del 2018. Si amplièm una mica més la mirada, observem que des del 2008 el VAB del Pallars Jussà ha retrocedit un 4,45%. Pel 2019, l'anuari comarcal del BBVA estima que hi ha hagut una disminució del 0,9%.

Evolució del VAB comarcal



Comparativament, observem que el VAB del 2018 del Pallars Jussà està a la cua de Catalunya ocupant la posició 38 entre les 41 comarques i Aran. La dada és similar si ens fixem en el PIB, ocupant la posició 37 amb un índex referencial amb la mitjana catalana del 72,9. El VAB del 2018 significa un increment del 6% respecte al 2011.

Pel que fa a l'àmbit territorial, els dos Pallars presenten increments força per sota de la mitjana durant el període 2015-2018. El Jussà amb un 6,1% és la comarca que menys creix durant aquest període. La mitjana de l'Alt Pirineu i Aran se situa en el 13,9%.

Si ampliem la mirada fins a l'inici de la crisi (Idescat no presenta dades de 2007), observem que només l'Aran ha superat el VAB del 2008. La resta de territoris encara no s'ha recuperat de l'impacte de la crisi pel que fa a les magnituds macroeconòmiques. Destaquen els casos de la Cerdanya i el Pallars Sobirà. El conjunt de l'Alt Pirineu i Aran manté un retrocés de més del 7%.

Evolució del VAB entre comarques de l'Alt Pirineu i l'Aran (milions d'euros anuals i % de variació)

	VAB 2008	VAB 2011	VAB 2015	VAB 2018	variació 2011-2018	variació 2008-2018
Pallars Jussà	287,7	259,2	▼ 240,8	▲ 274,9	6,1%	-4,45%
Alt Urgell	458,6	378,2	▲ 389,6	▲ 448,8	18,7%	-2,14%
Alta Ribagorça	121,4	97,1	▼ 83,8	▲ 117,1	20,6%	-3,54%
Aran	340,6	308,6	▲ 316,2	▲ 352	14%	3,35%
Cerdanya	522,1	357,9	▲ 376,1	▲ 421,1	17,7%	-19,34%
Pallars Sobirà	198,7	166,2	▼ 149,1	▲ 176,3	6,1%	-11,27%
Alt Pirineu i Aran	1.929,1	1.567,2	▼ 1.555,7	▲ 1.786,2	13,9%	-7,41%
Catalunya	195.718	193.619	196.543	221.142	14%	13%

Idescat

Estimacions sobre el VAB de l'anuari econòmic comarcal 2020

	creixement 2019	període 2013-2019
Pallars Jussà	-0,9%	0,1%
Alt Urgell	0,6%	8,8%
Alta Ribagorça	-2,3%	10,2%
Aran	0,6%	10,1%
Cerdanya	2,1%	14,4%
Pallars Sobirà	0,0%	4,6%
Alt Pirineu i Aran	0,5%	8,6%

Anuari comarcal del BBVA 2019

Si ens fixem amb les dades i els resultats que presenta el BBVA en el seu Anuari Econòmic Comarcal la situació és encara més complicada. Afirmen que el 2019 el VAB del Pallars Jussà encara està un 10% per sota del VAB del 2007 i que des del 2013 no acaba de repuntar, amb un increment molt petit, del 0,1%.

Si analitzem la comarca en termes de **Renda Familiar Disponible Bruta**, que és la macromagnitud que mesura de quins ingressos disposen els residents d'un territori per destinar al consum o a l'estalvi, observem com el Pallars Jussà puja en el rànquing de les comarques catalanes. En efecte, en el cas de la RFDB augmenta fins a la posició 28.

Evolució de la RFDB

	Pallars Jussà	Alt Pirineu i Aran	Catalunya
2017	▲ 185,32	▲ 1.022,29	▲ 129.395,92
2016	▼ 177,52	▲ 976,55	▲ 126.913,85
2015	▼ 182,98	▲ 962,80	▲ 123.798,36
2014	▼ 183,26	▼ 961,98	▲ 118.908,30
2013	▼ 187,77	▼ 979,89	▼ 117.976,48
2012	▼ 187,90	▼ 987,96	▼ 118.679,54
2011	▼ 196,53	▼ 1.029,65	▼ 125.133,11
2010	200,57	1.056,76	125.513,88

Idescat

El 2017, el darrer any del qual es disposen dades a l'Idescat, la RFDB ascendia 185,32 milions d'euros. El 2010 la xifra ascendia a 200,57 milions. Des del 2010, per tant s'ha produït un descens progressiu d'aquest indicador al voltant del 7,6%. Cal veure l'evolució d'aquest indicador pels anys 2018, 2019 i 2020 i de quina manera poden haver afectat per una banda l'augment del VAB i per l'altra la disminució de la població.

En termes absoluts, la RFDB també disminueix en l'àmbit de l'Alt Pirineu i l'Aran des del 2010, aproximadament un 3,2%. Des del 2015, però, manté una tendència a l'alça. En canvi en el conjunt de Catalunya, aquesta s'ha incrementat en un 3,1%. En certa manera, s'observa com al conjunt de les comarques de muntanya es fa més complicat sortir dels períodes de crisi, i el Pallars Jussà, encara més.

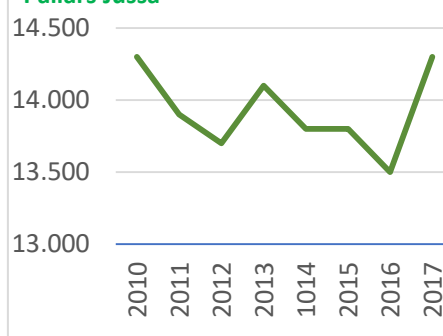
Aquest indicador té en compte les rendes que reben els residents en un territori, motiu pel qual està força influenciat per la dinàmica poblacional. Per això, també convé analitzar la RFDB per habitant. En aquest cas, s'observa que el 2017 el Pallars Jussà havia recuperat els valors del 2010 però perdent posicions en l'índex català. Tant en l'àmbit territorial de l'Alt Pirineu i l'Aran com en global de Catalunya s'observa un creixement de la RFDB d'un 2,9 i un 2,4 respectivament, en el cas del Pallars Jussà el creixement del període ha estat nul.

Evolució Renda Familiar Disponible Bruta per habitants i posició en referència a l'índex Catalunya=100.

	Pallars Jussà		Alt Pirineu i Aran		Catalunya
	RFDB/hab	Índex	RFDB/hab	Índex	RFDB/hab
2017	▲ 14.300	82,8	▲ 14.300	83,1	▲ 17.200
2016	▼ 13.500	79,6	▲ 13.600	80,1	▲ 17.000
2015	= 13.800	82,8	▲ 13.300	80,1	▲ 16.600
2014	▼ 13.800	86,1	▼ 13.200	82,7	▲ 16.000
2013	▲ 14.100	88,9	▲ 13.300	84,2	= 15.800
2012	▼ 13.700	86,3	▼ 13.200	83,4	▼ 15.800
2011	▼ 13.900	83,5	▼ 13.600	81,4	▼ 16.700
2010	14.300	85,3	13.900	82,9	16.800

Idescat

Evolució RFDB per habitant, Pallars Jussà



Composició empresarial

L'any 2019 el Pallars Jussà tancava amb 501 empreses (tenint en compte els comptes de cotització a la Seguretat Social). Acostant-se als valors d'abans de 2012. Des de 2015 ha tingut una tendència creixent, del 5,3%, superior a la de l'Alt Pirineu i Aran que ha estat del 3,1.

Al Pallars Jussà la microempresa de menys de cinc persones treballadores és altament preponderant, amb un 84% del total. Per contra, no hi ha cap gran empresa de més de 250 persones treballadores.

Més de dues terceres parts de les empreses són del sector serveis (67,5%), seguides del sector de la construcció (15,6%), l'agricultura (9,6%) i la indústria (7,4%).

Si aprofundim al nivell de secció econòmica, observem a la taula de continuació com del sector dels serveis els principals subsectors són el comerç i l'hostaleria, així com una important presència de l'administració pública. Pel que fa al sector industrial són les indústries manufactureres, les principals.

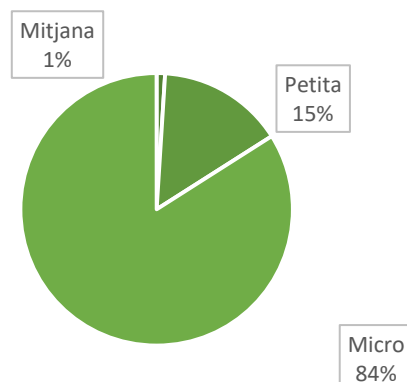


Distribució dels comptes de cotització per sectors i seccions econòmiques. Desembre 2019

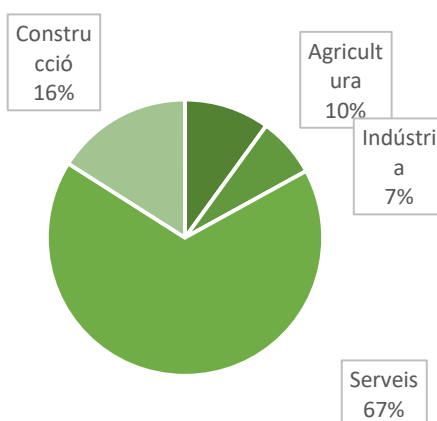
Sector/secció	comptes	%
Agricultura	48	9,6%
Agricultura, ramaderia i pesca	48	9,6%
Indústria	37	7,4%
Indústries manufactureres	30	6,0%
Energia elèctrica i gas	4	0,8%
Indústries extractives	2	0,4%
Aigua, sanejament i gestió de residus	1	0,2%
Construcció	78	15,6%
Construcció	78	15,6%
Serveis	338	67,5%
Comerç a l'engròs i al detall	107	21,4%
Hostaleria	68	13,6%
Adm. pública, Defensa i SS obligatòria	47	9,4%
Altres serveis	24	4,8%
Activitats sanitàries i serveis socials	19	3,8%
Activitats professionals i tècniques	16	3,2%
Transport i emmagatzematge	12	2,4%
Educació	12	2,4%
Activitats administratives i auxiliars	11	2,2%
Activitats artístiques i d'entreteniment	10	2,0%
Activitats financeres i d'assegurances	5	1,0%
Activitats immobiliàries	4	0,8%
Informació i comunicacions	3	0,6%
TOTAL	501	1

Observatori del Treball i Model Productiu

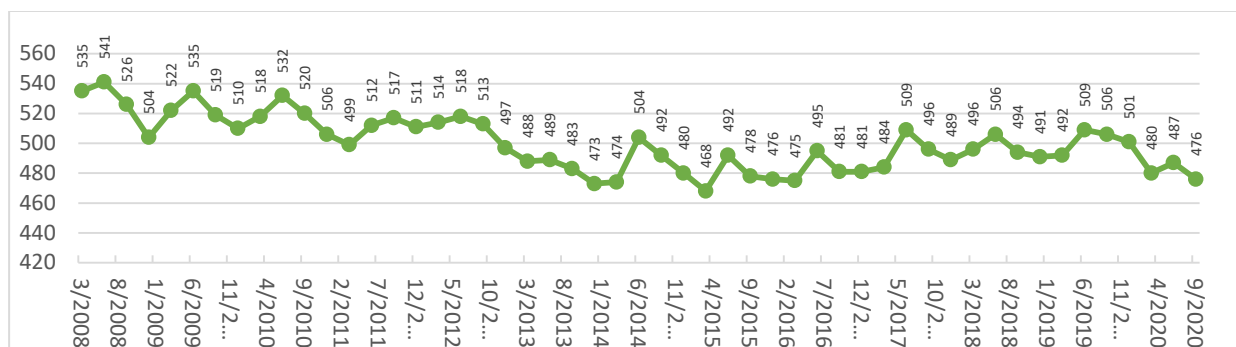
Composició empresarial per mida de les empreses, 2019. Font: idescat



Composició empresarial per sector econòmic, 2019. Font: idescat

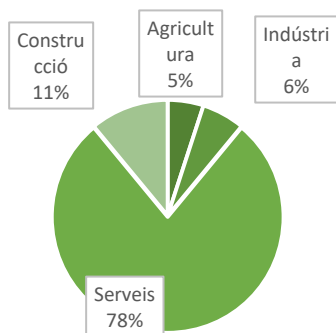


El nombre d'empreses a la comarca, si tenim en compte els comptes de cotització comarcalitzats ha anat descendint. Des de les 541 empreses del setembre de 2008 a les 506 del setembre de 2019 o a les 476 del setembre de 2020 (any de la pandèmia).



La creació d'empreses i l'afiliació d'autònoms té un caràcter molt estacional, amb pics d'obertures durant els mesos d'estiu, que incrementen el nombre dels comptes de cotització. Aquests pics han tingut una tendència desigual que van del 6,5% del juny de 2014 al -1,6% del juny 2013 i el fatídic -2,8% del 2020 just després de confinament. En certa manera, els períodes de crisi també afecten la dinàmica estacional de la creació (o reactivació) d'empreses.

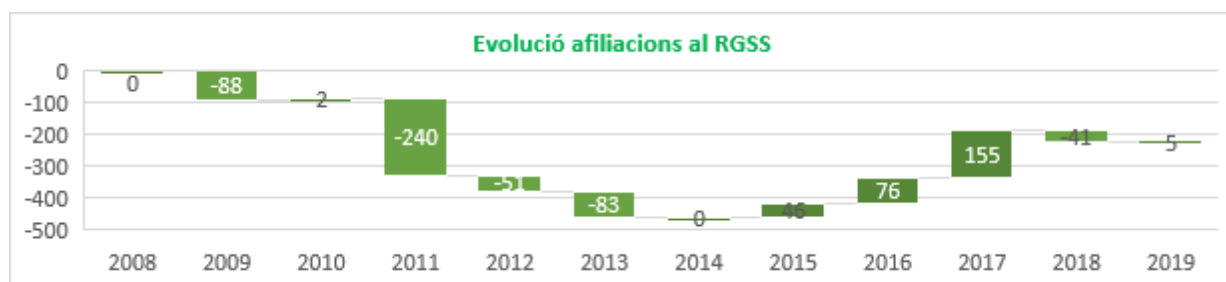
Afiliacions al RGSS per sectors



Si analitzem les **afiliacions al Règim General de la Seguretat Social**, el 2019 hi havia 2.504 registres al Pallars Jussà. Un 36% de les persones treballadores inscrites al RGSS treballen en empreses petites (de 6 a 50 persones treballadores), seguides de les microempreses, que ocupen quasi un 35%. Finalment, un 29% dels afiliats treballen en empreses mitjanes, entre 51 i 250 treballadors.

Com s'observa, prop del 80% dels treballadors i treballadores de la comarca treballen al sector serveis i una mínima part al sector de l'agricultura.

Evolutivament, la crisi econòmica iniciada el 2007 i agreujada al tombar la dècada va afectar notablement al mercat de treball. La comarca va perdre prop d'un 17% dels llocs de treball entre el 2008 i el 2014 i només va recuperar un 10% durant el període 2015-2019. En resum, el 2019 les afiliacions al RGSS encara han estat un 8% inferior que el 2008.



De tots els sectors l'agricultura, és el que més ràpid ha pogut generar tornar a generar ocupació. El 2019 hi havia prop d'un 47% més d'afiliats. El sector serveis ha aconseguit recuperar els nivells del 2008. Per contra, els sectors industrial i constructiu, tot i que mantenen una evolució positiva des del 2015, resten molt per sota dels nivells d'ocupació del 2008.

Evolució afiliacions al RGSS per grans sectors (dades a desembre)

	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	total
2019	▲ 116	▲ 148	▲ 274	▲ 1966	▲ 2504
2015	▲ 97	▼ 128	▼ 243	▼ 1841	▼ 2309
2008	79	205	486	1953	2723
evolució 2008-2019	46,8%	-27,8%	-43,6%	0,7%	-8,04%
evolució 2015-2019	19,6%	15,6%	12,8%	6,8%	8,45%

Idescat i càlculs propis amb dades d'Idescat

Pel que fa al sector del servei són els negocis dedicats a l'hostaleria qui ocupen a més població, amb quasi el 28% de la contractació del sector serveis. D'aquest subsector, el principal és el dels serveis de

restauració, seguit dels d'allotjament. El subsector del comerç al detall és també força preeminent, seguit de tot l'àmbit de les activitats sanitàries i dels serveis socials. També destaca el pes del sector públic.

Distribució dels contractes per subsectors del sector serveis 2019 (seccions i divisions econòmiques)

Secció/divisió	contractes	% sobre el sector serveis
Hostaleria	546	27,79%
<i>Serveis de menjar i begudes</i>	359	18,27%
Serveis d'allotjament	187	9,52%
<i>Comerç a l'engròs i al detall</i>	357	18,17%
<i>Comerç detall, exc. vehicles motor</i>	272	13,84%
<i>Comerç engròs, exc. vehicles motor</i>	47	2,39%
<i>Venda i reparació de vehicles motor</i>	38	1,93%
Activitats sanitàries i serveis socials	318	16,18%
<i>Activitats sanitàries</i>	48	2,44%
<i>Serveis socials amb allotjament</i>	128	6,51%
<i>Serveis socials sense allotjament</i>	142	7,23%
Adm. pública, Defensa i SS obligatòria	273	13,89%
Altres serveis	71	3,61%
<i>Activitats associatives</i>	60	3,05%
<i>Altres activitats de serveis personals</i>	7	0,36%
<i>Reparació ordinadors i efectes personals</i>	4	0,20%
Activitats artístiques i d'entreteniment	65	3,31%
<i>Activitats artístiques i d'espectacles</i>	5	0,25%
<i>Activitats esportives i d'entreteniment</i>	60	3,05%
Activitats professionals i tècniques	60	3,05%
<i>Activitats jurídiques i de comptabilitat</i>	5	0,20%
<i>Activitats professionals i tècniques ncaa</i>	11	0,43%
<i>Activitats veterinàries</i>	2	0,08%
<i>Publicitat i estudis de mercat</i>	3	0,12%
<i>Serveis tècnics arquitectura i enginyeria</i>	8	0,31%
<i>Seus centrals i consultoria empresarial</i>	31	1,22%
Transport i emmagatzematge	44	2,24%
Activitats de les llars	41	2,09%
Educació	36	1,83%
Activitats financeres i d'assegurances	24	1,22%
Informació i comunicacions	12	0,61%
Activitats immobiliàries	2	0,10%

Observatori del Treball i Model Productiu

Pel que fa al sector primari, a falta de dades més profundes, veiem com quasi la totalitat de la contractació (86%) va orientada a l'agricultura, la ramaderia i la caça i, una menor proporció a utilitzar els recursos forestals (14%).

Distribució dels contractes per subsectors del sector primari 2019 (seccions i divisions econòmiques)

Secció/divisió	contractes	% sobre el sector
Agricultura, ramaderia i pesca	266	1000%
<i>Agricultura, ramaderia i caça</i>	230	86,47%
<i>Silvicultura i explotació forestal</i>	36	13,53%

Observatori del Treball i Model Productiu

Pel que fa a la construcció, la majoria del sector està orientat la rehabilitació i altres activitats especialitzades (62%) seguida de la construcció d'immobles (29%) i les obres d'enginyeria civil (9%)

Distribució dels contractes per subsectors del sector de la construcció 2019 (seccions i divisions econòmiques)

Secció/divisió	contractes	% sobre el sector
Construcció	226	100%
<i>Activitats especialitzades construcció</i>	140	61,95%
<i>Construcció d'immobles</i>	66	29,20%
<i>Construcció d'obres d'enginyeria civil</i>	20	8,85%

Observatori del Treball i Model Productiu

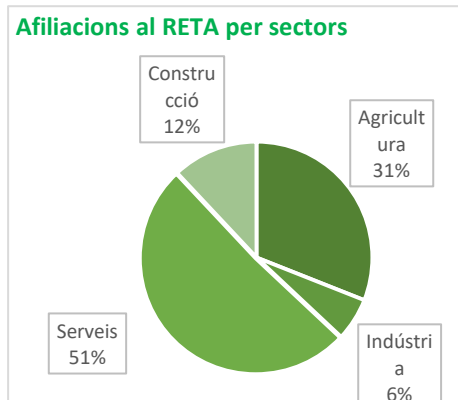
Per, últim, pel que fa al sector industrial, tot i que el subsector extractiu i energètic era el principal component del VAB industrial, en el cas de l'ocupació ho són les indústries manufactureres on el sector agroalimentari té un pes molt important amb un 45% de contractes en la divisió alimentaria i un 15% en la de begudes.

Distribució dels contractes per subsectors del sector industrial 2019 (seccions i divisions econòmiques)

Secció/divisió	contractes	% sobre el sector
Indústries manufactures	67	79,76%
<i>Indústries de productes alimentaris</i>	38	45,24%
<i>Fabricació de begudes</i>	13	15,48%
<i>Productes metàl·lics, exc. maquinària</i>	5	5,95%
<i>Productes minerals no metàl·lics ncaa</i>	4	4,76%
<i>Arts gràfiques i suports enregistrats</i>	2	2,38%
<i>Metal·lúrgia</i>	2	2,38%
<i>Reparació i instal·lació de maquinària</i>	2	2,38%
<i>Mobles</i>	1	1,19%
Aigua, sanejament i gestió de residus	12	14,29%
<i>Tractament d'aigües residuals</i>	9	10,71%
<i>Tractament de residus</i>	3	3,57%
Indústries extractives	4	4,76%
Energia elèctrica i gas	1	1,19%

Observatori del Treball i Model Productiu

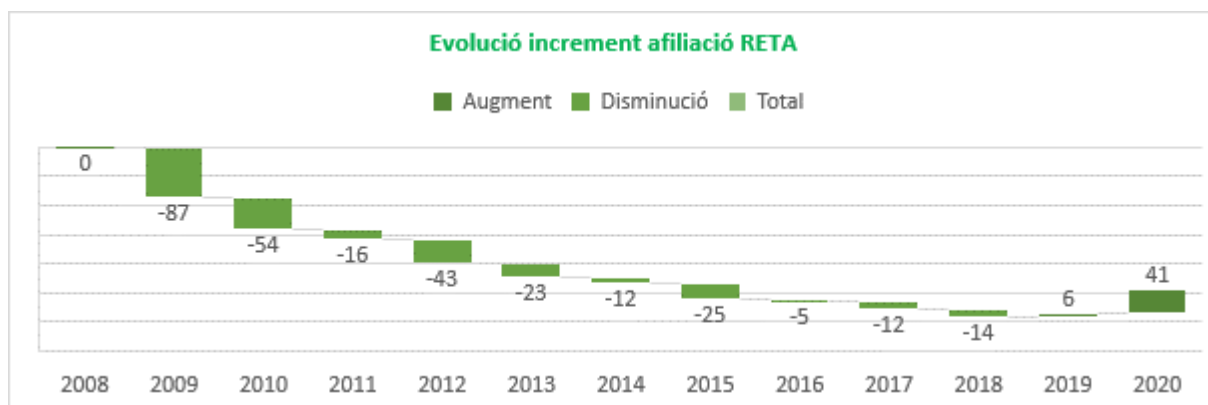
Afiliacions al RETA per sectors



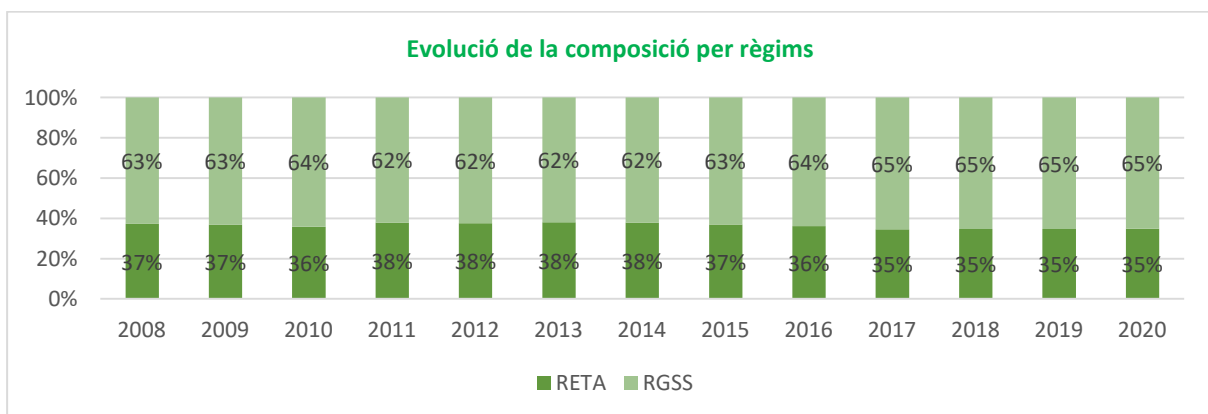
Les dades de les **afiliacions al règim especial de treballadors autònoms (RETA)** tenen una composició per sectors diferent. Tot i ser el sector serveis el predominant amb un 51%, l'agricultura ocupa una posició molt important amb un 31%. El 2019 hi havia 1.330 persones treballadores registrades al RETA això significa el 35% del conjunt d'afiliacions (en el conjunt de Catalunya són el 20%).

Tanmateix, la caiguda de les persones registrades al RETA és constant des del 2008, amb una caiguda d'un 18% de les afiliacions. Concretament per sectors, l'agricultura ha perdut

un 20%, la construcció un 25%, els serveis un 5% i la indústria només un 1%. Curiosament, el 2019 i el 2020 s'observa un creixement.



Com s'observa a la gràfica següent la tendència pel que fa a l'evolució de la proporció de persones afiliades al RETA sobre el total, està minvant. Si el 2008 significaven el 37% de les afiliacions, el 2019 eren el 35%.



Si mirem per la composició per sectors i subsectors observem com el sector dels serveis és el principal sector, també en afiliacions al RETA, però en destaca molt l'agricultura atès que una gran majoria de les persones treballadores del sector opten (o es veu obligats a optar) per treballar en el règim del RETA.

Distribució dels afiliacions al RETA de cotització per sectors i seccions econòmiques. Desembre 2019

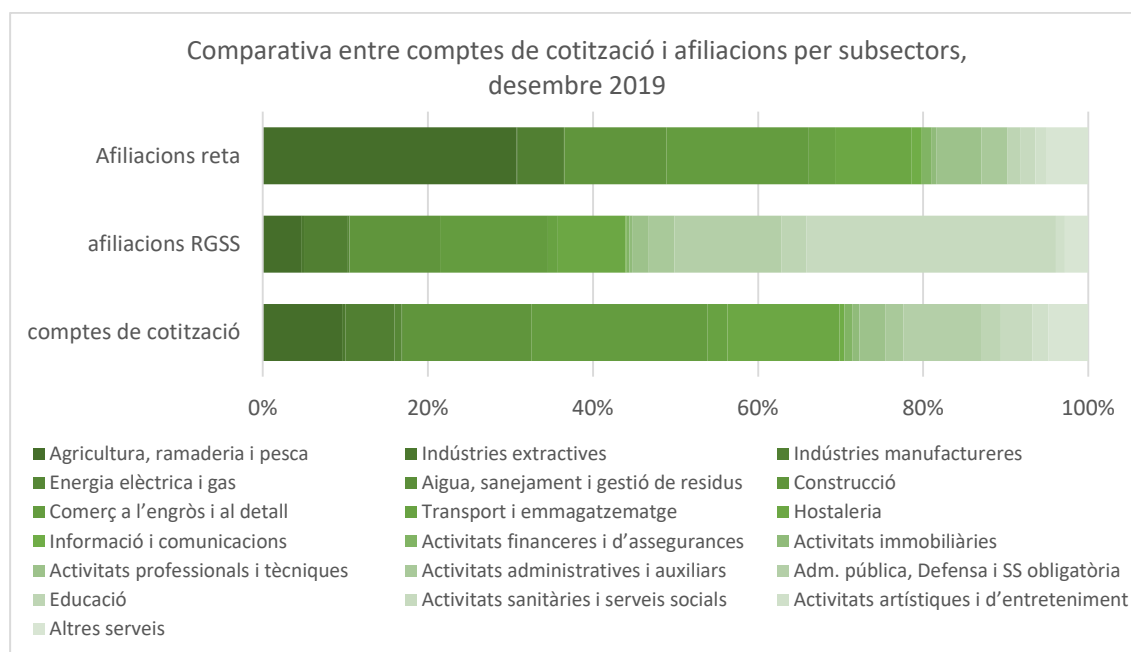
Sector/secció	afiliacions	% sobre el sector
Agricultura	409	30,8%
Indústria	77	5,8%
Indústries manufactureres	74	5,6%
Energia elèctrica i gas	0	0%
Indústries extractives	2	0,2%
Aigua, sanejament i gestió de residus	1	0,1%
Construcció	164	12,3%
Serveis	680	51,1%
Comerç a l'engròs i al detall	230	17,3%
Hostaleria	123	9,2
Adm. pública, Defensa i SS obligatòria	0	0%
Altres serveis	68	5,1%
Activitats sanitàries i serveis socials	24	1,8%
Activitats professionals i tècniques	73	5,5%
Transport i emmagatzematge	42	3,2%
Educació	21	1,6%

**Distribució dels afiliacions al RETA de cotització per sectors i seccions econòmiques.
Desembre 2019**

Sector/secció	afiliacions	% sobre el sector
Activitats administratives i auxiliars	42	3,2%
Activitats artístiques i d'entreteniment	17	1,3%
Activitats financeres i d'assegurances	16	1,2%
Activitats immobiliàries	7	0,5%
Informació i comunicacions	17	1,3%

Observatori del Treball i Model Productiu

Agregant les dades de comptes de cotització, afiliació al RGSS i afiliació al RETA obtenim una proporció desigual entre subsectors.



En el cas de l'*agricultura, la ramaderia i la pesca*, s'observa el gran proporció de persones inscrites al RETA en contraposició a la poca proporció de persones inscrites al RGSS i a la poca proporció de comptes de cotització. Sembla com que el sector no té capacitat per generar ocupació per compte d'altri i que respon a una dinàmica de petites explotacions gestionades per persones treballadores per compte propi.

La resta de subsectors està més equilibrat, com el cas de les *indústries manufactureres*, el *comerç*, la *construcció* i l'*hostaleria*. Així i tot, en tots aquests sectors destaca la gran proporció de persones inscrites al RETA, cosa que ens porta a deduir, també a la llum de les dades sobre la mida de les empreses que moltes empreses són de caràcter familiar o gestionades per una persona autònoma i que no generen ocupació per compte d'altri.

En el camp oposat, existeix el cas de l'*administració pública*, on no hi ha persones treballadores inscrites al RETA o les *activitats sanitàries i de serveis socials*, on la proporció de persones inscrites al RETA és molt menor que la d'inscrites al RGSS.



Principals subsectors econòmics per comptes de cotització, afiliacions al RGSS i afiliacions al RETA.

Desembre 2019

	Comptes de cotització	Afiliacions al RGSS	Afiliacions al RETA
1a	Comerç a l'engròs i al detall	Activitats sanitàries i serveis socials	Agricultura, ramaderia i pesca
2a	Construcció	Comerç a l'engròs i al detall	Comerç a l'engròs i al detall
3a	Hostaleria	Adm. pública, Defensa i SS obligatòria	Construcció
4a	Agricultura, ramaderia i pesca	Construcció	Hostaleria
5a	Adm. pública, Defensa i SS obligatòria	Hostaleria	Indústries manufactureres

a partir de l'Observatori del Treball i el Model Productiu

Si combinem les dades de població, afiliació i comptes de cotització, obtenim que **al Pallars Jussà hi ha 38,3 empreses per cada 1000 habitants**, força inferior que la de l'Alt Pirineu i l'Aran on aquesta xifra augmenta fins a les 50 empreses per cada mil habitants. La mida mitjana de les empreses del Pallars Jussà és de 5 persones treballadores. En anteriors diagnòstics comarcals aquestes xifres eren lleugerament diferents. En certa manera, igual que altres indicadors macroeconòmics ens porten a pensar, que el 2019, continuàvem sense arribar als nivells anteriors a la crisi econòmica.

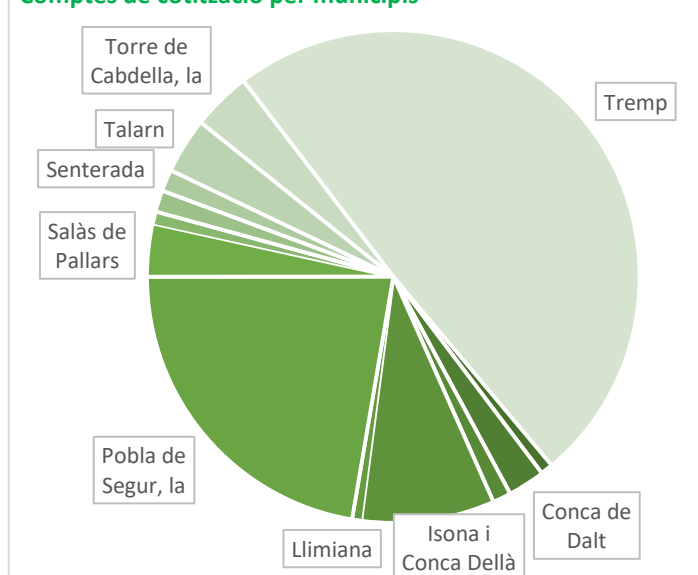
Evolució indicadors empresarials. Pallars Jussà

	mida de les empreses	empreses per cada mil habitants
2008	5,37	-
2016	4,78	35
2019	5	38,3

càlculs propis a partir de dades de l'Idescat sobre població, afiliacions al RETA i comptes de cotització.

Les xifres baixes d'empreses per cada mil habitants i mida de les empreses ens porten a pensar que el teixit empresarial del Pallars Jussà té poca capacitat per generar ocupació. Per això, moltes alternatives passen per l'autoocupació (com s'observa amb les dades del RETA), buscar feina fora de la comarca o el treball estacional (a l'estiu).

Comptes de cotització per municipis



Si posem la mirada en l'escala local, un cop més, observem com és Tremp, el municipi amb uns registres més elevats. Prop de la meitat de les empreses, un 48,5% estan ubicades en aquest municipi així com prop del 43% de les persones autònomes (la majoria, un 60% del sector serveis). Com a capital de comarca, a més, també és el municipi on més afiliacions al règim general (60,5%) hi ha.

Seguidament, trobem la Pobla de Segur amb prop del 22% de les empreses i més del 23% d'afiliació. En tercera posició trobem Isona i Conca Dellà amb un 8,6% de les empreses i a on les afiliacions al RETA són superiors a la del RGSS.

Distribució comarcal per municipis dels comptes de cotització i afiliacions a la Seguretat Social 2019

	Comptes de cotització		Afiliacions al RGSS		Afiliacions al RETA	
Abella de la Conca	8	1,60%	19	0,76%	36	2,71%
Castell de Mur	4	0,80%	43	1,72%	16	1,20%
Conca de Dalt	12	2,40%	30	1,20%	46	3,46%
Gavet de la Conca	6	1,20%	10	0,40%	22	1,65%
Isona i Conca Dellà	43	8,58%	116	4,63%	179	13,46%
Llimiana	3	0,60%	5	0,20%	13	0,98%
Pobla de Segur, la	110	21,96%	586	23,40%	257	19,32%
Salàs de Pallars	17	3,39%	59	2,36%	30	2,26%
Sant Esteve de la Sarga	4	0,80%	5	0,20%	15	1,13%
Sarroca de Bellera	7	1,40%	12	0,48%	21	1,58%
Senterada	7	1,40%	10	0,40%	16	1,20%
Talarn	18	3,59%	42	1,68%	35	2,63%
Torre de Cabdella, la	19	3,79%	53	2,12%	77	5,79%
Tremp	243	48,50%	1514	60,46%	567	42,63%
Pallars Jussà	504	100%	2504	100,00%	1330	100,00%

Observatori del Treball i Model Productiu

Comparant els indicadors d'evolució del VAB 2008-2018 (-4,5%) i de les afiliacions 2008-2018 (8,2%) veiem com la recuperació és força més lenta pel que fa a la generació d'ocupació que en generació de riquesa.

Si seguim comparant els dos indicadors per grans sectors, veiem que alguns sectors són més capaços de generar ocupació en funció de la seva generació de riquesa. Destaca el sector industrial (principalment energètic), on tot i generar prop d'un 19% del VAB de la comarca, només generar un 6% d'ocupació. Els sectors de la construcció i els de serveis aconseguixen generar més ocupació. En el cas de l'agricultura, cal tenir en compte que algunes explotacions petites estan regentades per persones inscrites al RETA.

Estructura de diferents variables per sectors d'activitat 2018

	% VAB 2018	% comptes de cotització	% afiliacions 2018
Agricultura	7,7%	9%	4,1%
Indústria	18,7%	8%	6,2%
Construcció	9,0%	15%	10,8%
Serveis	64,5%	68%	79,0%

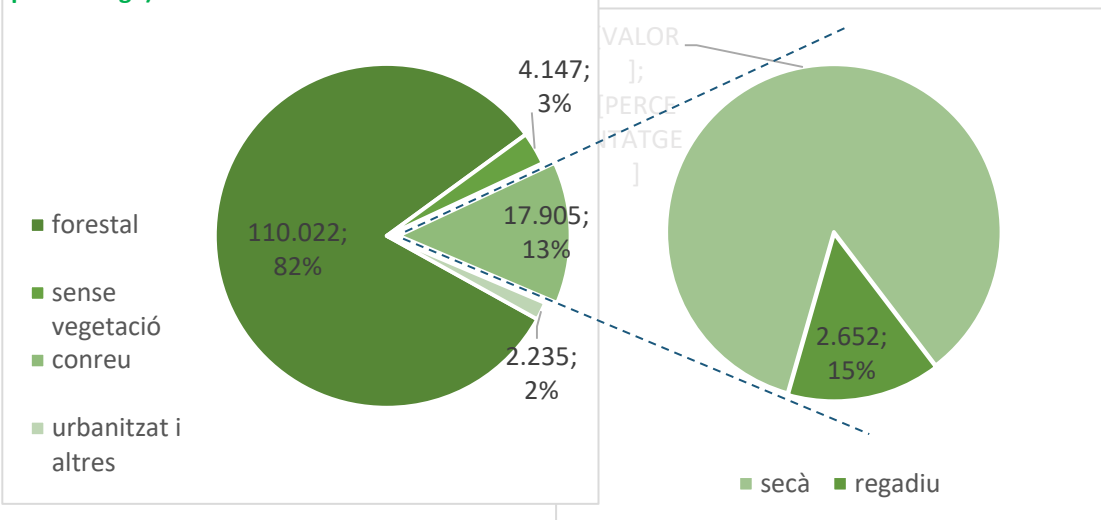
Càlcul propi a partir de dades d'Idescat i de l'observatori del Treball i del Model productiu

Sector primari i agroalimentari

Si analitzem l'ús de la terra al Pallars Jussà, actualment, s'aprofita per conreu un 13% de la superfície comarcal. La resta de la superfície és, principalment, de tipus forestal (82%) i només un 2% de la superfície està urbanitzada.

De les prop de 18.000 hectàrees dedicades als conreus, unes 15.000 són de secà i 2.652 de regadiu. Aquesta extensió de terres de conreu, que com dèiem suposen el 13% del conjunt, és superior a la destinada a conreus al conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran (7%) però molt inferior a la del conjunt de Catalunya (26%). Pel que fa a la superfície de regadiu té una proporció menor que el conjunt de l'Alt Pirineu (20%) i el conjunt de Catalunya (33%) tant pel que fa als cultius de secà com de regadiu.

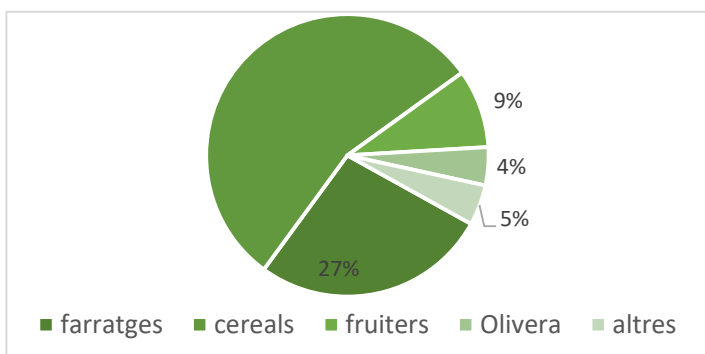
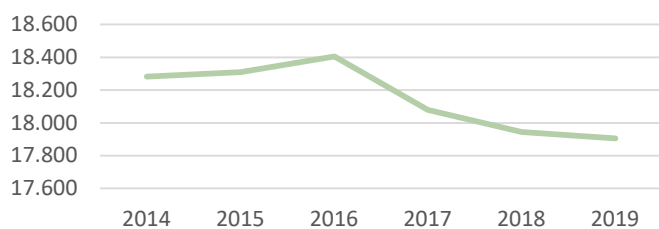
ús del sol, 2019 (en hectàrees i percentatge). Font: idescat



En els darrers anys, la comarca ha perdut 500 hectàrees de conreu, un 3% des del 2016. D'aquestes 500 hectàrees 365 han estat de secà i 135 de regadiu.

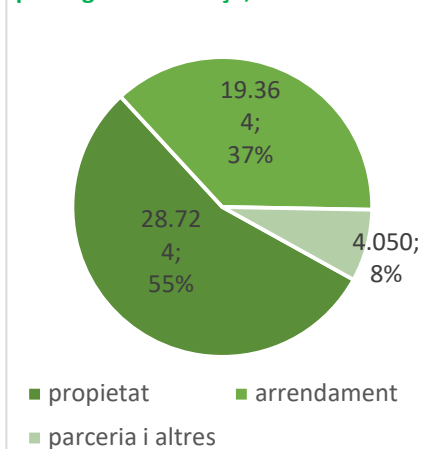
La major proporció de terra està dedicada al conreu de cereals (55%). Destaquen l'ordi (33%) i el blat (16%). Una proporció important està dedicada als farratges (27%) i en menor proporció als fruiters (9%) i l'olivera (4%)

Evolució superfície de conreus



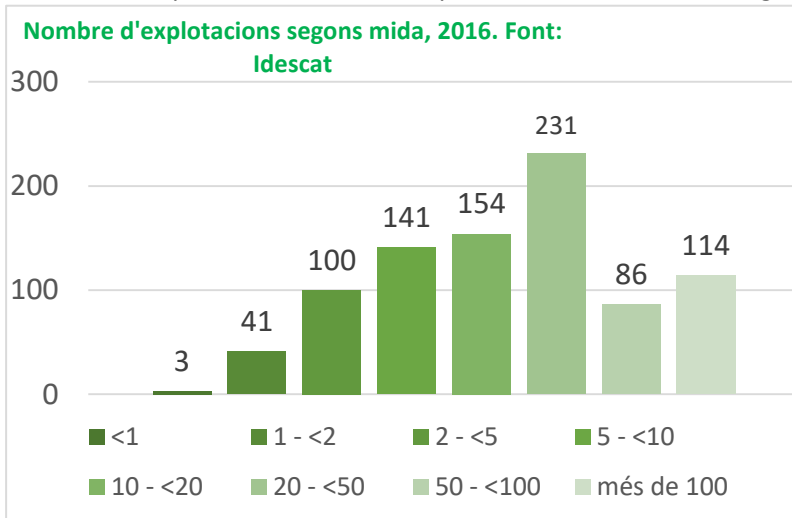
Amb dades del 2009, el 55% de les terres agrícoles s'exploten en règim de propietat i en 37% en règim d'arrendament. A l conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran les terres en règim de propietat són el 66%, clarament superior i al conjunt de Catalunya el 57%.

Superfície agrícola utilitzada per règim de tinença, 2009



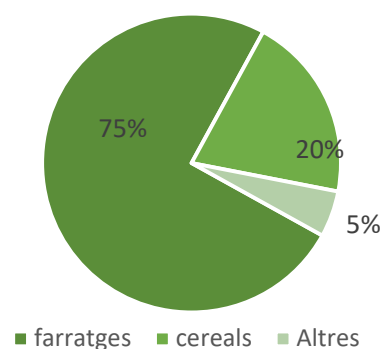
La majoria d'explotacions es concentren en la franja d'entre les 50 i les 100 hectàrees.

Si saltem a la producció, observem que són els cultius de farratges els que més tones produeixen, un



75% del conjunt. En efecte, la producció per al consum animal representa tres quarts part de la producció total, més de 70 mil tones. De fet un 50% del conjunt de la producció agrícola és d'alfals.

Producció agrícola, 2019
Font: DARP



Un 20% de la producció comarcal és de cereals, unes 18 mil tones. Un 5% és d'altres cultius, on destaquen les produccions d'unes 1.000 tones de fruita, 1.300 de raïm per vi i unes 650 tones d'olives destinades a la producció d'oli.

Superfície conreada per conreus, Pallars Jussà 2019

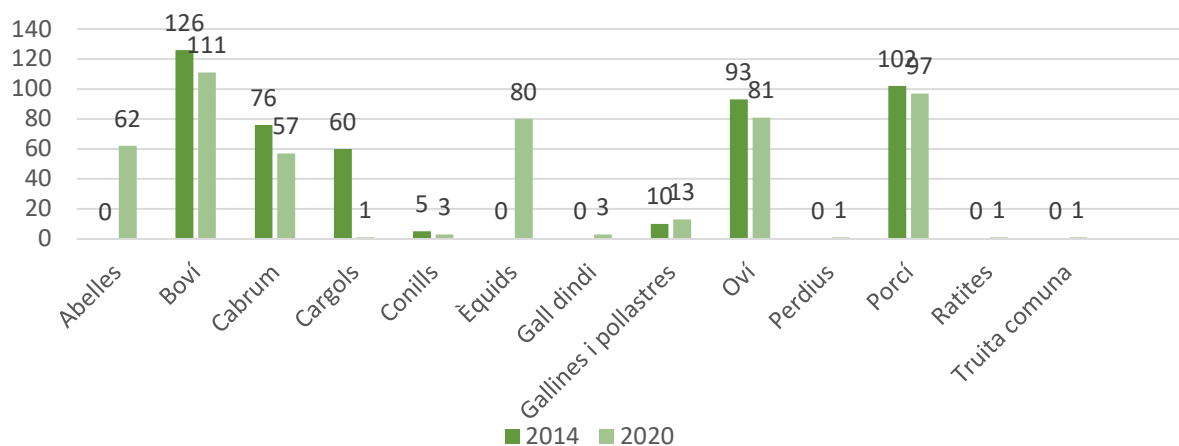
Grup	Conreu	Hectàrees de secà	Hectàrees de regadiu	Producció en tones	% secà	% regadiu	% producció (tones)
Flors i plantes ornamentals	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Hortalisses	0	0	22	463	0,00%	0,90%	0,50%
Cereals	Blat	2198	324	430	15,90%	13,24%	0,46%
	Ordi	4609	1019	15964	33,35%	41,63%	17,09%
	Altres	702	163	2397	5,08%	6,66%	2,57%
Lleguminoses gra		44	0	69	0,32%	0,00%	0,07%
Tubercles consum humà		1	5	150	0,01%	0,20%	0,16%
Cultius industrials	Girasol	16	0	29	0,12%	0,00%	0,03%
	Colze	330	65	907	2,39%	2,66%	0,97%
Cultius farratges	Cereals d'hivern	424	101	6167	3,07%	4,13%	6,60%
	Alfals	1759	399	46239	12,73%	16,30%	49,49%
	Altres	1464	208	17597	10,59%	8,50%	18,83%
Vinya de raïm per a vi		215	39	1.347	1,56%	1,59%	1,44%
Olivera per a oliva d'oli		694	16	651	5,02%	0,65%	0,70%
Fruiters		1345	82	1017	9,73%	3,35%	1,09%
Cítrics		0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%
Altres cultius llenyosos		19	5	1	0,14%	0,20%	0,00%

Departament d'agricultura ramaderia i pesca

El 2020 hi havia, a la comarca, 511 explotacions ramaders, el que suposa un increment del 8% respecte el 2014. Tanmateix, aquest increment s'origina per l'increment de les explotacions d'abelles i èquids. Els sectors més preeminents a la comarca com són el boví, l'oví, el cabrum i el porcí han vist reduït el nombre d'explotacions. El que més s'ha vist afectat ha estat el dels cargols, que ha passat de les 60 exploracions del 2014 a només una el 2020.

Les explotacions bovines compten amb prop de 22.000 caps, les ovines amb prop de 76.000 caps i les porcines amb prop de 167.000.

Explotacions ramaderes, Pallars Jussà 2020



Passem a analitzar l'abast de la producció ramadera i agrícola ecològica. La ramaderia ecològica és una activitat important a la comarca, sent els sectors boví i oví els principals. Per contra, el sector porcí és força minoritari. L'agricultura ecològica té un pes menor. El 14% de les superfícies conreables està destinada a cultius ecològics, unes 2.300 hectàrees. De la mateixa manera que el conjunt de la superfície agrícola, l'alfals és el cultiu més estens també en ecològic, amb 621 hectàrees.

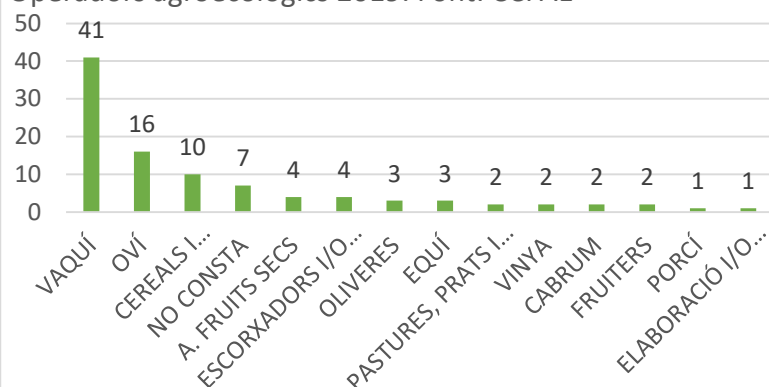
Superfície agroecològica, 2019

	hectàrees
C. Pastures permanents	16.168
Bosc	1.580
C. Alfals	621
Sup. Forestals fustereres	390
C. Civada	300
C. Trepadella	222
C. Ordi	199
Oliveres	175
Pastures, prats i farratges	95
C. Raigràs	93
C. Triticale	92
C. Ametllers	79
Guarets tradicionals	57
C. Veça per a farratge	57
Altres	297

Consell Català de la Producció Agrària Ecològica

Una gran part dels operadors industrials agroecològics serveixen a la indústria càrnia. Tot i que també hi ha productors de productes làctics i conserves i altres proveïdors de serveis.

Operadors agroecològics 2019. Font: CCPAE



Operadors de la indústria agroecològica

Elaboració de productes carnis	5	Fabricació de conserves de vegetals	1
Comercialització i/o distribució	3	Elaboració de precuinats	1
Sales d'especejament de productes carnis	2	Elaboració i/o embotellament de vins	1
Elaboració de formatge	2	Elaboració de patés (vegetals, de bolets, d'oliv)	1
Sala d'especejament de productes carnis	2	Elaboració i/o envasament d'espècies	1
Fabricació de mermelada i/o confitures	1	Serveis a tercers	1
Escorxador de porcs	1	Emmagatzematge	1
Escorxador de cabrum i/o ovi	1	Escorxador de bovi	1
Fabricació de suc de fruita i/o vegetals	1		

Consell Català de la Producció Agrària Ecològica

Projectes i actuacions realitzades



Pel que fa a polítiques de foment de la producció agroalimentària, des de fa uns quants anys s'està desenvolupant un programa de dinamització del sector agroalimentari a la comarca amb l'objectiu de difondre i promoure la producció i la creació de sinergies entre el sector de la indústria alimentària amb el dels comerç i la restauració. En aquest sentit, es realitzen activitats formatives, accions de promoció i acompanyament tècnic així com es garanteixen espais d'trobada i es difon el valor del patrimoni agroalimentari. També, des del projecte del Geoparc s'impulsa la valorització del producte gastronòmic autòcton.

També s'estan executant accions de posicionament de productes pallaresos i de muntanya. En el cas del corder l'associació APROVÍ i el programa "Al Teu Gust" estan impulsant iniciatives de valorització del corder del Pallars impulsant la cuina del corder i la fira del corder. A nivell geogràfic el Pallars està integrat a la DO Costers del Segre i bona part dels cellers d'aquest territori en formen part. L'aposta és posar en valor el Pallars com un territori on emergeixen projectes vinculats al sector vitivinícola que recuperen el potencial històric de la comarca en aquest sentit. L'olivera i la producció d'oli és un altra iniciativa que s'està impulsant a la comarca. Per una banda, valoritzant el producte a través de la recerca en varietats locals i per l'altra, impulsant les infraestructures (molins) per mantenir la cadena de valor a la comarca. Per altra banda, són diverses les iniciatives privades que estan revaloritzant les varietats locals o autòctones del Pallars, com el cas d'Alba Jussà amb el projecte de recuperació de llavors del Pallars o el de Senterada Comestible.



Indústria

Amb dades del desembre de 2019 la comarca del Pallars Jussà hi havia 37 empreses industrials. Com ja hem dit, signifiquen el 7% del total de comptes de cotització de la comarca. El sector, com diem ocupa el 6,2% de les persones inscrites al RETA. Com s'observa la divisió amb més comptes de cotització és també la que més persones afiliades als regim generals i d'autònoms ocupa. La indústria dels productes alimentaris és la més important de la comarca amb 8 comptes de cotització i amb 93 persones treballadores entre els dos règims. Amb la meitat dels comptes de cotització i 18 persones treballadores trobem la divisió de la fabricació de begudes. Cal esmentar que en aquesta taula no apareixen algunes xifres menors, atesa la política de confidencialitat i secret estadístic

Distribució dels afiliacions al RETA de cotització per sectors i seccions econòmiques. Desembre 2019

Divisió	comptes	RGSS	RETA
Indústries de productes alimentaris	8	87	6
Fabricació de begudes	4	17	1



Distribució dels afiliacions al RETA de cotització per sectors i seccions econòmiques. Desembre 2019

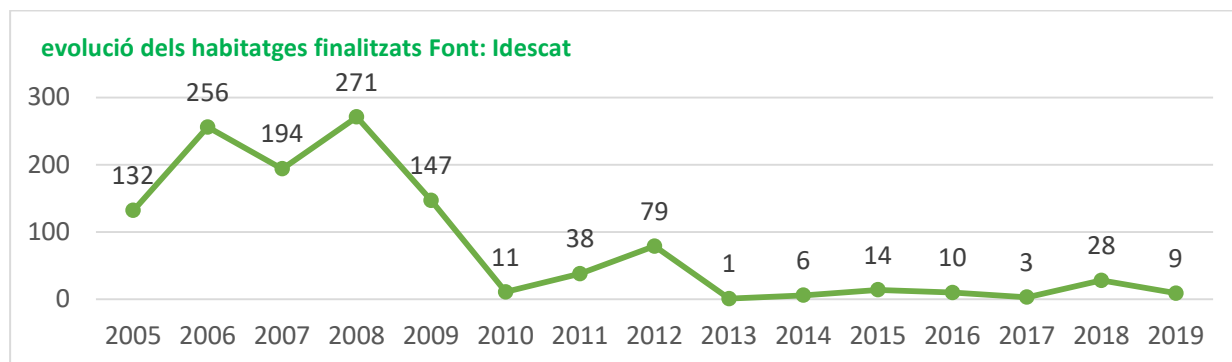
Divisió	comptes	RGSS	RETA
Fabricació de productes metàl·lics, excepte maquinària i equips	4	7	3
Subministrament d'energia elèctrica, gas, vapor i aire condicionat	4	5	1
Fabricació de productes informàtics, electrònics i òptics	0	0	2
Indústries manufactureres diverses	0	0	1
Indústria de la fusta i del suro, excepte mobles; cistelleria i esparteria	0	4	2
Fabricació d'altres productes minerals no metàl·lics	0	0	2
Extracció de minerals no metàl·lics ni energètics	0	9	1
Arts gràfiques i reproducció de suports enregistrats	0	5	1
Captació, potabilització i distribució d'aigua	0	0	1
Fabricació de maquinària i equips ncaa	0	0	2
Confecció de peces de vestir	0	0	1
Reparació i instal·lació de maquinària i equips	0	0	2
Indústries tèxtils	0	0	1
Activitats de recollida, tractament i eliminació de residus; activitats de valorització	0	0	1
Fabricació de productes de cautxú i matèries plàstiques	0	0	1
Fabricació de materials i equips elèctrics	0	0	1

Observatori del Treball i Model Productiu

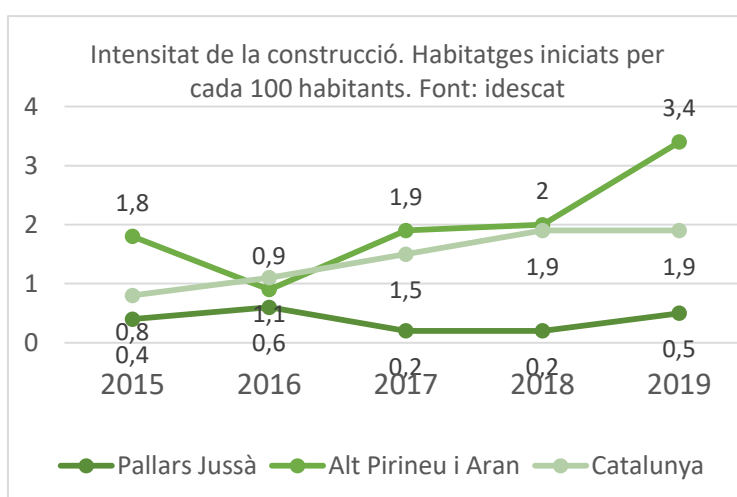
Per comptes de cotització també destaquen les divisions relacionades amb la metal·lúrgia i el subministrament energètic, tot i que no tenen la mateixa capacitat de generació de llocs de treball.

Construcció

Del sector de la construcció podem destacar de quina manera el sector ha anat retirant-se des de la construcció d'habitatge nou cap a la reforma, la restauració i l'obra pública. Des del 2018 la caiguda en la construcció d'habitatges ha estat més que notable.



Igualment, si ho comparem amb els conjunts de l'Alt Pirineu i l'Aran i el català l'estancament des del 2015 és molt rellevant. En aquests dos conjunts la intensitat de la construcció és molt més activa. En el cas del 2019, per cada habitatge iniciat al Pallars Jussà se n'iniciaven 7 al conjunt de l'Alt Pirineu i 4 al conjunt de Catalunya





Comerç

Pel que fa al comerç, amb dades de 2019 a la comarca s'hi localitzen 100 establiments de comerç a l'engròs i reparació de motor i 155 comerços al detall.³ Les 107 empreses de sector del comerç, representen el 21% dels comptes de cotització comarcalitzats i donen feina a 587 persones, el 18% del conjunt de persones afiliades al règim general i el 17% de les afiliades al règim de persones autònomes.

Tremp concentra bona part del teixit comercial de la comarca, actuant com a pol, també de l'Alta Ribagorça i del Pallars Sobirà. En menor mesura les poblacions de la Pobla de Segur i Isona concentren la resta de l'activitat comercial a la comarca.

Fires al Pallars Jussà, 2019		
Fira	Població	tipologia
5a Festa/Fira Pallars Terra De Corder	Tremp	Gastronòmica
Fira D'artesanía	Talarn	Artesania
V Fira De La Terra, naturalment Salàs	Salàs de Pallars	Principis i tècniques naturals.
Vila Del Llibre De La Pobla De Segur	La Pobla de Segur	Literària i cultural
55a Fira De Primavera	Tremp	Multisectorial
Viii Fira De La Mel	Abella de la Conca	Gastronòmica
Fira De Vi Del Pirineu	Talarn	Gastronòmica
29a Fira D'art	Salàs de Pallars	Artística
Fira Ramadera De La Pobleta De Bellvé – La Vall Fosca	La Pobleta de Bellvé	Ramaderia, artesanía i gastronomia
10a Fira Del Mostillo I Productes De Tardor /7a Trobada De Forja	Llimiana	Gastronòmica i artesanía
Xvii Boletus. Fira Del Bolet D'isona I Conca Dellà	Isona	Gastronòmica i micològica
18a Fira Del Codony	Tremp	Gastronomia i artesanía
Xv Diada De Rememoració De La Fira De Salàs	Salàs de Pallars	Animals i agroalimentària
Fira De Circ De Sant Martí	Talarn	Artística
11a Fira De Nadal	La Pobla de Segur	Artesania i agroalimentària
23a Firaski	La Pobla de Segur	Natura i esport
21a Fira De Santa Llúcia	Vilamitjana	Artesania
Font: Epicentre, Consell Comarcal del Pallars Jussà		

A aquesta activitat comercial se li ha de sumar la de les diferents fires realitzades. Durant l'any 2020 es van anul·lar tots els esdeveniments firals. Una minoria, es van poder fer virtuals, com la fira del codony. Durant el 2019 es van celebrar 17 esdeveniments firals a la comarca. Una gran part d'aquests tenien la gastronomia com a principal motiu, seguit de l'artesanía.

³ Idescat

En els darrers anys s'han estat efectuant un conjunt d'actuacions destinades a la professionalització i digitalització del petit comerç:

- Formació a la professionalització: tallers pràctics (aparadorisme, xarxes socials, creació de marca,...)
- Intercanvis d'experiències i coneixements per comerciants i per a les associacions (Retail Tours)
- Impuls de l'associacionisme empresarial, a través de les associacions de comerciants per consolidar-les i ajudar-les a l'hora de captar socis, de crear campanyes i de desenvolupar plans de dinamització.
- Reactivació de locals en desús inicialment en aparadors per afavorir-ne el lloguer o la compra (Projecte AMIC)
- Formacions en noves tecnologies: d'acompanyar el sector en el procés de digitalització, en aquest sentit s'organitzen seminaris curts per conèixer els conceptes necessaris per tenir presencialitat a Internet i a les xarxes socials i amb l'objectiu de facilitar la implementació de botigues virtuals que complementin la venda en botiga física
- Suport a les associacions per participar a projectes de plataformes de venda online: projecte clicca't, principalment.

També s'han realitzat actuacions enfocades al consum. Destaquen les actuacions de sensibilització (campanyes) sobre el consum de proximitat a ciutadania, escoles i col·lectius diana i l'impuls d'àrees comercials, tot relacionant el comerç amb el turisme i les principals àrees d'atracció (cascs antics).

Per últim, durant el 2020 i part del 2021 s'han executat actuacions per fer front els efectes de la pandèmia com:

- Suport a l'adaptació de comerços a les normatives i a les mesures de prevenció de contagis
- Guia en línia de serveis amb els horaris i formes de contacte.
- Suport a la ràpida implementació de tecnologies de la informació i la comunicació per facilitar la venda amb menys contacte (encàrrecs o servei a domicili)
- Del Pallars A Casa: Acció de xoc per promoure el consum de producte agroalimentari a l'exterior de la comarca.
- Campanya "Em quedo a casa i menjo local": per fomentar el consum de producte local en temps de pandèmia.
- Campanya "Cadena de valors" promoure el consum local durant a partir de la venda de cistelles de productes pallaresos tot apel·lant als valors del consum local.

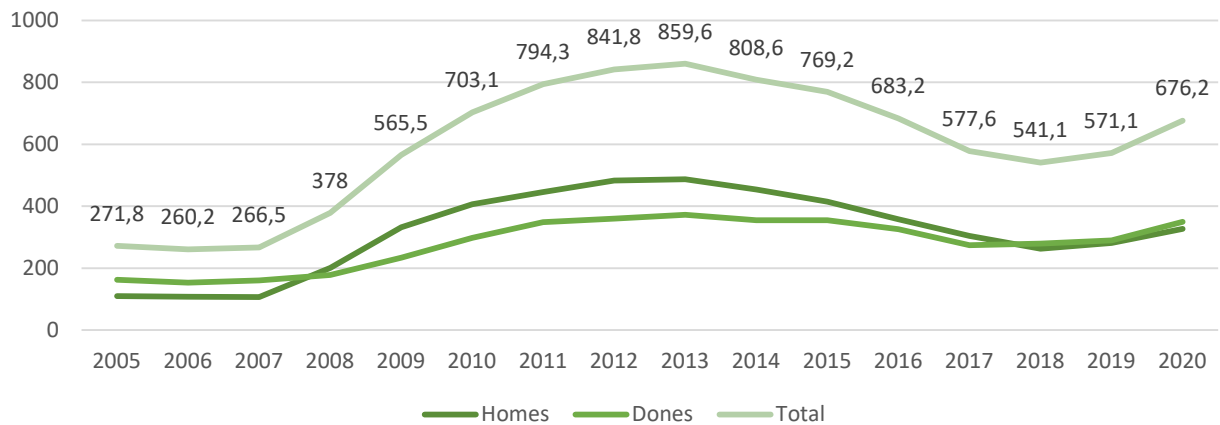


Mercat de treball

Atur

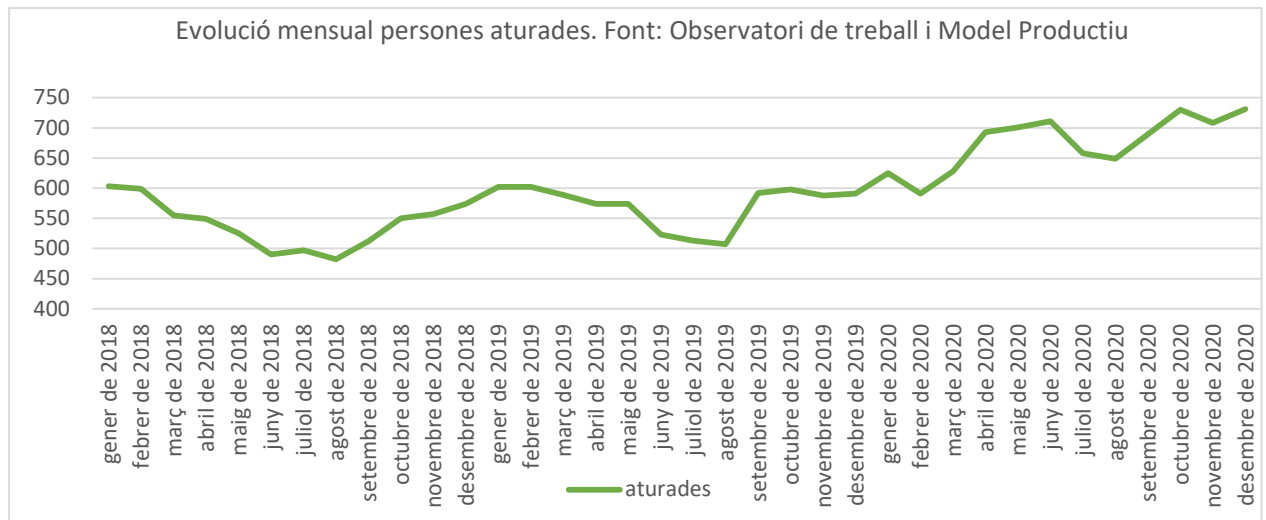
L'atur friccional rondava, abans de la crisi del 2008, en les 200 persones aturades aproximadament, durant els anys de crisi més severa i fins al 2013 l'atur assumeix xifres astronòmiques superant els 800 aturats. Cal destacar que anteriorment, la població activa es traslladava a altres contrades per trobar feina, però en aquest cas, fruit de la duresa de la situació, aquesta opció no era viable.

Evolució atur registrat per sexes. Font: Observatori de treball i Model Productiu

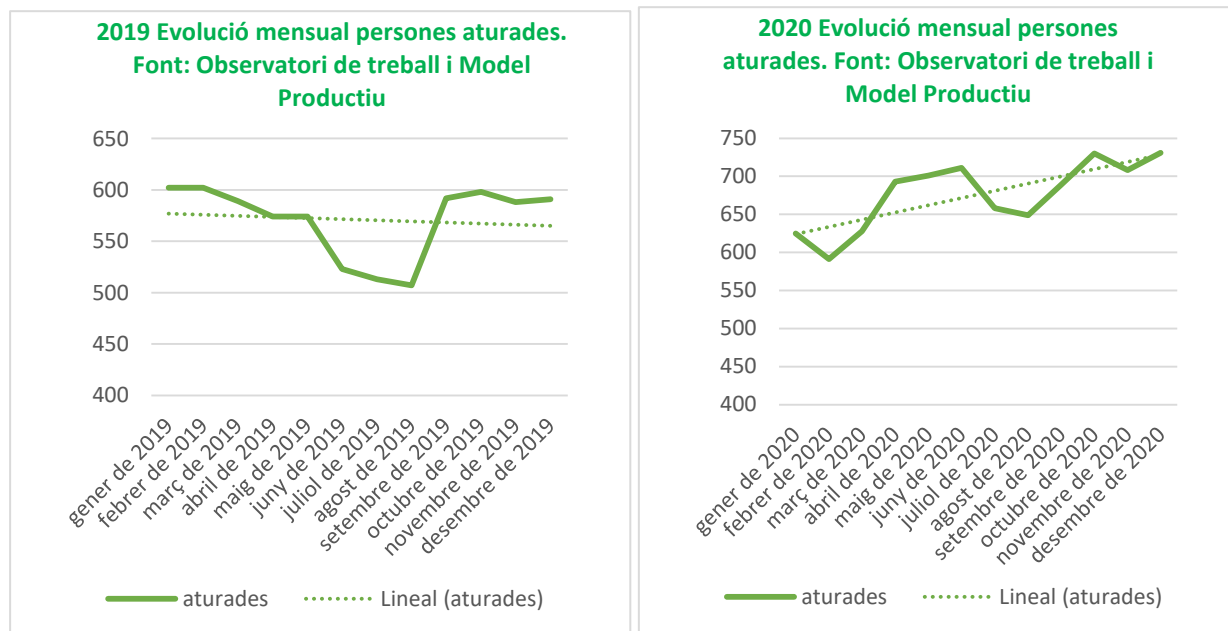


En definitiva a partir del 2013 es denota una millora de l'economia i un increment de les ofertes de treball, fins al 2018. Malauradament, les xifres són molt superiors a les de l'inici de la crisi, ja que les dades més recents se situen per sobre de les 500 persones aturades. Des del 2018 s'observa un estancament i un increment durant el 2019, anys previs a la pandèmia. El 2020, la xifra es dispara fins a les 672 persones aturades.

Evolució mensual persones aturades. Font: Observatori de treball i Model Productiu



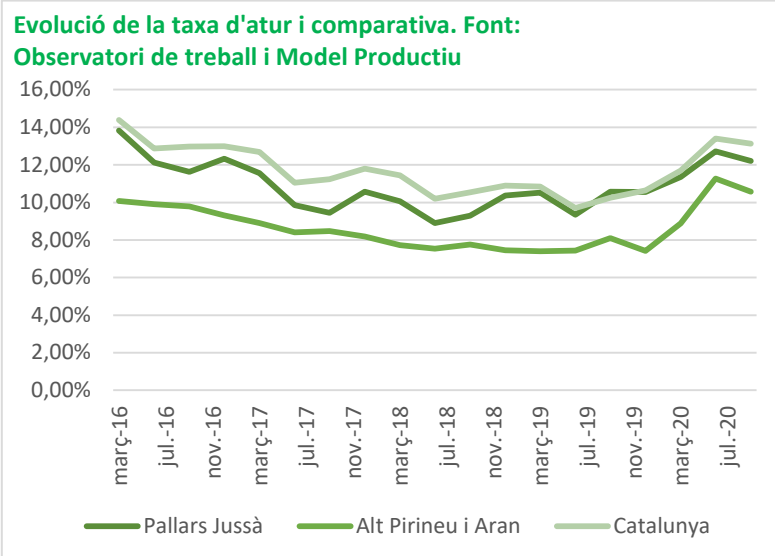
Si analitzem l'evolució mes a mes des del 2017 observem dues tendències. Per una banda, l'estacionalitat, atès que es produeix un descens anual al voltant dels mesos de primavera i estiu tot i que durant el 2020 aquesta s'ha endarrerit força. Per altra banda, s'observa la tendència creixent que veníem anunciant. En els dos gràfics següents, que comparen el comportament de l'atur durant el 2019 i el 2020 s'observa més clarament.



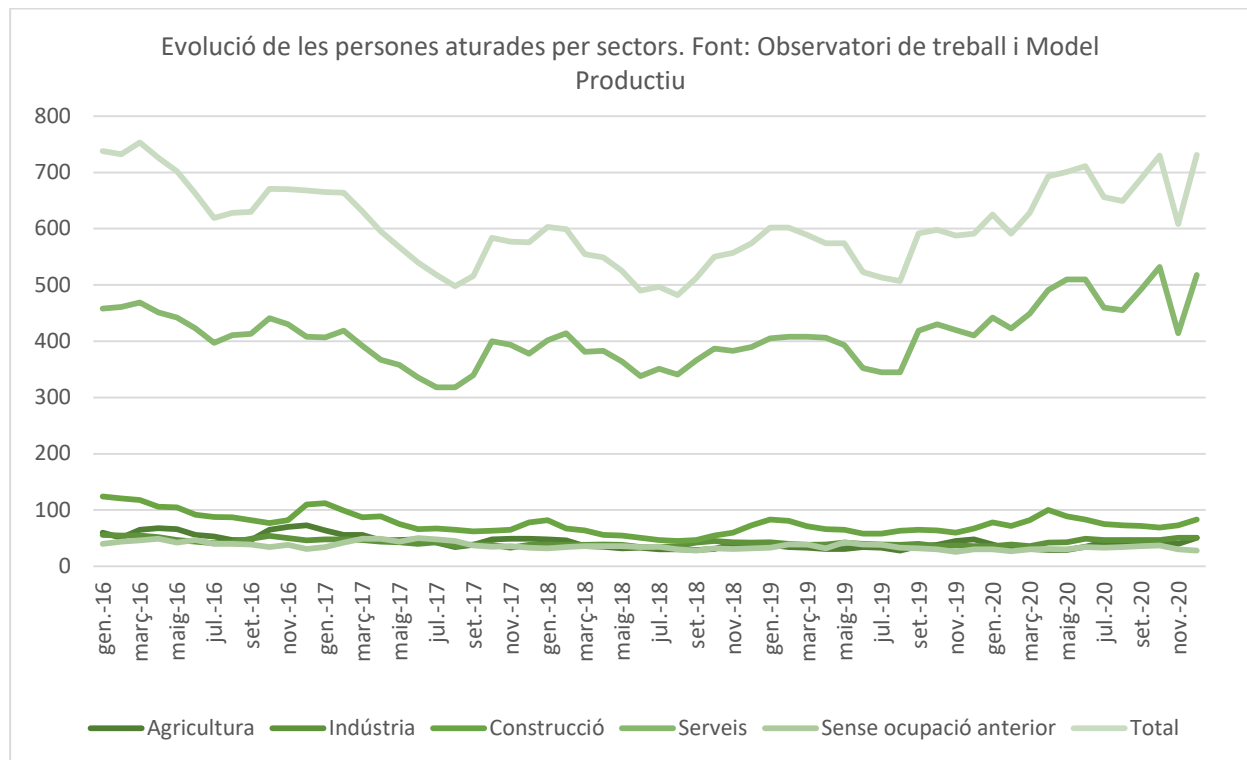
Si analitzem l'any 2019, observem un comportament normal pel que fa al mercat el treball del Pallars Jussà. Ja que es detecta una disminució progressiva dels aturats de gener a Agost per després tornar a incrementar progressivament fins al seu lleuger estancament a final d'any. Ja havíem vist en la gràfica anterior que aquest és un patró estandarditzat que se segueix amb els anys.

Per contra la gràfica del 2020 mostra una tendència a l'alça, gener i febrer tenen un comportament normal i el mes de març quan irromp la pandèmia a Catalunya l'atur creix desmesuradament mantenint-se a la ratlla dels 700 aturats fins al mes de juliol, en què gràcies a la temporada turística creixen les ofertes de feina (De totes maneres la disminució és considerablement més tímida que l'any 2019), posteriorment assumeix un comportament normal tot i que amb més aturats que el 2019.

Si comparem l'evolució de la taxa d'atur del Pallars Jussà observem que aquesta ha tingut un comportament molt similar a la catalana. Tanmateix si des del 2016 s'havia mantingut lleugerament inferior, durant el 2019 s'assimilen més. Pel que fa a la comparativa amb el conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran s'observa la taxa d'atur del Pallars Jussà manté una tendència superior d'entre un i tres punts, eixamplant-se durant el 2019. L'impacte de la pandèmia, tanmateix, ha tingut un impacte lleugerament menor en la taxa d'atur pallesega que la catalana i fins i tot s'ha reduït la



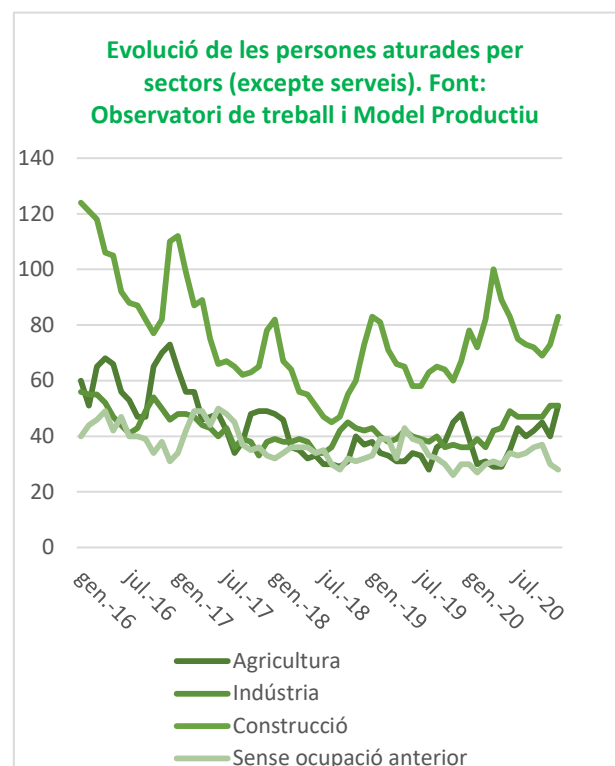
distància amb la taxa d'atur del conjunt de l'Àmbit de l'Alt Pirineu i l'Aran.



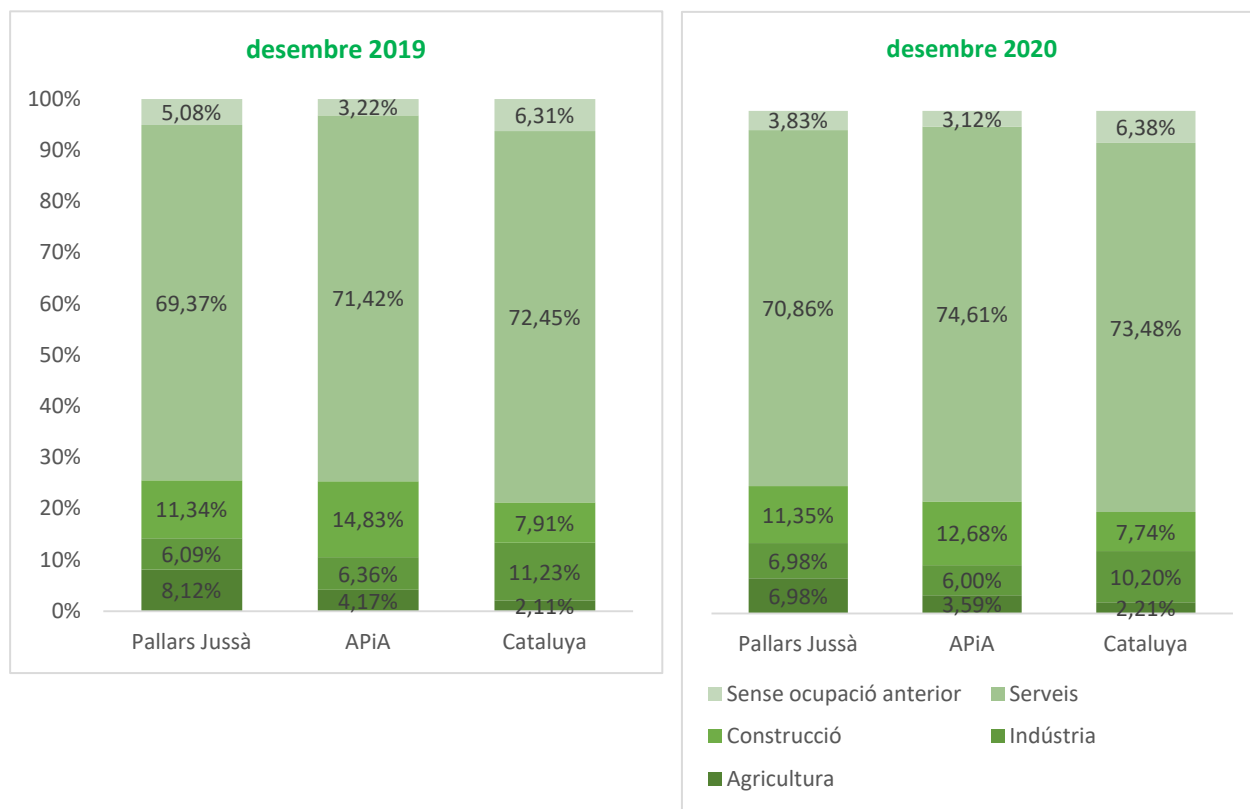
El sector serveis és el que major nombre d'aturats concentra al Pallars Jussà. Com hem vist també és el principal sector en VAB, en comptes de cotització i persones treballadores registrades al RGSS i al RETA. Això provoca que la tendència d'aquest sector marca la global, provocant oscil·lacions idèntiques.

En els darrers anys, la construcció, és a priori, el sector que més aconsegueix reduir el nombre de persones aturades, amb una reducció notable de l'any 2016 al 2018. L'agricultura segueix un patró molt similar. Ambdós sectors incrementen els nombre de persones aturades des de mitjans de 2018, igual que el sector serveis.

Un cop més la pandèmia té afectacions sobre els sectors més elàstics com és el cas dels serveis amb el nombre de persones aturades significativament més alt en comparació en els altres sectors. De totes maneres, en aquesta sèrie es mostren fluctuacions molt modestes d'acord amb el comportament normal, a més cal mencionar que el novembre d'aquest any hi ha una caiguda esperpèntica fruit sens dubte dels efectes de la pandèmia situats en el que es va anomenar la segona onada.



Si analitzem l'impacte que ha pogut tenir la pandèmia sobre l'estructura de l'atur a la comarca, observem que aquesta ha tingut un impacte sobretot en el sector del serveis, tanmateix d'una manera menys agressiva que al conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran. Aquest comportament és força similar al del conjunt del principat.



Els altres sectors tot i que amb un increment del nombre d'aturats resisteixen molt millor als efectes de la pandèmia. Dins d'aquest grup el sector més afectat en la primera onada va ser la construcció com mostra el gràfic, situació que s'estabilitza però ràpidament.

L'estructura sectorial del Pallars Jussà explica bona part de les diferències de pesos en nombre d'aturats dels diferents sectors respecte a l'Alt Pirineu i Aran i Catalunya. A diferència de la resta de l'àmbit, el sector serveis (sobretot el més vinculat al turisme i als esports d'hivern) és menys predominant. A diferència de la resta de Catalunya, el sector primari té més pes.

Tots els sectors econòmics han vist incrementat el nombre de persones aturades durant el 2020. Si analitzem els subsectors, aquells que més impacte han tingut durant el 2020 han estat vinculats al sector serveis. En primer lloc destaca el subsector de les activitats culturals i esportives que quasi ha duplicat el nombre de persones aturades, amb un increment del 81%, seguit de l'educació, les activitats immobiliàries i professionals, l'hostaleria i la sanitat i els serveis socials amb increments al voltant del 40%. En menor mesura el sector del comerç al detall amb un 32% d'increment també ha estat molt afectat. En el cas de la indústria, també en resulta afectat el subsector agroalimentari amb un increment del 58%. La construcció ha incrementat el nombre de persones inscrites com a demandants d'ocupació en un 24% i l'agricultura un 6%.

Increment del nombre de persones aturades entre el 2019 i el 2020

	2019	2020	increment
Serveis	410	518	26%
Hostaleria	84	119	42%
Activitats administratives i Serveis Auxiliars	82	95	16%
Administració pública	68	74	9%
Comerç al detall	44	58	32%
Sanitat i Serveis Socials	40	55	38%

Increment del nombre de persones aturades entre el 2019 i el 2020

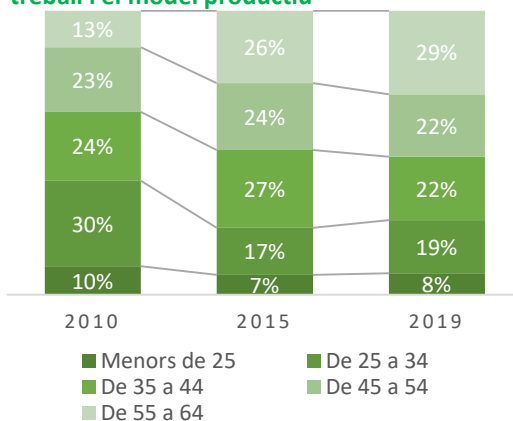
	2019	2020	increment
<i>Activitats culturals i Esportives i altres serveis</i>	21	38	81%
<i>Comerç engròs i reparació vehicles motor i motocicletes</i>	26	23	-12%
<i>Transport i emmagatzematge</i>	16	18	13%
<i>Activitats immobiliàries professionals i tècniques</i>	14	20	43%
<i>Educació</i>	9	13	44%
<i>Informació i comunicació</i>	4	3	-25%
<i>Activitats financeres i assegurances</i>	2	2	0%
Indústria	37	51	38%
Alimentació, Textil, fusta paper i arts gràfiques	24	38	58%
Ind. Extractiva, energia, aigua i residus	3	5	67%
Maquinària, material elèctric i de transport	5	5	0%
Metal·lúrgica	3	2	-33%
Química i Cautxú	2	1	-50%
Construcció	67	83	24%
Agricultura, ramaderia, silvicultura i pesca	48	51	6%
Sense Ocupació anterior	30	28	-7%
Total	592	731	23%

Observatori del Treball i Model Productiu

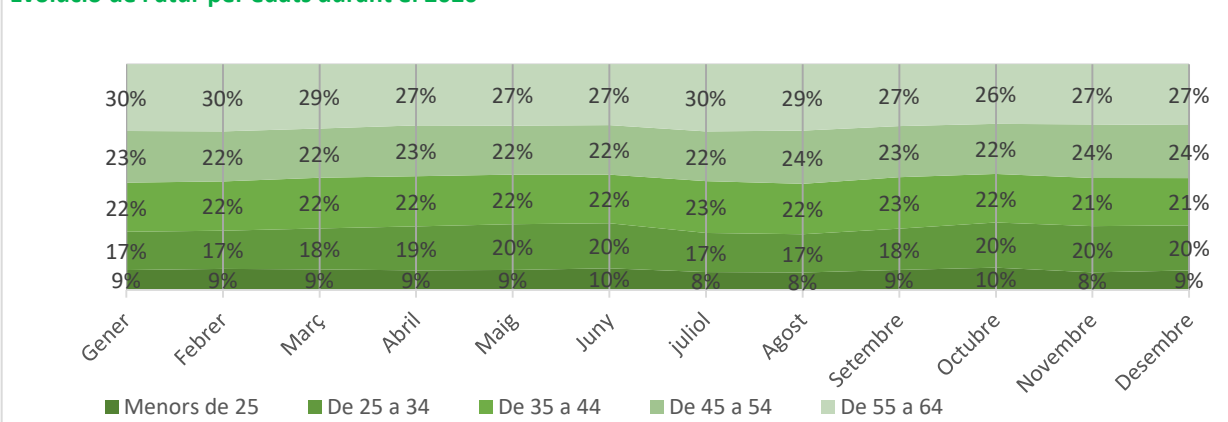
El 2019 l'atur a la comarca impactava en gran mesura a les persones majors de 45 anys. Això no ha estat sempre així. El 2010 el principal col·lectiu afectat eren les persones joves d'entre 24 i 34 anys. Hem de recordar que són dades d'atur registrat i que hi influeixen les decisions personals d'inscriure's o no com a demandants d'ocupació.

Si analitzem l'impacte durant el 2020 observem que el col·lectiu que en global va rebre més l'impacte de la crisi va ser el dels joves. El col·lectiu de persones aturades d'entre 25 i 34 anys va augmentar en tres punts entre el febrer i el maig del 2020, tot i que va tornar a disminuir durant els mesos d'estiu. La resta de col·lectius mantenen la seva composició o

Evolució de la composició de l'atur per edats. Font: observatori del treball i el model productiu

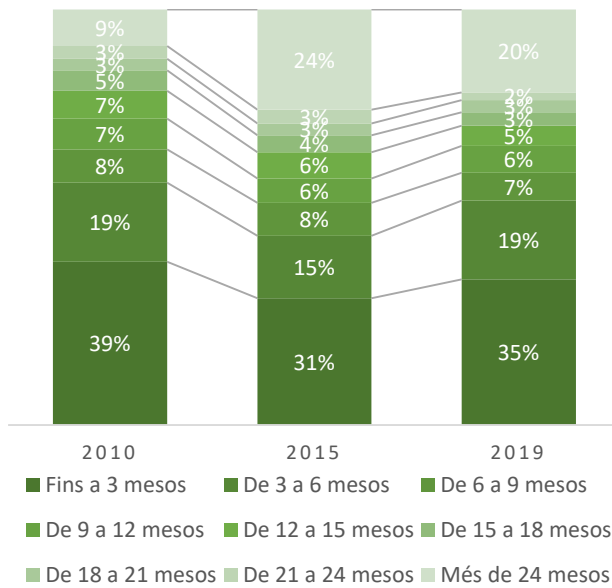


Evolució de l'atur per edats durant el 2020



la disminueixen com efecte de l'increment de l'atur juvenil.

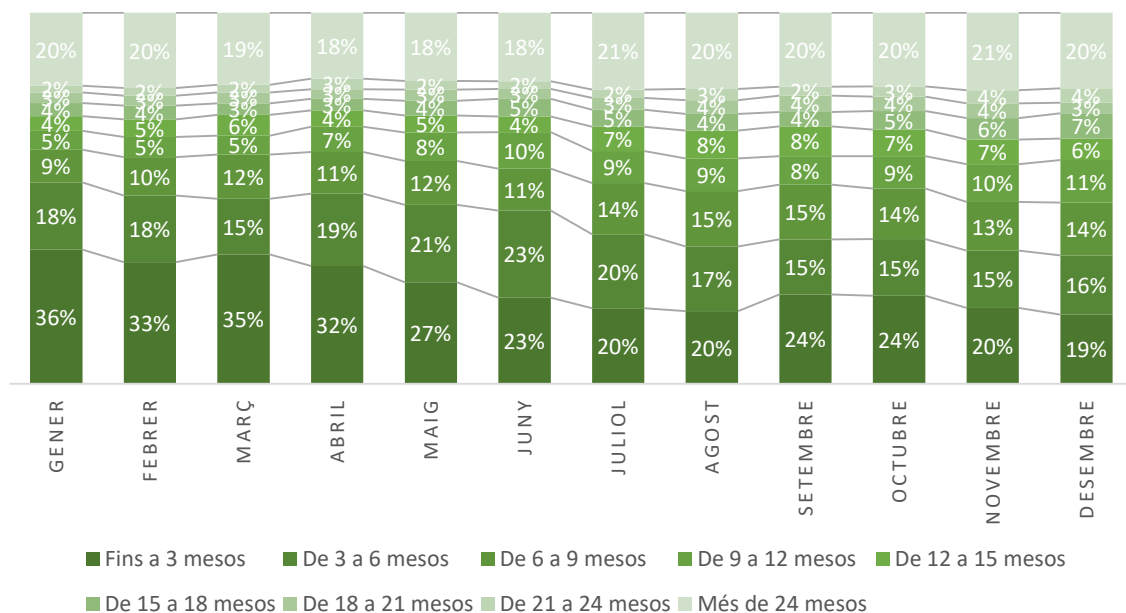
Evolució de l'atur per durada de la situació.



El 2019 la meitat de les persones aturades ho eren per un període inferior als 6 mesos. Per contra, un 20% tenien una durada superior als dos anys. Això significa una millora respecte el 2015 quan l'atur de més de 24 mesos afectava a prop d'una quarta part del conjunt de les persones aturades.

Aquestes xifres, tanmateix, estan lluny de les dades de 2010 quan l'atur de llarga durada afectava a un 9% del conjunt. El 2010 l'impacte de la crisi era més recent, motiu pel qual, no havia afectat a l'atur de més durada. Tanmateix, des d'aleshores sembla que la dinàmica es manté, provocant bosses importants de persones aturades que no tenen la possibilitat de rebre percepcions contributives.

Evolució de l'atur per durada de la situació durant el 2020. Font: observatori del treball i el model productiu

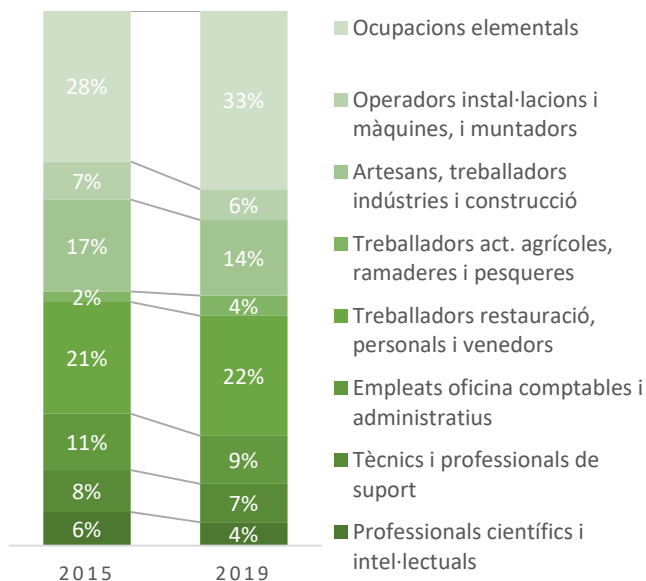


Si analitzem l'evolució de l'atur durant el 2020, observem com s'empitjora la situació empitjora. Les persones aturades de curta durada disminueixen cronològicament al mateix temps que incrementen les sèries inicialment de 3 a 6 mesos, posteriorment de 6 a 9 mesos, fins al mes de juliol.

En el període d'estiu i fruit de les contractacions temporals associades al turisme i a la flexibilització quasi completa de les restriccions, ajuden a un canvi d'escenari, però de curta durada, ja que tot i que inicialment són els aturats de curta durada que augmenten a mesura que passen els mesos es repeteix la situació descrita a principi d'any.



Evolució de l'atur per grups professionals. Font: observatori del treball i el model productiu



La majoria de les persones inscrites com a demandants d'ocupació formen part del grup d'ocupacions elementals, seguides de les professionals de la restauració, personals i venedors.

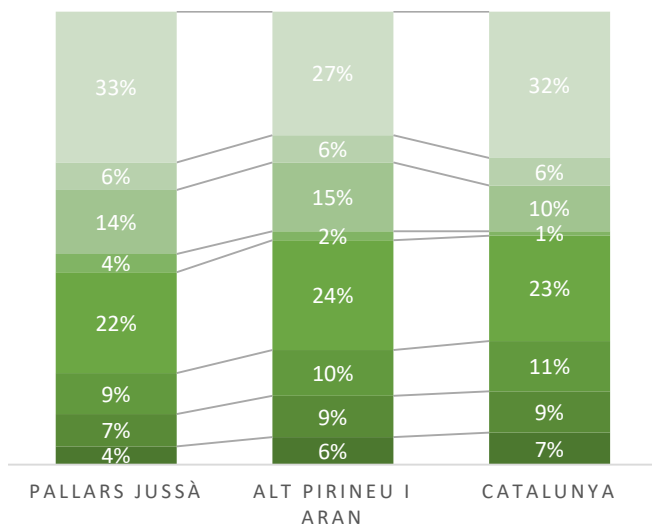
Des del 2015 l'atur s'ha reduït en la majoria de grups, però s'ha estancat en el grup d'ocupacions elementals i ha crescut en el grup de les ocupacions agrícoles, provocant els canvis observables en la composició general.

Probablement, estem davant d'un sostre de vidre de les professions elementals. La comarca té dificultats per generar més llocs de treball elementals i busca professionals amb més nivell formatiu.

El conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran té una composició un pèl diferent. Tot i que el grup d'ocupacions elementals és el més destacat no està molt lluny del grup de la restauració i vendes. Els separen tres punts.

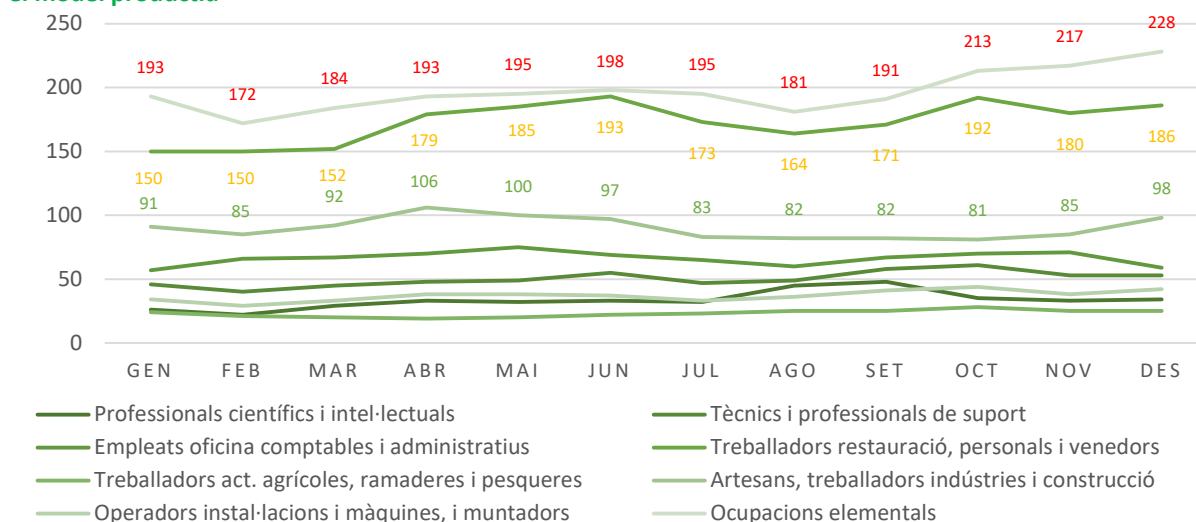
En el cas de la comparativa amb el conjunt de Catalunya, s'observa una similitud amb el Pallars Jussà pel que fa a les professions elementals i de la restauració i vendes, però un menor impacte de l'atur sobre el grup d'artesania, indústria i construcció en el cas català. També s'observa un impacte més elevat sobre el grup de professionals científics i intel·lectuals, que pot mostrar, simplement, un major nombre d'aquest grup en altres territoris del principat.

Comparativa territorial de l'atur per grups professionals, 2019. Font: observatori del treball i el model productiu



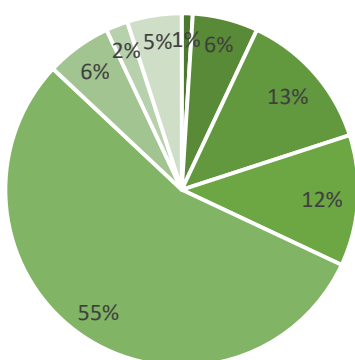
Durant el 2020 l'impacte de la pandèmia va ser més intens en els grups de les persones treballadores de la restauració i vendes. Tanmateix, al llarg dels mesos l'impacte s'ha anat consolidant en el grup de les professions elementals.

Evolució de l'atur per grups professionals. Font: observatori del treball i el model productiu

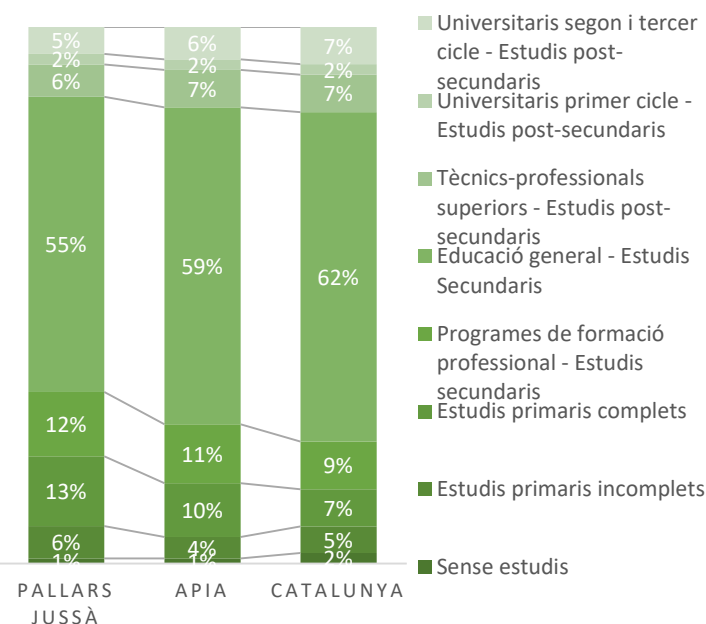


Si analitzem les dades d'atur registrat per **nivells d'estudis**, s'observa que els perfils amb estudis inferiors són els grups amb més persones aturades. L'atur es concentra en els perfils amb educació general (50%) i inferiors (31%). Si comparem les dades amb les del conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran i el conjunt de Catalunya veiem que en el cas del Pallars Jussà el nombre de persones inscrites com a demandants d'ocupació té més incidència en tots els nivells inferiors a l'educació general. La gran diferència és concentra en l'educació general, que en el cas del conjunt de l'Alt Pirineu i l'Aran és d'un 59% i en el cas català d'un 62%, quatre i set punts per sobre respectivament. L'atur en els nivells d'educació superior són lleugerament inferiors en el cas del Pallars Jussà.

Composició de l'atur per nivell d'estudis, 2019
Pallars Jussà



Comparativa territorial de l'atur per nivells d'estudis, 2019. Font: observatori del treball i el model productiu





Nivell d'estudis dels aturats per sectors d'activitat Desembre 2019 % Sobre el total d'aturats del sector

Nivell Formatiu	Agricultura	Indústria	Construcció	Serveis	Sense ocupació anterior	Total
A. Nivell d'estudis molt bàsic	44%	3%	31%	15%	30 %	19%
B. Educació general	42%	70%	52%	55%	60%	55%
Nivell d'estudis baix (A+B)	85%	72%	84%	70%	90%	74%

Observatori del treball i model productiu

Tots els sectors econòmics tenen un perfil de demandants d'ocupació amb un nivell d'estudis baix. El sector primari i la construcció són els que tenen els demandants amb un perfil més bàsic. A més a més un 60% dels desocupats que s'inscriuen i que no han treballat anteriorment també tenen un perfil molt bàsic (educació primària o menys).

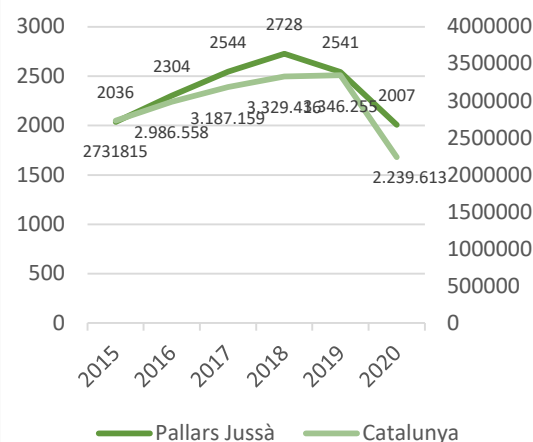
Contractació

Les persones contractades al Pallars Jussà durant el 2019 superen les del 2015 en un 25%. Tanmateix s'aprecia des del 2018 una caiguda del 7% passant dels 2.728 contractes als 2.541. L'increment general de la contractació és superior al Pallars Jussà que al conjunt de Catalunya on ha augmentat un 22% entre el 2015 i el 2019, tanmateix, a diferència del Pallars Jussà no manté la tendència negativa l'any 2019, sinó que s'estabilitza lleugerament.

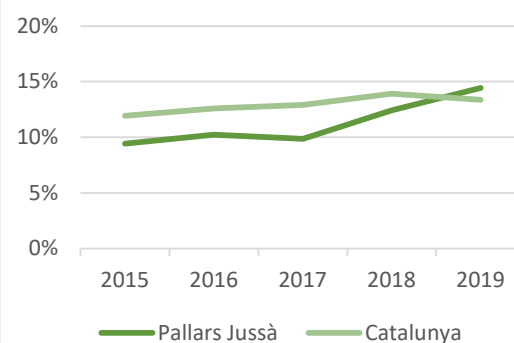
Com s'observa, durant el 2020 el descens dels contractes ha estat abastament pronunciat tant al Pallars Jussà com a Catalunya. En el cas del Pallars Jussà ha descendit un 20% des del 2019, situant-se un 1% per sota del 2015. En el cas català ha descendit un 33%, situant-se un 18% per sota dels valors del 2015. L'impacte de la pandèmia ha estat important a la comarca, tot i que no ha tingut l'impacte que ha tingut en altres punts de la geografia catalana.

És destacable l'escalada que la corba de contractes indefinits del Pallars Jussà inicia el 2017 arribant a ultrapassar el 2019 la mitjana catalana. Les contractacions temporals es mantenen al llarg de la gràfica amb un percentatge similar al mercat de treball català tot i que per sota fins al 2017, moment en què tot i una lleugera baixada, torna a assumir valors superiors a la mitjana catalana. De totes maneres podem dir que en aquest període molts dels contractes temporals es converteixen en contractes fixes.

Evolució de la contractació. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu

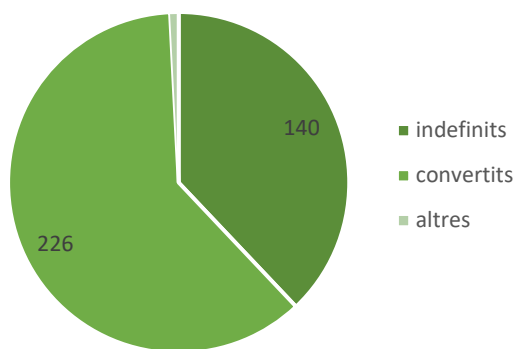


Evolució de la contractació indefinida (sobre el total dels contractes). Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



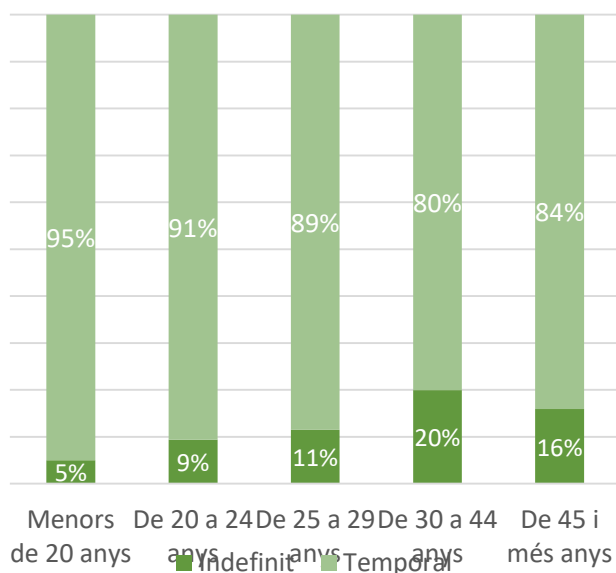
Dels 2.541 contractes presents durant el 2019, el 51% van ser per homes i el 49% per dones. La xifra general, es correspon en bona mesura amb la proporció d'aturats (53% d'homes i 47% de dones).

tipologia de contractes indefinits. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



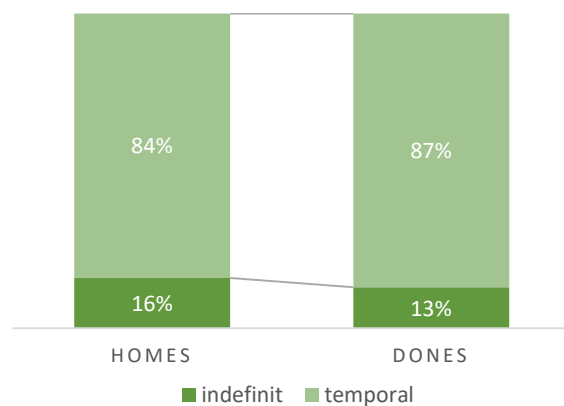
La temporalitat en la contractació és una constant a la comarca. El 55% dels contractes són de durada inferior als sis mesos. La dada més alarmant és que una quarta parta dels contractes són de durada inferior a un mes.

tipologia de contractes per edat, 2019. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu

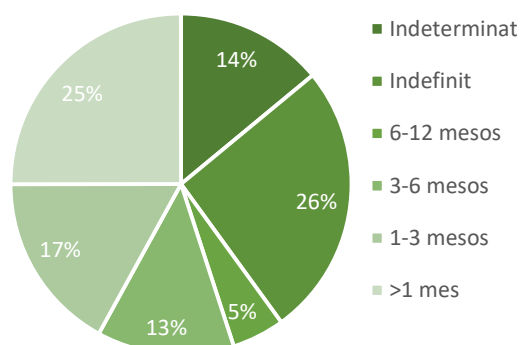


Com s'observa en el gràfic de la dreta, la contractació temporal té més incidència entre les dones. De la mateixa manera, en general la tendència ubica els contractes indefinits a les franges d'edat superior, provocant una disminució a partir de la franja dels 45 anys en endavant. La temporalitat, tot i ser molt generalitzada té un major impacte entre les dones i les persones joves.

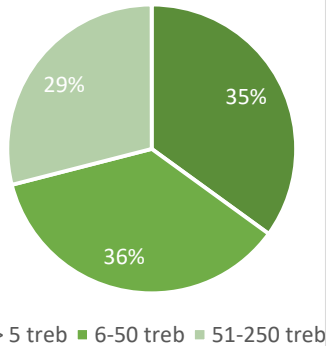
tipologia de contractes per sexe, 2019. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



Durada dels contractes, 2019. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



contractes per mida d'empresa, 2019. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



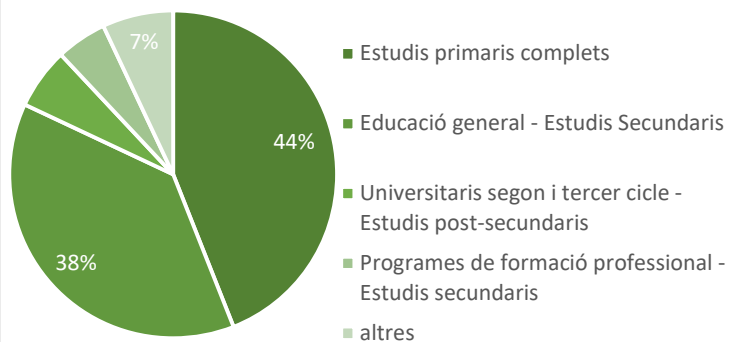
El volum d'aquests contractes pot estar condicionat per les activitats que es desenvolupen. Així els principals sectors (serveis i agricultura) amb una alta temporalitat, són els que poden ocupar un major nombre de persones amb perfils baixos.

Com es pot veure, la micro i petita empresa concentren la majoria de la contractació de la comarca, seguida de la mitjana d'empresa. Per altra banda, el sector serveis és el major generador d'ocupació, amb un 77% i la indústria el menor.

El 81% de la contractació al Pallars Jussà es concentra en el grup de persones amb educació general (39%) o inferior (41,5%).

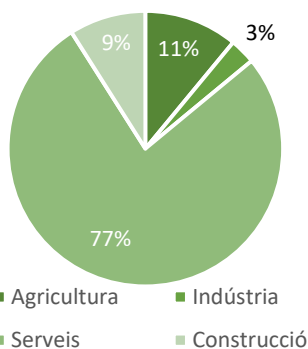
Aquests grups es corresponen als principals grups d'aturats, si bé el d'estudis primaris dobla el seu pes en contractació.

Contractes per nivell d'estudis, 2019. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



La gran majoria de la contractació es concentra en el grup de professionals de la restauració, de serveis personal i venedors (33,81%) i professions elementals (29,44%). Aquests professionals són els més demandats pel mercat a causa del pes que té el comerç, hostaleria i restauració.

contractes per sectors, 2019. Font: Observatori del Treball i el Model Productiu



L'estacionalitat juga un paper important, ja que, molts d'aquests contractes es realitzen en els mesos d'estiu. El grup d'artesans, treballadors d'indústries i construcció, que com els altres dos grups tenia un pes destacat en el nombre d'aturats; té un pes modest en nombre de contractes, això tant pot ser per la major temporalitat dels dos altres sectors o perquè no hi hagi gaire demanda de treballadors d'aquest grup.

La persona aturada es dedica majoritàriament al sector serveis, ja sigui de professions elementals o de restauració, serveis personals i venedors. Té un nivell d'educació general (estudis secundaris) i entre 25 i 44 anys. Porta fins a sis mesos buscant feina, o bé, ja fa més de 24 mesos que ho fa.

Les persones contractades al Pallars Jussà han estat al sector serveis (per a ocupacions elementals o en la restauració, serveis personals o venda) en empreses de 6 a 50 treballadors i en contractes temporals de menys de 6 mesos. Per últim, tenen entre 25 i 44 anys i educació general.

Com ha s'havia anunciat en altres diagnòstics, *els grups principals d'aturats es corresponen en bona mesura als grups principals de contractats i, en molts casos, en proporcions similars. La dinàmica*



general està vinculada a l'estacionalitat i a la mà d'obra poc qualificada del sector serveis (turisme i comerç) i del sector de l'agricultura.

Perfil de l'aturat

PERFIL DE L'ATURAT	Grup Principal	% Aturats
EDAT	De 45 a 64 anys	51,44%
NIVELL D'ESTUDIS	Estudis generals	54,65%
DURADA DE L'ATUR	Fins a 6 mesos	53,98%
SECTOR	Serveis	69,37%
GRUP PROFESSIONAL	Ocupacions elementals	33,16%
	Treballadors restauració, personals i venedors	22,34%

Perfil del contractat

PERFIL DEL CONTRACTAT	Grup Principal	% Contractats
EDAT	De 30 a més de 45 anys	59,35%
NIVELL D'ESTUDIS	Estudis primaris complets	41,50%
TIPUS DE CONTRACTE	Temporal	85,56%
DURADA DE CONTRACTE	Fins a 3 mesos	70,02%
MIDA EMPRESA	Fins a 50 treballadors	36,18%
SECTOR	Serveis	77,30%
GRUP PROFESSIONAL	Operacions elementals	29,44%
	Treballadors restauració, personals i venedors	33,81%

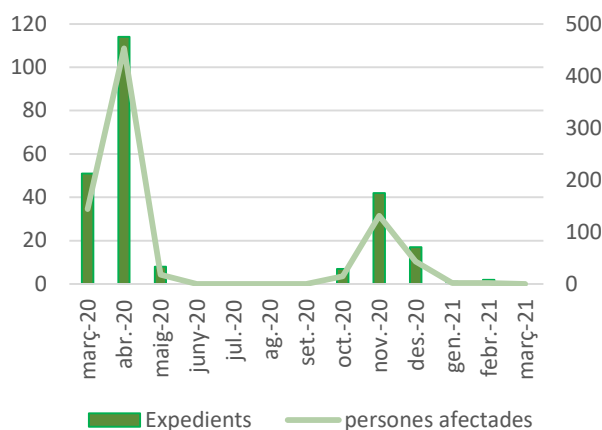
Elaboració pròpia, a partir de dades de l'Observatori del treball i model productiu

Impacte de la Covid 19 i les mesures adoptades en el món del treball

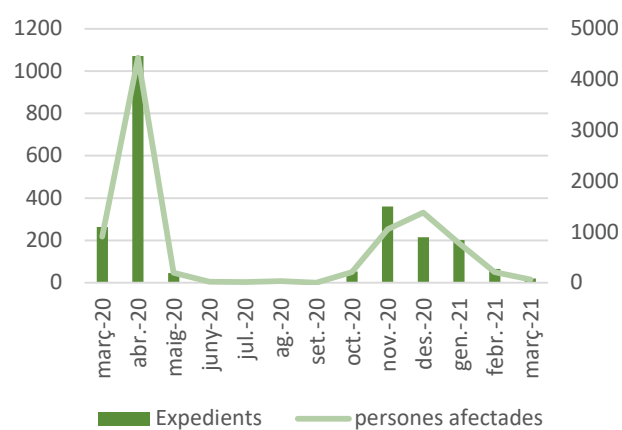
Les mesures adoptades a mitjans de març del 2020, principalment al confinament, va forçar a les empreses a acollir-se als Expedient de Regulació Temporal d'Ocupació (ERTO). Com es mostra a les gràfiques (Pallars Jussà i Alt Pirineu i Aran) aquests assumeixen xifres inimaginables. Entre els mesos de març i maig, al Pallars Jussà es declaren 173 ERTOs, afectant a 615 persones treballadores.

Com s'observa, l'augment dels ERTOs va estrictament relacionat amb les onades de la pandèmia i amb les restriccions adoptades. El comportament entre les dues gràfiques és força similar, tenint en compte la diferència en el pes poblacional. Tanmateix, s'observen els efectes del turisme d'hivern, que en el cas del Pallars Jussà és, estructuralment, menys intens, principalment per l'absència de pistes d'esquí.

Evolució dels expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO), Pallars Jussà març 2020 - març 2021. Observatori del Treball i el Model Productiu



Evolució dels expedients de regulació temporal d'ocupació (ERTO), Alt Pirineu i Aran març 2020 - març 2021. Observatori del Treball i el Model Productiu





ERTO acumulats de l'any 2020 per secció econòmica

A. Agricultura, ramaderia i pesca	1
C. Indústries manufactureres	10
F. Construcció	20
G. Comerç a l'engròs i al detall	49
H. Transport i emmagatzematge	5
I. Hostaleria	105
J. Informació i comunicacions	4
L. Activitats immobiliàries	2
M. Activitats professionals i tècniques	2
N. Activitats administratives i auxiliars	6
P. Educació	5
Q. Activitats sanitàries i serveis socials	5
R. Activitats artístiques i d'entreteniment	7
S. Altres serveis	12
T. Activitats de les llars	3
SE. Sense especificar	3
TOTAL	239

Observatori del treball i model productiu

ERTO acumulats de l'any 2020 per municipi, Pallars Jussà

Castell de Mur	4
Isona i Conca Dellà	10
Pobla de Segur, la	66
Salàs de Pallars	8
Senterada	3
Talarn	10
Torre de Cabdella, la	8
Tremp	130
TOTAL	239

Observatori del treball i model productiu

Així, durant el 2020 a la comarca han tingut lloc 239 expedients de regulació (acumulats). Prop de la meitat han tingut lloc a la secció de la hostaleria i en menor mesura a la secció del comerç.

Per municipis la composició dels ERT0 ha tingut més impacte, com era d'esperar en els municipis amb més activitat industrial, comercial i hostalera.

Al març de 2021, al tancament d'aquesta diagnosi al Pallars Jussà hi havia 174 expedients amb una afectació de 520 persones.

El nombre de contractes a la comarca del Pallars Jussà l'any 2020 era de 2007 unitats. Per tant, fent un càlcul aproximat per saber quin és el pes del nombre de persones afectades per ERT0 sobre les contractacions totals, trobem que aquests representen el 25,90%, per tant una xifra prou elevada de per sí, i si en aquest context es considera el pes que té la contractació pública a la comarca els resultats encara són més preocupants



Educació

Nivell d'instrucció

Les dades de la taula anterior són extretes d'Idescat a partir del Cens de població i habitatges de l'INE. L'última referencia per tant és del 2011.

Nivell d'instrucció de la població de 16 anys i més.

	No sap llegir i escriure / Sense estudis /Educació Primària	ESO/ Batxillerat Superior i FP/ Grau mitjà i superior	Diplomatura /Grau universitari/ Llicenciatura i Doctorat
Any 2011			
Pallars Jussà	28,2%	52,0%	19,8%
Alt Pirineu	23,9%	57,0%	19,1%
Catalunya	23,5%	56,2%	20,3%
Any 2001			
Pallars Jussà	45,2%	42,4%	12,4%
Alt Pirineu	39,8%	48,1%	12,1%
Catalunya	40,0%	47,2%	12,8%

Idescat, Cens de Població (INE)

El 2011, el Pallars Jussà concentra un volum elevat de població amb un baix nivell educatiu. La població que no sap llegir o escriure, sense estudis o d'educació primària té molt pes en el conjunt de la població. Individualment, si analitzem cadascun d'aquests nivells, els tres superen la mitjana catalana i la de l'Alt Pirineu i Aran. Aquest baix nivell educatiu va en detriment dels nivells de formació mitjans, que van des de l'ESO a la formació professional. No obstant això, pel que fa a estudis de tercer nivell, els percentatges són molt similars a la mitjana catalana i superiors a l'Alt Pirineu i Aran. En definitiva, hi ha menys percentatge de població que continuï els estudis postobligatoris, però els que ho fan, prioritzen els estudis superiors. Les dades de 2011 són força similars a les de 2001. Aquell any, el Pallars Jussà mantenia un volum superior de persones amb un nivell d'estudis baix de 5 punts per sobre de l'Alt Pirineu i Aran i de Catalunya i una població universitària lleugerament superior a la mitjana de l'àmbit territorial però encara per sota de Catalunya. Val a dir que respecte 2001, l'any 2011 es produeix un canvi en la classificació (que explica en part l'increment de població amb estudis secundaris).

Estudis en curs de la població de 16 anys i més. (2011)

	Pallars Jussà	Alt Pirineu i A.	Catalunya
Grau sup. FP Arts Plas i disseny Ens esportius	5,80%	3,40%	4,40%
Dip. Univ., Arqu. tèc. i Eng. tèc	5,90%	4,20%	3,70%
Graus uni. Ens Artístics	9,90%	10,30%	9,40%
Llicenciatura, Arquitectura, Enginyeria	6,60%	8,10%	7,10%
Màster of. univer. Especial. Mèd	5,80%	6,30%	5,10%
Doctorat	...	1,10%	1,60%
Total	34,10%	33,50%	31,20%

Idescat, Cens de Població (INE)

Si ens fixem en els estudis en curs de la població de més de 16 anys, s'observa que al Pallars Jussà, el percentatge d'estudiants cursant estudis superiors és més elevat que la mitjana de Catalunya i de l'Alt Pirineu i Aran (fins i tot si tenim en compte que no es disposa de dades referents a estudiants de doctorat del Pallars Jussà).

Aquesta diferència és més alta principalment en estudiants de FP de grau superior, Arts plàstiques i disseny i ensenyaments esportius (Cal considerar que la FP del Pallars Jussà està clarament especialitzada en aquest àmbit). Així mateix, el volum d'estudiants també és superior pel que fa a diplomatures universitàries (en vies de substitució pels graus, en el moment d'obtenir les dades), arquitectura i enginyeria tècniques.

Així mateix, respecte Catalunya, el percentatge d'estudiants també era superior en graus universitaris i ensenyaments artístics i màsters universitaris i especialitats mèdiques. Tot plegat, sembla confirmar la idea, força estesa a la comarca, que la població del Pallars Jussà s'inclina més pels estudis superiors. Un cop acabats, el seu principal repte és trobar feina i sovint ho intenten fora de la comarca.

Centres educatius

La distribució dels centres a la comarca no ha canviat gaire des de l'últim anàlisi realitzat el 2014.

La concentració més alta de centres educatius es localitza a Tremp, capital de comarca, on també hi trobem l'escola de música Municipal de Tremp el centre de formació d'adults.

Seguidament de la Pobla de Segur, on l'oferta també es representativa de la màxima a la comarca, des d'escoles bressol, Escoles de primària i de secundària així com instituts.

De totes maneres cal destacar-ne la construcció d'un nou edifici per a la localització del nou institut d'alt rendiment d'esports de muntanya a la Pobla, segregat de l'Institut de la Pobla de Segur. Centre en el que actualment hi passen més de 800 alumnes.

Denominació completa	Nom municipi	Naturalesa	Titularitat
Escola Aeso - ZER Pallars Jussà	Isona i Conca Dellà	Públic	Departament d'Ensenyament
Escola Els Raiers	La Pobla de Segur	Públic	Departament d'Ensenyament
Escola Valldeflors	Tremp	Públic	Departament d'Ensenyament
María Inmaculada	Tremp	Privat	Ordes i Congregacions Catòlics
Escola agrària del Pallars	Talarn	Públic	Altres Departaments
Institut de Tremp	Tremp	Públic	Departament d'Ensenyament
Escola d'Espluga de Serra - ZER Alta Ribagorça	Tremp	Públic	Departament d'Ensenyament
Llar d'infants L'Estel	Tremp	Públic	Corporacions Locals
LLI privada Els Minairons	Tremp	Privat	Associacions
Institut de La Pobla de Segur	La Pobla de Segur	Públic	Departament d'Ensenyament
Llar d'infants de La Torre de Cabdella	La Torre de Cabdella	Públic	Corporacions Locals
Esc. de Música Municipal de Tremp	Tremp	Públic	Corporacions Locals
Escola La Vall Fosca - ZER Pallars Jussà	La Torre de Cabdella	Públic	Departament d'Ensenyament
CFA Tremp	Tremp	Públic	Departament d'Ensenyament
Escola Bressol Municipal	La Pobla de Segur	Públic	Corporacions Locals
Llar d'infants d'Isona i Conca Dellà	Isona i Conca Dellà	Públic	Corporacions Locals
Escola de Salàs de Pallars - ZER Pallars Jussà	Salàs de Pallars	Públic	Departament d'Ensenyament



Al Pallars Jussà trobem que només quatre dels catorze municipis que trobem a la comarca, exactament; Isona i Conca Dellà, Torre de Cabdella, Tremp, La Pobla de Segur, poden oferir educació infantil (Llar d'infants).

L'educació infantil i la primària es troben més representades i esteses al llarg de tota la comarca, destacant-ne la varietat més gran de l'oferta al municipi de Tremp i l'especialització esportiva que assumeix l'Institut d'alt rendiment d'esports de muntanya.

Denominació completa	Nom municipi	Ensenyament
Escola Aeso - ZER Pallars Jussà	Isona i Conca Dellà	Educació Infantil: Llar d'infants Educació infantil: Parvulari Educació Primària
Escola Els Raiers	La Pobla de Segur	Educació infantil: Parvulari Educació Primària
Escola Valldeflors	Tremp	Educació infantil: Parvulari Educació Primària
María Inmaculada	Tremp	Educació Infantil: Llar d'infants Educació infantil: Parvulari Educació Primària Educació secundària obligatòria
Escola agrària del Pallars	Talarn	Cicles formatius professionals de grau mitjà
Institut de Tremp	Tremp	Educació secundària obligatòria Batxillerat Cicles formatius professionals de grau mitjà Curs d'accés als cicles formatius de grau superior Cicles formatius professionals de grau superior
Escola d'Espluga de Serra - ZER Alta Ribagorça	Tremp	Educació infantil Educació Primària
Llar d'infants L'Estel	Tremp	Educació Infantil: Llar d'infants
LLI privada Els Minairons	Tremp	Educació Infantil: Llar d'infants
Institut de La Pobla de Segur	La Pobla de Segur	Educació secundària obligatòria Batxillerat Curs d'accés als cicles formatius de grau superior Tècnics esportius de grau mitjà Tècnics esportius de grau superior
Llar d'infants de La Torre de Cabdella	La Torre de Cabdella	Educació Infantil: Llar d'infants
Esc. de Música Municipal de Tremp	Tremp	Escoles de música (no reglat)
Escola La Vall Fosca - ZER Pallars Jussà	La Torre de Cabdella	Educació infantil: Llar d'infants Educació infantil: Parvulari Educació Primària
CFA Tremp	Tremp	Formació de persones adultes
Escola Bressol Municipal	La Pobla de Segur	Educació Infantil: Llar d'infants
Llar d'infants d'Isona i Conca Dellà	Isona i Conca Dellà	Educació Infantil: Llar d'infants
Escola de Salàs de Pallars - ZER Pallars Jussà	Salàs de Pallars	Educació infantil: Parvulari Educació Primària
Institut Centre d'Esports de Muntanya del Pallars (Institut d'alt rendiment d'esports de muntanya)	La Pobla de Segur	Tècnics esportius de grau mitjà Tècnics esportius de grau superior



Al Pallars Jussà, només quatre dels catorze municipis, exactament; Isona i Conca Dellà, Torre de Cabdella, Tremp, La Pobla de Segur, ofereixen educació infantil dels zero als tres anys.

L'educació infantil dels 3 als cinc anys i la primària es troben més representades i esteses al llarg de tota la comarca, destacant-ne la varietat més gran de l'oferta al municipi de Tremp i l'especialització esportiva que assumeix l'Institut d'alt rendiment d'esports de muntanya.

Turisme

Un dels elements importants a observar pel que fa a l'oferta turística del Pallars Jussà és el paisatgisme, les activitats a la natura i l'oferta gastronòmica. Almenys fins ara, el turisme no ha estat un dels actius principals de la comarca. Com veurem més endavant, la comarca no destaca pel seu posicionament pel que fa a l'oferta turística i tampoc és una de les comarques més visitades. Tanmateix, històricament han existit dos actius principals, vinculats a l'experiència paisatgística. Per una banda el Congost de Mont-Rebei i per altra el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici.

Tanmateix, la comarca disposa de molts més actius que darrerament s'estan revalorant i potenciant. Des del punt de vista paisatgístic s'hi destaquen, a banda dels dos ja mencionats els Congostos de Terradets i Collegats així com la Serra de Boumort.

També cal destacar la recent declaració de zona Geoparc per part de la UNESCO així com la denominació de territori Starlight. Aquestes dues denominacions apropen la comarca a un públic més especialitzat.

Tot i la distància que separa la comarca de grans nuclis de població com les àrees metropolitanes de Barcelona i Tarragona-Reus no deixa de ser una comarca força accessible. La majoria de nuclis de població són a peu de les carreteres C13, N260 i C1412. A més, malgrat la reduïda freqüència, també hem de destacar la presència de la línia ferroviària de Lleida-Balaguer-Pobla de Segur.

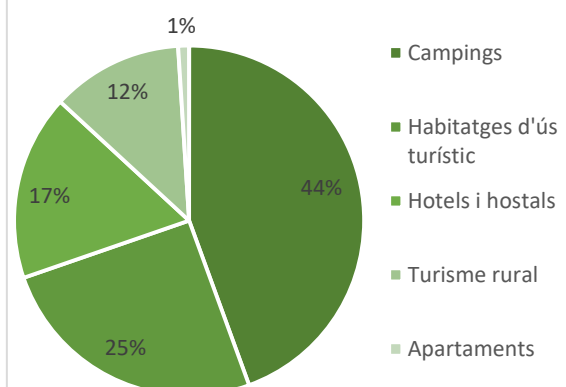
L'atenció als visitants s'efectua des de les quatre oficines de turisme ubicades a Tremp (l'Epicentre), Isona i Conca Dellà, La Pobla de Segur i a La Torre de Capdella (Vall Fosca) i des dels diferents equipaments turístics que ofereixen activitats i visites turístiques (Botigues Museu de Salàs, el Museu Hidroelèctric de Capdella, el Museu de la Conca Dellà, l'Espai Raier, el Conjunt modernista Casa Mauri, la Central hidroelèctrica de Talarn, Casal Manyanet, Casal dels Voltors, Museu Casa Bonifaci Llimiana)

L'oferta d'allotjament del Pallars Jussà, amb dades de 2019 és de 4.105 places repartides entre 274 establiments. En els darrers anys s'ha produït un **augment de l'ús de l'allotjament privat per al turisme**, sobretot mitjançant la modalitat **habitatge d'ús turístic (HUT)**. Molts particulars o petites empreses han decidit llogar el seu habitatge per a ús turístic, donades les facilitats administratives per fer-ho i l'augment en la demanda d'aquest tipus d'allotjaments independents.

La nova distribució per tipus d'allotjament al Pallars Jussà, incloent-hi els HUT i els Apartaments turístics, indica que les places de Càmping segueixen sent les més abundants (44% del total), i en segon lloc ja trobem els HUT amb un 25% sobre el total de places d'allotjament disponibles a la comarca. Els establiments hotelers i de turisme rural queden respectivament en tercera i quarta posició amb un 17% i un 12% sobre el total de places ofertes.

Si, en canvi, considerem el nombre d'establiments enlloc del nombre de places disponibles, la 1a

Composició de les places d'allotjament turístic per modalitat, 2020. Font: Departament d'empresa i innovació



posició de manera molt destacada és per als **HUTs que representen gairebé el 70% del total d'establiments de la comarca**. El segueixen el turisme rural en un 22% i, molt allunyat els hotels amb un 6% sobre el total d'establiments. El nombre de càmpings i apartaments és gairebé residual, amb un 1,8% i 0,73% respectivament.

Establiments i places d'allotjament turístic, 2019

	Establiments		Places	
	Nombre	%	Nombre	%
Càmpings	5	1,82%	1.794	43,70%
Habitatges d'ús turístic	189	68,98%	1.043	25,41%
Establiments hotelers	18	6,57%	707	17,22%
Turisme rural	60	21,90%	503	12,25%
Apartaments turístics	2	0,73%	58	1,41%
TOTAL	274	100%	4.105	100%

elaboració comarcal a partir de les dades de l'Oferta municipal d'establiments turístics.

Categoria d'establiments hotelers i de càmping, 2019

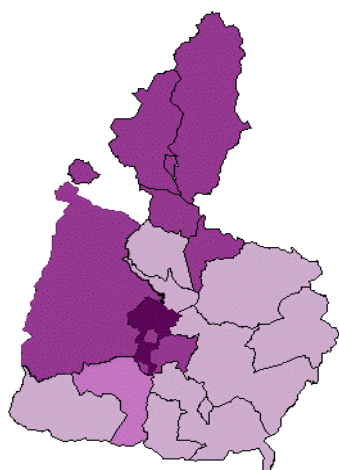
Tipus d'establiment	establiments	places
Hotels. D'1 estrella	4	134
Hotels. De 2 estrelles	4	152
Hotels. De 3 estrelles	5	286
Hotels. De 4 estrelles	0	0
Hotels. De 4 estrelles superior	0	0
Hotels. De 5 estrelles	0	0
Hotels. Gran luxe	0	0
Hotels. Total	13	572
Hostals i pensions	5	135
Total Hotelers	18	707
Luxe	0	0
Primera	0	0
Segona	4	1494
Tercera	1	300
Total Càmping	5	1794
Casa de poble compartida	19	227
Casa de poble independent	32	186
Masia	6	66
Masoveria	3	24
Total turisme Rural	60	503

Idescat

Més del 90% dels establiments del Pallars Jussà són HUTs o turisme rural, dues tipologies d'allotjaments gestionades majoritàriament com a segona activitat, per treballadores autònomes o estructures empresarials de microempresa.

Per altra banda, els càmpings representen un nombre de places molt important. El càmping va lligat a una **oferta turística estacional**, molt basada en la temporada d'estiu. Aquest és un repte que condiciona l'avenç cap a la desestacionalització.

Si ens centrem en la tipologia d'hotels i càmpings, podem observar com l'oferta no és del tot completa. S'hi percep l'absència d'establiments hotelers de quatre i cinc estrelles, així com de càmpings de luxe o primera categoria.



Si posem el focus en la distribució de places d'allotjament, Talarn és el municipi que més en disposa; principalment per la presència de 660 places de càmping. El segueixen Tremp i els quatre municipis del nord de la comarca, amb una oferta d'establiments més diversificada.



Composició de places (i establiments) turístics per municipis (2019)

	Apartament	Càmping	Hoteler	HUT	Rural	TOTAL
Talarn	18 (1)	660 (1)	-	44 (8)	10 (1)	732 (11)
Tremp	-	-	219 (5)	325 (59)	42 (3)	586 (67)
Torre de Cabdella (La)	-	195 (1)	122 (4)	193 (35)	68 (10)	578 (50)
Senterada	-	450 (1)	-	44 (8)	60 (5)	554 (14)
Pobla de Segur (La)	-	189 (1)	136 (3)	132 (24)	8 (1)	465 (29)
Sarroca de Bellera	40 (1)	300 (1)	14 (1)	28 (5)	81 (12)	463 (20)
Castell de Mur	-	-	122 (2)	61 (11)	37 (4)	220 (17)
Salàs de Pallars	-	-	65 (1)	33 (6)	18 (2)	116 (9)
Conca de Dalt	-	-	12 (1)	50 (9)	47 (6)	109 (16)
Gavet de la Conca	-	-	-	28 (5)	57 (7)	85 (12)
Isona i Conca Dellà	-	-	-	44 (8)	34 (4)	78 (12)
Llimiana	-	-	17 (1)	33 (6)	-	50 (7)
Sant Esteve de la Sarga	-	-	-	11 (2)	32 (3)	43 (5)
Abella de la Conca	-	-	-	17 (3)	9 (2)	26 (5)
Total general	58 (2)	1.794(5)	707 (18)	1.043(189)	503(60)	4.105(274)

Oferta municipal d'establiments turístics. Departament d'Empresa i Coneixement

Pel que fa als establiments hotelers es concentren a Tremp (5), la Torre de Cabdella (4) i la Pobla de Segur (3). Tot i que castell de Mur, amb dos establiments també té el nombre força considerable de 122 places hoteleres.

Si tenim en compte els establiments de turisme rural, el petit municipi de Sarroca de Bellera i la Torre de Cabdella són els que més establiments disposen, amb 12 i 10 establiments respectivament.

Establiments hotelers per municipis i categoria, 2019

	Hostals o pensions		Hotels			Total
	-	1*	1*	2*	3*	
Castell de Mur				1	1	2
Conca de Dalt			1			1
Llimiana	1					1
Pobla de Segur (La)		1			2	3
Salàs de Pallars			1			1
Sarroca de Bellera			1			1
Torre de Cabdella (La)				2	2	4
Tremp	1	2	1	1		5
TOTAL	2	3	4	4	5	18

Oferta municipal d'establiments turístics. Departament d'Empresa i Coneixement

Establiments de turisme rural per tipologia i municipi, 2019

Municipi	Allotjaments rurals				Cases de pagès o agroturisme				TOTAL
	Casa de poble compartida	Casa de poble independent	Masia	Masoveria	Casa de poble compartida	Casa de poble independent	Masia	Masoveria	
Abella de la Conca	-	2	-	-	-	-	-	-	2
Castell de Mur	1	2	-	-	1	-	-	-	4
Conca de Dalt	2	-	-	-	-	4	-	-	6
Gavet de la Conca	-	-	3	-	1	2	-	1	7
Isona i Conca Dellà	1	1	-	1	-	1	-	-	4



Establiments de turisme rural per tipologia i municipi, 2019

Municipi	Allotjaments rurals				Cases de pagès o agroturisme				TOTAL
	Casa de poble compartida	Casa de poble independent	Masia	Masoveria	Casa de poble compartida	Casa de poble independent	Masia	Masoveria	
Pobla de Segur (La)	-	-	-	-	-	-	1	-	1
Salàs de Pallars	1	1	-	-	-	-	-	-	2
Sant Esteve de la Sarga	1	2	-	-	-	-	-	-	3
Sarroca de Bellera	-	5	-	-	2	4	1	-	12
Senterada	2	-	-	-	1	1	1	-	5
Talarn	-	-	-	1	-	-	-	-	1
Torre de Cabdella (La)	1	1	-	-	3	5	-	-	10
Tremp	1	1	-	-	1	-	-	-	3
TOTAL	10	15	3	2	9	17	3	1	60

Oferta municipal d'establiments turístics. Departament d'Empresa i Coneixement

Establiments de turisme rural per tipologia i municipi, 2019

Municipi	Establiments	Places
Abella de la Conca	3	17
Castell de Mur	11	61
Conca de Dalt	9	50
Gavet de la Conca	5	28
Isona i Conca Dellà	8	44
Llimiana	6	33
Pobla de Segur (La)	24	132
Salàs de Pallars	6	33
Sant Esteve de la Sarga	2	11
Sarroca de Bellera	5	28
Senterada	8	44
Talarn	8	44
Torre de Cabdella (La)	35	193
Tremp	59	325
Total	189	1043

Oferta municipal d'establiments turístics. Departament d'Empresa i Coneixement

Pel que fa als habitatges d'ús turístic, els municipis amb més establiments són Tremp (59), La Torre de Cabdella (35) i La Pobla de Segur (24).

L'oferta d'allotjament al Pallars Jussà és **inferior a la de la resta de comarques** dels Pirineus, amb el nombre més baix de places d'allotjament turístic, que representa poc més d'un 5 % del total de places dels Pirineus⁴.

De les 9 comarques de la marca Pirineus, la que té més elevat de places el té el Pallars Sobirà amb més de 14.000 places, seguida de la Cerdanya amb prop de 13.000 places, del Berguedà amb més 11.000 i el Ripollès amb més 10.000 places.

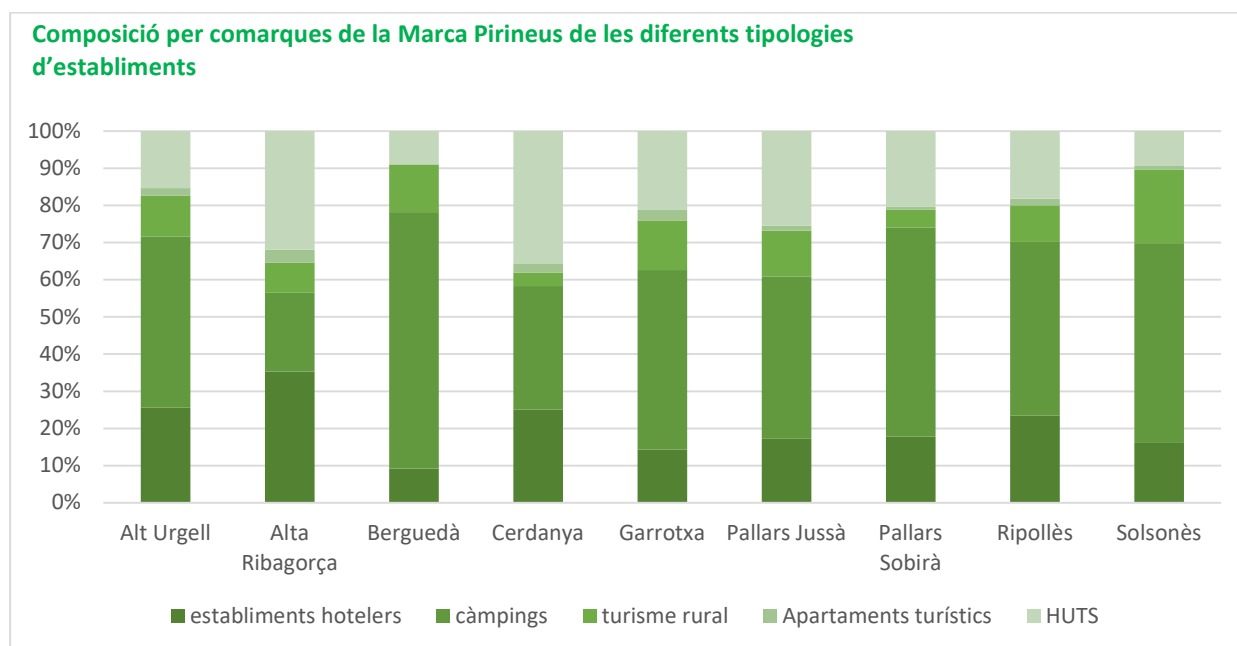
Places en establiments turístics en l'àmbit de la Marca Pirineus (2019)

⁴ *Tot i que en l'àmbit turístic la marca Pirineus està formada per 11 comarques, en l'àmbit estadístic IDESCAT considera que la marca Pirineus la formen 9 comarques (Alt Urgell, Alta Ribagorça, Berguedà, Cerdanya, Garrotxa, Pallars Jussà, Pallars Sobirà, Ripollès i Solsonès), sense incloure l'Alt Empordà i la Val d'Aran que sí en formen part turísticament.

	establiments hotelers	càmpings	turisme rural	Apartaments turístics	HUTS	total	% sobre el total
Alt Urgell	1.453	2.625	621	119	872	5.690	7,39%
Alta Ribagorça	1.804	1.080	413	180	1.629	5.106	6,63%
Berguedà	1.075	8.046	1.493	18	1.035	11.667	15,16%
Cerdanya	3.224	4.278	458	329	4.570	12.859	16,71%
Garrotxa	1.183	3.990	1.107	236	1.748	8.264	10,74%
Pallars Jussà	707	1.794	503	58	1.043	4.105	5,33%
Pallars Sobirà	2.564	8.088	695	111	2.929	14.387	18,69%
Ripollès	2.471	4.947	1.033	197	1.918	10.566	13,73%
Solsonès	695	2.319	857	46	399	4.316	5,61%
Total	15.176	37.167	7.180	1.294	16.143	76.960	100,00%

Oferta municipal d'establiments turístics. Departament d'Empresa i Coneixement

En el gràfic següent es pot veure la composició per comarques de la Marca Pirineus de les diferents tipologies d'establiments. Com s'observa els càmpings (que conformen quasi la meitat de l'oferta de la marca Pirineus) són predominants a totes les comarques menys a l'Alta Ribagorça, on predominen els establiments hotelers, i a la Cerdanya, on predominen els habitatges d'ús turístic. Aquesta tipologia també és força dominant a l'Alta Ribagorça, a la Garrotxa, i als dos Pallars. De fet suposa el 21% de l'oferta pirinenca. Els apartaments turístics són minoritaris en totes les comarques, suposant prop de l'1,7% del total d'establiments de la marca Pirineus.



Sobre la tipologia d'establiments turístics als Pirineus, tal com indica l'*Informe V. Els allotjaments turístics a l'Alt Pirineu i Aran* (IDAPA 2016): "La mida mitjana dels establiments pirinencs (en les modalitats d'hotels, càmpings i apartaments) és, curiosa coincidència, la meitat de la dels establiments catalans, mentre que les cases de turisme rural tenen una dimensió similar. Per tant, i en general, **estem davant d'una estructura empresarial de micro i petites empreses, algunes d'elles de marcat caràcter familiar.**"

Evolució

La següent taula mostra l'evolució del nombre d'establiments turístics al Pallars Jussà en el període 2003-19:

Evolució nombres d'establiments i places d'allotjament turístic, Pallars Jussà.

	Hoteler		càmping		turisme rural		apartaments turístics		Habitatge per ús turístic		TOTAL
2019	18	707	5	1.794	60	503	2	58	189	1.043	4.105
2018	18	707	5	1.794	62	503	2	58	145	802	3.864
2017	18	707	5	1.794	63	492	2	58	101	559	3.610
2016	19	726	5	1.794	59	447	2	58	73	405	3.430
2015	19	726	5	1.794	60	462	2	58	52	291	3.331
2014	18	698	5	1.794	58	459	-	-	-	-	2.951
2013	19	717	5	1.794	58	474	-	-	-	-	2.985
2012	20	712	5	1.794	60	476	-	-	-	-	2.982
2011	21	738	5	1.794	21	486	-	-	-	-	3.018
2010	21	739	5	1.496	62	506	-	-	-	-	2.741
2009	20	736	5	1.496	65	519	-	-	-	-	2.751
2008	21	752	5	1.496	65	437	-	-	-	-	2.685
2007	21	752	5	1.496	64	495	-	-	-	-	2.743
2006	20	734	5	1.496	-	-	-	-	-	-	2.230
2005	21	734	5	1.496	-	-	-	-	-	-	2.230
2004	19	713	5	1.496	-	-	-	-	-	-	2.209
2003	19	701	5	1.496	-	-	-	-	-	-	2.197

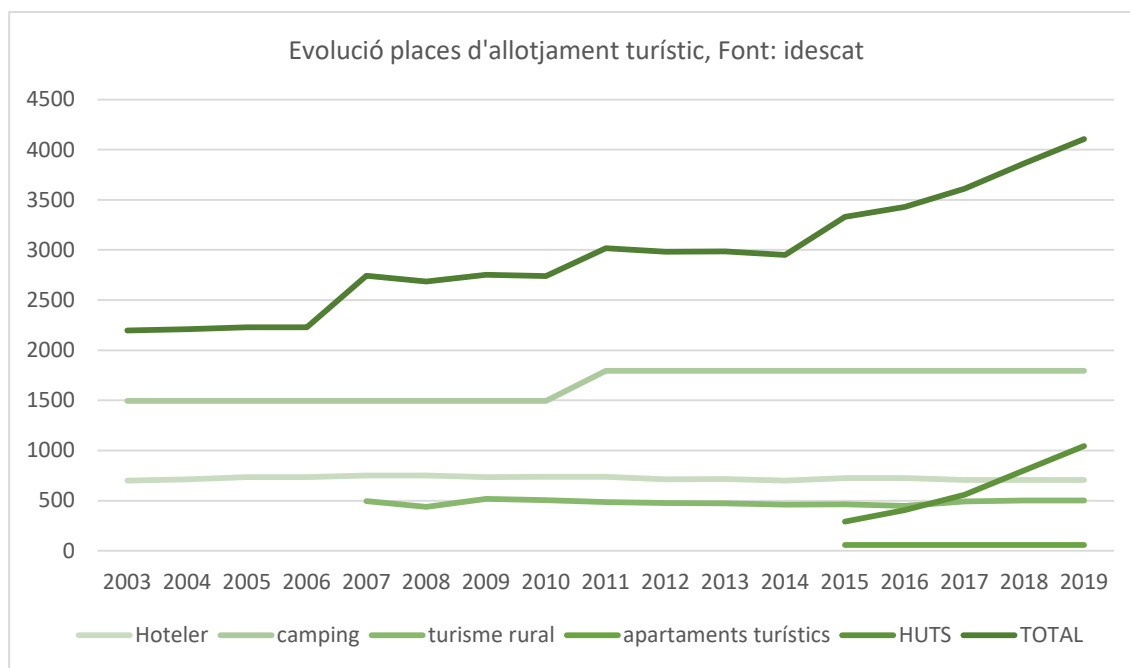
Oferta municipal d'establiments turístics. Departament d'Empresa i Coneixement

Com s'observa, des del 2003 el nombre d'establiments hotelers s'ha mantingut gairebé estable. S'han produït canvis dins de la categoria augmentant els de més qualitat (augmenten els de 3* en detriment dels de 2* i 1*) i incrementant els hotels envers una reducció en els hostals i pensions. Les places també s'han mantingut força estables. Així i tot, s'observa un cert creixement durant els anys previs a la crisi, tant en nombre d'establiments com en places, assumint el pic entre els anys 2007 i 2008.

Pel que fa als **càmpings**, l'evolució temporal 2003-19 en nombre d'establiments s'ha mantingut estable, amb 4 càmpings de 2a categoria i 1 càmping de 3a categoria. En places de càmping ha augmentat lleugerament, de 1.496 a 1.794.

Els establiments de **turisme rural** i als **apartaments turístics**, també han mantingut una certa estabilitat, amb una certa pèrdua d'establiments però incrementant en places. Al Pallars Jussà hi trobem tres allotjaments rurals que han estat **distingits amb 4 espigues**, fins fa poc la màxima categorització de qualitat en turisme rural. Cinc allotjaments més han estat **reconeguts amb 3 espigues**.

La dada que cal destacar és l'increment de l'**habitatge per ús turístic**, com s'observa a la gràfica, amb augments de les places al voltant del 40% anuals, aproximant-se al nombre de places de càmping i esdevenint la segona tipologia en places de la comarca.



Atesa a la manca de dades específiques comarcals en relació amb l'ocupació hotelera del Pallars Jussà, una bona eina per calcular l'evolució en l'ocupació és la recaptació de l'impost sobre les estades en establiments turístics (taxa turística).

La taxa turística va entrar en vigor l'1 de novembre de 2012. Actualment, la recaptació dels establiments del Pallars Jussà, es reparteix en una proporció 50% Generalitat i 50% municipi.

A partir dels ingressos de la comarca es pot extreure un estimat del nombre de pernoctacions anuals (sempre de majors de setze anys que és a qui grava la taxa). Així, la següent taula mostra l'evolució de les pernoctacions anuals al Pallars Jussà a partir de les dades facilitades mitjançant la recaptació de l'impost turístic:

Evolució nombres d'establiments i places d'allotjament turístic, Pallars Jussà.

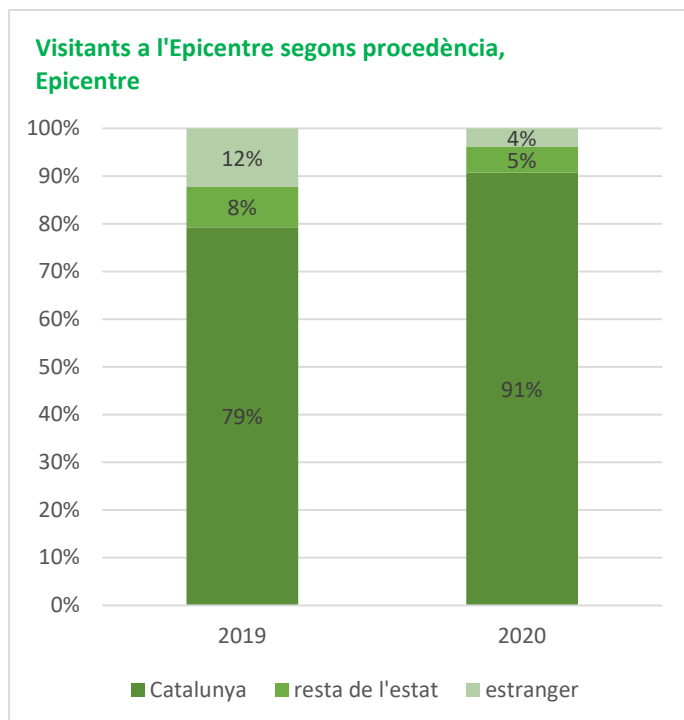
	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Equivalent a persones majors de 16 anys	57.484	63.487	69.277	81.837	90.862	80.894	109.538
% d'increment vers l'any anterior	n.d.	10,44%	9,12%	18,13%	11,03%	10,97%	35,41%

Consell Comarcal del Pallars Jussà

Els anys es calculen d'octubre a setembre (p. ex. 2018 és d'octubre 2017 a setembre 2018) excepte els anys 2013 i 2014 que van de gener a desembre.

La taula mostra que en sis anys les pernoctacions al Pallars Jussà s'han duplicat. Les raons són diverses, entre elles l'augment en el nombre d'establiments turístics, la millora de l'eficiència en la recollida de la taxa i també l'increment en el nombre de visitants a la comarca.

L'oficina de turisme de l'Epicentre realitza enquestes a tots els visitants que entren a sol·licitar informació. A partir de les enquestes realitzades durant el 2020 obtenim el següent perfil de visitant per procedència:



Del total de persones visitants de l'Epicentre durant el 2020, el 91% de Catalunya i el 5% de la resta de l'estat espanyol. La resta un 4% d'altres països. Aquest percentatge és força elevat que altres.

Com s'observa aquesta proporció és diferent que la del 2019, on els visitants del principat representaven el 79% i és que l'efecte de la pandèmia i les mesures per fer-ho front han disminuït la mobilitat, sobretot l'estrangera.

De fet els 1.977 visitants del 2020 són un 34% inferiors que els del 2019 (quan en van ser 3.018).

De les procedències estrangeres destaquen les europees, sent la francesa la primera

procedència, seguida de la neerlandesa, l'alemanya, la britànica i la belga. Destaca la disminució britànica, caldrà veure si té relació amb les mesures implementades per fer front a la covid o efecte de la sortida d'aquest país de la Unió Europea.

Si analitzem les visites provinents de la resta de l'estat espanyol, aquestes també s'han disminuït força aquest darrer 2020, tanmateix es manté força estable la relació anterior.

Visitants a l'Epicentre de procedència de l'estat espanyol (excepte Catalunya),

	2019	2020
Andalusia	27	5
Aragó	25	23
Astúries (Principat d')	3	2
Balears (Illes)	17	4
Canàries (Illes)	6	0
Cantàbria	4	1
Castella La manxa	5	3
Castella Lleó	12	6
País Valencià	34	22
Extremadura	3	1
Galícia	4	0
Madrid (Comunitat de)	54	18
Múrcia (Regió de)	7	2
Navarra (Comunitat Foral de)	13	3
País Basc	38	15
Rioja (la)	3	1
TOTAL	255	106

Epicentre, Oficina de Turisme de Tremp

Principals procedències de persones visitants estrangeres a l'Epicentre

	2019	2020
Alemanya	24	6
Andorra	7	4
Argentina	4	2
Bèlgica	20	2
Brasil	5	1
Estats Units d'Amèrica	5	0
França	174	41
Irlanda	5	0
Israel	6	0
Països Baixos	31	5
Regne Unit	46	6
Suïssa	5	1
TOTAL	370	77

Epicentre, Oficina de Turisme de Tremp

Nombre de visitants als espais visitables, 2019

Congost de Mont-rebei (Centre d'interpretació Masieta)	94.057
Telefèric de Sallente – Estany Gento	25.078
Botigues Museu de Salàs	15.113
Epicentre, centre de visitants del Geoparc	8.663
El Tren dels Llacs	6.703
Museu Hidroelèctric de Capdella	6.430
Museu de la Conca Dellà	5.848
Espai Raier	1.753
Conjunt modernista Casa Mauri	1.173
Central hidroelèctrica de Talarn	1.153
Casal Manyanet	1.139
Casal dels Voltors	997
Museu Casa Bonifaci Llimiana	703
Torre Barta	530
Castell de Llordà	473
Església de Sant Vicenç de Capdella	183

Consell Comarcal del Pallars Jussà

La següent taula recull el nombre de visitants que el 2019 van accedir als principals espais museístics o punts d'interès de la comarca (on es disposa d'un sistema per a comptabilitzar). Com s'observa, els grans nuclis d'activitat són al voltant de la Vall Fosca i el Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici per una banda i el Congost de Mont-rebei per l'altra.

Actuacions i organització del sector

La comarca compta amb un pla d'acció per al desenvolupament turístic amb vigència fins el 2023 on s'hi descriuen diferents actuacions a desenvolupar. Parteix de la base diagnòstica de que la comarca té *potencial de creixement* en l'àmbit turístic, la *necessitat de diferenciació* i la *bona gestió de destinació*.

En aquest sentit, les accions van vinculades a apostar pel turisme actiu i de natura, aprofitant els recursos paisatgístics de la comarca i *apostant per la sostenibilitat* i el *manteniment de microsegments* turístic. El Pla busca, també treballar l'especialització en sectors com el *geoturisme*, el *turisme d'aventura*, i l'*accessibilitat i turisme inclusiu* així com millorar les eines de les quals es disposen per gestionar i promoure la destinació

Les empreses, establiments i professionals del sector turístic s'organitzen al voltant de l'APAT (Associació de Professionals de l'Àmbit Turístic). Aquesta organització participa dels espais institucionals de turisme a la comarca i és una interlocutora pel conjunt d'administracions. La mateixa entitat gestiona la informació turística del web viueljussa.cat i elabora una guia turística impresa.



Per altra banda, l'associació Marques de Pastor està conformada per sis establiments i una agència de viatges i gestiona, principalment la comunicació i les reserves al voltant de la ruta, expressament dissenyada, el Cinquè Llac.

Tot i què l'àmbit d'actuació del Geoparc Orígens i el seu pla director va més de l'àmbit turístic, aquest ha esdevingut un agent més -i fins i tot un motor- turisme a la comarca executant diverses actuacions com el disseny de rutes, visites guiades, els camps de treball o l'edició de materials com la nova Guia d'Ecoturisme.



enllà
del
les

Pel que fa el conjunt de les marques turístiques que operen a la comarca se'n destaquen cinc. Per una banda en trobem dues de comarcals:



Per una banda, la marca Pallars Jussà amb l'eslògan *Viatge als Orígens* gestionada principalment pel Consell Comarcal i amb accés a la web pallarsjussa.net



Per altra banda, la marca gestionada per l'APAT amb la col·laboració, també del Consell Comarcal i visitable des de la web viujussa.cat

En l'àmbit supracomarcal destaquem la presència de les següents marques:



Aquesta marca engloba el conjunt dels Pirineus Catalans, des de l'Empordà fins a la Vall d'Aran. Aquesta marca pretén consolidar en els mercats emissors de proximitat. www.visitpirineus.com



Aquesta marca engloba el conjunt de comarques de la província de Lleida, tant de la plana com del Pirineu Lleidatà. Es gestiona des del Patronat de Turisme de la Diputació de Lleida. www.aralleida.cat



També de caire supracomarcal (perquè incorpora alguns municipis de la Noguera i del Pallars Sobirà) tenim la marca Orígens, vinculada al projecte del Geoparc UNESCO. ww.geoparcorigens.cat

Alguns municipis de la comarca com la Torre de Capdella o la Pobla de Segur també compten amb ensenyes turístiques pròpies.

Afectació de la Covid 19 al sector

El 2020 el sector turístic del país, i també el comarcal, s'ha vist greument afectat per la crisi sanitària i econòmica causada pel COVID-19. El mes de març, mitjançant l'aplicació de l'estat d'alarma, el govern de l'Estat va prendre mesures com el confinament de la població, el tancament de les fronteres i el tancament de tots els hotels i allotjaments turístics. Això ha comportat que durant 3 mesos (del 19 de març al 19 de juny, dia en que es permet novament la mobilitat dins el territori) els allotjaments del Pallars Jussà hagin estat tancats i no hi hagi hagut activitat turística, perdent períodes d'especial importància per al sector turístic com és Setmana Santa i els mesos de primavera.

L'Agència Catalana de Turisme, en el document *FU_TUR_REPORT El futur del turisme* (octubre 2020), exposa que "Espanya va perdre 27 milions de turistes en el 1r semestre de l'any 2020, el més catastròfic del turisme en la seva història. Fins al juny, amb prou feines 204.926 turistes van visitar Espanya, un 97,7% menys que un any abans (INE)". Espanya perd un 65% de turisme el 2020. I pel que fa a Catalunya, "serà la comunitat que patirà el major descens absolut de turistes, ja que el 2019 en va rebre 19,4 milions i aquest any en perdrà prop de 12,8 milions".

Nombroses empreses de l'àmbit turístic, en especial allotjaments i restaurants, s'han acollit a ERTOS per tal de resistir aquest període sense activitat, amb la conseqüent afectació en l'ocupació.

Tant l'Estat com la Generalitat han impulsat mesures de suport al sector turístic, com la *línia de subvencions per a professionals i microempreses del sector turístic de Catalunya afectats econòmicament per les conseqüències de la COVID-19* a presentar a partir del 16/04, o la *segona línia d'ajuts pensada per a autònoms i empreses que han vist afectada la seva activitat turística per la COVID-19*, la qual es va poder presentar a partir del 26/06. En ambdós casos des de l'àrea de turisme del Consell Comarcal es va informar al sector i es va oferir assessorament en la resolució de dubtes.

A partir del 19 de juny, la represa de la dinàmica turística ha estat desigual a la comarca: si bé alguns allotjaments han obert ja el primer cap de setmana permès coincidint amb el pont de Sant Joan (24/06), altres han esperat a principis de juliol. En els equipaments i activitats de guiatge l'activitat s'ha reprès ràpidament, amb l'excepció del centre d'informació de la Masieta al congost de Mont-rebei (per on passen el major nombre de visitants de la comarca), el qual no ha obert les portes fins al 17 de juliol.

La **forta dependència del sector turístic pallarès dels visitants procedents dels mercats català i espanyol** (un 85% de les enquestes que es realitzen a l'Epicentre procedeixen d'aquests mercats) ha afavorit que, un cop recuperada la mobilitat i certa normalitat, **hi hagi hagut una molt bona afluència de turistes i visitants al Pallars Jussà**. A més, les tendències que ja s'estaven consolidant d'una major demanda de connexió amb la natura, de sostenibilitat, de llocs pocs massificats, etc., amb el Coronavirus s'han accelerat i poden beneficiar a destinacions com el Pallars Jussà. La campanya de promoció turística "El Pallars Jussà, l'escapada ideal" que s'ha realitzat a les xarxes socials des de mitjats d'abril, vol apropar al ciutadà de l'àrea metropolitana aquests valors de natura, sostenibilitat, solitud, silenci, bons aliments... que el Pallars Jussà ofereix i la situació actual ha fet valorar més que mai.

Tot i que a dia d'avui encara no disposem de totes les dades per a fer una correcta anàlisi de l'estiu 2020, mitjançant les converses amb els agents del sector i amb entrevistes als els allotjaments més grans de la comarca, se'n dedueix que el mes de juliol ha estat inferior a la mitjana d'ocupació dels darrers anys (tot i que alguns allotjaments hagin mantingut les xifres). **El mes d'agost, per contra ha estat excepcionalment bo**, superant l'ocupació dels millors estius.

S'accentuen les tendències que s'anaven veient els darrers anys, com ara la reserva d'última hora. La dinàmica de reserves ha estat força inestable, amb freqüents anul·lacions d'habitacions que ràpidament es substituïen per noves reserves. En la vessant positiva, les estades han estat més llargues que l'habitual, segurament degut a que molts catalans han passat el total de les seves vacances a Catalunya enlloc d'altres anys que es combinava amb estades a l'estranger.

Pel que fa a les oficines de turisme, a l'Epicentre a l'estiu s'ha atès aproximadament un 20% menys de visitants que el 2019, mentre que l'oficina de turisme de la Pobla de Segur ha mantingut les xifres del 2019. Les dades de visitants internacionals han caigut dràsticament. De la resta d'equipaments culturals (Botigues museu de Salàs, Museu de la Conca Dellà, etc.) encara no es disposa de les dades d'estiu 2020. També caldrà conèixer quina és la recaptació de la taxa turística, que oferirà dades exactes sobre pernотacions.

Els mercats emissors internacionals han partit aquest 2020 una aturada en sec a causa de la pandèmia i les restriccions en fronteres i viatges. Pel que fa al mercat espanyol i al mercat domèstic català, principals mercats emissors de turistes al Pallars Jussà ja abans de la pandèmia, ara agafen encara més

rellevància. Això requereix de **noves dinàmiques tant en la creació i diversificació de l'oferta turística, com en les accions de promoció i comercialització.**

Resumint, el 2020 de moment ha estat un any extremadament difícil per al sector turístic, amb un terç de l'any sense funcionar però amb una bona recuperació durant els mesos d'estiu.

Les previsions per la tardor eren força bones, no obstant el nou tancament de bars i restaurants a partir del 16 d'octubre i la segona onada de Coronavirus que s'està experimentant tant en àmbit nacional com internacional, fa pensar que la tardor 2020 serà novament complicada amb possibles restriccions que afectaran a la mobilitat i seguretat dels visitants i condicionaran l'activitat turística. Això molt probablement tindrà una afectació directa en la facturació de les empreses i en l'ocupació de treballadors.

En positiu, tot indica que el turisme post-Covid es dirigeix cap a un model més sostenible. La crisi sanitària ha mostrat la insostenibilitat del sector turístic i del model de viatges que fins ara es prenia com a natural. Les empreses i destinacions que s'hagin posicionat en el turisme sostenible seran les que estaran més ben posicionades en el nou context que està arribant. Les tendències dels consumidors mostren que es cerquen destinacions i empreses turístiques arrelades al territori, amb productes d'ecoturisme basats en el patrimoni natural i cultural local, sense massificació, amb experiències de qualitat i amb un alt valor afegit.

Seguint amb el document *FU_TUR_REPORT El futur del turisme* (ACT, octubre 2020), indica que des del punt de vista del consumidor "hi ha un cert canvi de paradigma, [...] un nou consumidor que, molt influït per la pandèmia, es guia per nous paràmetres a l'hora d'escollir la seva destinació o la manera de passar les vacances. Aire pur i natura després de mesos de confinament. Tranquil·litat en comptes de l'activa vida social que es buscava altres anys. Senzillesa i flexibilitat davant la incertesa del que vindrà". Són valors que lliguen amb la destinació Pallars Jussà i amb el projecte turístic comarcal que es vol seguir desenvolupant mitjanant el projecte Treball a les 7 comarques..

El document ofereix les següents reflexions de futur post-Covid que encaixen amb el projecte presentat:

- "La pandèmia ha donat un petit descans a algunes destinacions turístiques massives [...]. Ara sorgeix una nova perspectiva de turisme responsable i ecològic".
- "La sostenibilitat com a requisit imprescindible: sense tenir cura del territori i el patrimoni no hi haurà turisme".
- "La singularitat com a punt de partida. Cada destinació i cada lloc té les seves tradicions pròpies i úniques i és a partir d'aquestes que s'hauria de construir la seva proposta, sense modificar-les".
- "El turisme ha de tenir en compte els residents i la seva qualitat de vida i, a més, ha de revertir en benefici, i no en perjudici, de la destinació."

Espais naturals

No hem volgut acabar aquesta diagnosi sense centrar-nos, també amb els recursos naturals i paisatgístics de la comarca, així com amb les actuacions i polítiques realitzades. Del conjunt dels espais forestals al Pallars Jussà el 40% son boscos i un 42% matollars, xifra superior a la de la resta de l'Alt Pirineu i de Catalunya.

Usos del sòl en terrenys forestals, Pallars Jussà 2019

	Pallars Jussà	Alt Pirineu i Aran	Catalunya	Pallars Jussà	Alt Pirineu i Aran	Catalunya
Bosc	45.098	253.002	1.125.598	40%	47%	52%
Matollars	48.520	160.916	710.305	42%	30%	33%
Altres (pastures, rius, embassaments, etc)	16.404	113.503	212.303	14%	21%	10%
Sense vegetació	4.147	12.032	112.587	4%	2%	5%
Total	114.169	539.453	2.160.793	100%	100%	100%

Idescat

Segons dades del departament d'agricultura, ramaderia i pesca el 51% de la superfície dels terrenys forestals és de titularitat pública i la resta privada. Al Pallars Jussà hi trobem una vintena d'espais amb algun tipus de catalogació com espai natural. Destaquen les més de 46.000 hectàrees de reserves de la xarxa Natura 2000.

Tipologia d'espais naturals

	Nombre	superfície
zones humides	3	393 ha
espais d'interès geològic	9	5.515 ha
espais Natura 2000	6	46.220 ha
Reserves naturals parcials	2	44 ha
Zona perifèrica Parc Nacional	1	4.006 ha
Espais protegits amb equip de gestió	1	-

Consell Comarcal del Pallars Jussà

A la comarca si localitzen tres organitzacions ambientalistes i dues associacions de defensa forestal que només cobreixen el 4% del territori, a Salàs de Pallars i a Talarn.

Des del 1986 a la comarca hi ha hagut 408 incendis que han afectat a un superfície total de 996 hectàrees. Aquest xifra no arriba a representar l'1% del territori.

Actuacions

S'han realitzat diferents projectes de gestió dels espais naturals i de la biodiversitat:

- **Replantacions forestals** en finques públiques i privades per part de l'administració forestal espanyola amb objectius múltiples: reduir l'erosió del sòl, generar ocupació, augmentar l'oferta de fusta, etc. Projecte d'àmbit estatal. Entre les dècades de 1940 i 1990 al Pallars Jussà es repoblen 31.000 hectàrees.
- **Reintroducció del cérvol** a la Reserva Nacional de Caça de Boumort l'any 1981, amb l'objectiu de millorar l'interès cinegètic d'aquest espai.
- **Reintroducció del voltor negre** a la Reserva Nacional de Caça de Boumort. S'inici l'any 2007 i encara és vigent en l'actualitat, amb l'objectiu de recuperar les poblacions d'aquesta espècie

amenaçada, i crear una nova població al Prepirineu que faci de pont entre les poblacions del centre-sud de la península Ibèrica i del centre de França.

L'impuls de projectes molt ambiciosos en l'àmbit de la gestió d'espais naturals i la biodiversitat, tot i que no hagin estat de l'agrat de tothom, han permès que en els anys posteriors hagin pogut implementar-se altres projectes i activitats econòmiques.

En el cas de les repoblacions forestals, han generat una gran extensió de pinedes que han fet augmentar la quantitat i diversitat en la producció de bolets, que cada any atreuen a molts boletaires i generen un fort impacte econòmic, promocionat a través de jornades micològiques des de l'any 2001.

La reintroducció del cérvol a Boumort ha permès generar una potent activitat ecoturística durant la tardor per observar aquests animals durant l'època en que es reproduïxen, conegut com la brama del cérvol.

I la reintroducció del voltor negre ha permès comunicar la comarca com el primer territori de la península Ibèrica on es reproduïxen les quatre 4 espècies de voltor del continent, i reforçar el Pallars Jussà com un destí ideal per observar ocells rapinyaires.

Les administracions i algunes entitats del tercer sector han promogut durant els últims anys l'obertura i manteniment d'una xarxa de més de 300 km de senders que travessen tots els espais naturals protegits de la comarca, equipats amb múltiples infraestructures per facilitar l'ús públic i la interpretació del medi natural (àrees d'esbarjo, miradors, cartelleria, etc).

La custòdia del territori és una fórmula de relació entre els propietaris d'un espai, les entitats de custòdia que vetllen per la seva conservació i els usuaris que en gaudeixen, per tal de gestionar el territori tenint cura de la terra. A Catalunya la custòdia del territori la impulsa la Xarxa per la Conservació de la Natura (www.xcn.cat).

L'Ajuntament de Tremp va ser la primera entitat de custòdia de la comarca, i durant la dècada del 2000 va dur a terme nombrosos projectes de conservació utilitzant la custòdia com una fórmula de relació amb els propietaris de finques privades. Van seguir el seu exemple entitats com Lo Trencalòs i l'Estació Biològica del Pallars Jussà, i actualment hi ha un bon nombre d'associacions que tenen signats acords de custòdia a la comarca per tal de participar en la gestió del medi natural: Trenca, ADF Talarn, Marques de Pastor, Senterada viu i sostenible, etc.

Les microreserves són una nova fórmula de gestió de petits espais naturals implantada al Pallars Jussà des fa poc temps, potenciant la conservació del medi natural i la biodiversitat.

La major part d'espais són privats, i suposa una fórmula innovadora de conservació del territori, sota la figura de reserves naturals privades. El portal gratidutpallars.cat ha apostat per les microreserves com una via per implicar la ciutadania en la conservació del medi natural, i a part de divulgar aquests espais capta fons per finançar actuacions que hi volen dur a terme els seus gestors.

Conclusions: els fenòmens que estan tenint lloc a la comarca

Resumint les diferents dades i interpretant-les, hem detectat els següents fenòmens que resumeixen l'estat del Pallars Jussà

Fenòmens poblacionals

Pe que fa als fenòmens relacionals amb la població s'ha identificat:

DESPOBLAMENT

La pèrdua de població (o el creixement comparativament lent) és una de les amenaces més importants que té la comarca actualment. Aquesta amenaça és compartida amb la resta de territoris rurals i no s'observen polítiques eficaces de caire nacional o estatal que hi donin resposta.

Els efectes de la pèrdua de població van lligats a les oportunitats d'ocupació, l'oferta de serveis, les possibilitats per emprendre o les dificultats per gestionar el territori; en són causa i conseqüència.

ENVELLIMENT

L'envelliment al Pallars Jussà té, per una banda, la mateixa explicació que a la resta de Catalunya i les societats occidentals: l'increment de l'esperança de vida i la vellesa de generacions amb una alta natalitat (*baby boom*). Però els índex tan elevats de la comarca són un clar símptoma del despoblament, principalment per l'èxode de població jove.

Tot i els efectes negatius que comporta aquest fenomen, la presència de persones grans a la comarca implica rendes més estables (pensions) i ofereix l'oportunitat d'incrementar els serveis dirigits cap aquest sector de població, i per tant generar ocupació.

IMMIGRACIÓ

La meitat de la població actual de la comarca, és nascuda fora del Pallars Jussà i un 16% és d'origen estranger. Moltes d'aquestes persones s'han quedat a la comarca després de la crisi. La immigració és el fenomen que està estabilitzant la població a la comarca.

La diversitat que en queda, també es una font de riquesa a la comarca. Persones –sovint– més joves, amb capacitat per treballar i emprendre, i també nous col·lectius amb necessitats de serveis (i empreses que els ofereixin) diversos.

CONCENTRACIÓ A TREMP I A LA POBLA DE SEGUR

En plena relació amb els fenòmens anteriors, la centralització cap als nuclis urbans de Tremp i La Pobra de Segur, genera els mateixos efectes a escala local: els municipis i nuclis que perden població entren en risc de perdre serveis, establiments i entrar en el cercle del despoblament.

MASCULINITZACIÓ

Tot i que una societat envellida hauria de presentar una relació més alta de dones que d'homes, la relació de masculinitat al Pallars és força elevada.

Fenòmens macroeconòmics

Si passem a analitzar els fenòmens vinculats a les grans magnituds econòmiques i a l'empresa en general observem:



CRISIS I RESCISSIIONS

La comarca, a diferència del conjunt de Catalunya no ha recuperat el VAB del 2008 (-5%) i presenta un creixement lent. Aquesta situació és compartida amb la majoria de les comarques de l'Alt Pirineu.

L'ocupació presenta resultats més negatius encara. El 2018 i el 2019 les afiliacions afiliats al RGSS eren un 8% menys que el 2008 i les afiliacions al RETA eren un 18% menys. Només el sector serveis ha arribat als valors de contractació de 2008.

Aquests valors són força negatius si els comparem amb els del conjunt de Catalunya on el VAB del 2018 ja era un 12% superior al del 2008.

Cal tenir en compte que dades més recents com l'anuari comarcal del BBVA comencen a advertir d'un estancament durant el 2019 que, evidentment s'ha agreujat amb la crisi arrel de la covid.

TERCIARITZACIÓ I PÈRDUA DE DIVERSIFICACIÓ

Un altre fenomen a contemplar és la distribució per sectors. El creixement no és homogeni entre tots els sectors, així mentre el sector serveis creix en riquesa i generació d'ocupació des del 2008 ocupant cada cop més proporció, el sector industrial perd potencial. L'agricultura i la construcció tenen un creixement més lent, de manera que van perdent proporció en el VAB comarcal i en la generació d'ocupació.

INICIATIVA PUBLICOPRIVADA

A la comarca s'estan impulsant projectes conjunts entre l'administració pública i el sector privat com aquells impulsats en el marc del programa *Al Teu Gust*, i els impulsats des de Pallars Actiu que necessiten de la implicació i fins i tot la inversió del sector privat. S'observen dificultats en l'impuls del sector privat, apostant pels projectes i aportant finançament.

SUPORT A L'EMPREENEDORIA

Es nota la presència de serveis d'acompanyament a l'emprenedoria a la comarca. Des del programa Catalunya Empren i el Centre d'Empreses Innovadores s'han acompanyat centenars de projectes empresarials en els darrers anys. També s'han realitzat actuacions de foment de l'emprenedoria entre les persones joves des de l'oficina jove i s'acompanya a les persones que s'inicien en el món ramader des de l'Escola Agrària. També des del Consorci Leader es dona suport, en aquest cas financer, als projectes d'empreses i persones emprenedores i des de Pallars Actiu es manté una xarxa d'empreses i persones emprenedores que genera oportunitats. Fomentar l'emprenedoria en l'àmbit rural i de muntanya té unes especificitats que cal tenir en compte així com analitzar les oportunitats de futurs models de negoci.

APOSTA PER L'ECONOMIA SOCIAL I SOLIDÀRIA

L'aposta del Consell Comarcal de liderar el programa d'Ateneus Cooperatius a l'Alt Pirineu i l'Aran ha posat l'economia social i solidària en el centre de les polítiques econòmiques i d'empresa. Estem parlant de models empresarials més resilients, basats en la gestió democràtica i amb el lucre limitat, que sovint, donen resposta a necessitats socials.

Fomentar la fórmula cooperativa en un entorn de microempresa i empresa familiar no és fàcil. Sovint el projecte emprenedor és unipersonal i es difícil convertir-lo en projecte col·lectiu d'entrada. Per altra banda el foment de l'empresa social, d'inserció, o centre especial de treball pot oferir oportunitats multidireccionals a la comarca: econòmiques, de creació d'ocupació i de millorar la qualitat de vida a la comarca i de col·lectius específics.

Fenòmens laborals

Si analitzem els fenòmens vinculats al món del treball observem:

TEMPORALITAT I ESTACIONALITAT

El Pallars Jussà mostra una mitjana de contractes temporals més elevat que la mitjana catalana. El desenvolupament del sector terciari especialment lligat al turisme intensifica la contractació temporal a causa d'un mercat purament estacional.

Aquest fenomen es veu mínimament agreujat amb l'estacionalitat del sector agrari, que, en un percentatge més baix, també té un afectació en els indicadors de temporalitat. Aquestes dades són realment significatives, ja que són els sectors econòmics amb més pes pel que fa a la contractació.

OCUPACIÓ DE BAIXA QUALITAT

El 44% de les persones contractades són col·lectius amb estudis primaris, seguits d'un 38% amb estudis secundaris o educació general (ESO). El volum d'aquests contractes està condicionat per les activitats que es desenvolupen a la comarca: serveis i agricultura seguits de la construcció. Són sectors que ocupen persones amb nivells formatius més baixos. En molts casos, aquestes contractacions van lligades a contractes de baixa qualitat (contractes d'obra i servei, baixos salaris, etc.)

COL·LECTIUS ESPECÍFICS

Les persones majors de 55 anys són el col·lectiu amb més demandants, prop del 40%. A aquest fet, cal sumar-l'hi l'agreujant de ser el grup més nombrós en atur de llarga durada.

A la comarca trobem un percentatge més elevat de persones aturades amb estudis universitaris o post universitaris que persones sense estudis.

L'atur per sexes mostra grans variacions al llarg dels anys, actualment les dones són un col·lectiu fortament castigat per la crisi del coronavirus. Però de manera constant la temporalitat afecta més aquest col·lectiu que no pas el masculí.

ROL DEL SECTOR PÚBLIC EN LA GENERACIÓ D'OCUPACIÓ

La fortalesa de l'administració pública, defensa i Seguretat Social es una peça clau tant pel que fa al mercat de treball (contractacions) com en l'aportació en el VAB. El Jussà reuneix un gran nombre de serveis públics que actuen de manera supracomarcal (Hospital, Seguretat Social, SOC, Acadèmia de Sots Oficials).

ATURATS DE LLARGA DURADA

Existeix una bossa important d'aturats de llarga durada, les causes de la qual poden ser un problema d'atur estructural o fruit de la població envellida, és a dir el col·lectiu de major de 55 anys.

AFECTACIÓ DE LA PANDÈMIA

Al llarg del 2020 es genera un increment notori del nombre de persones aturades. L'atur estacional està assolint periodicitats més llargues i la temporada d'estiu i l'arribada de turistes queda desvirtuada en les gràfiques, observant-se menys contractacions i de menor durada. És important tenir en compte que les persones amb ERTD no es cataloguen com aturades, per tant en la finalització d'aquesta situació pot ser encara més devastadora.

Fenòmens educatius

Pel que fa a l'educació, tant en l'obligatòria com en la secundària, es detecten les fenòmens següents:



TANCAMENT DE CENTRES O LÍNIES

Una de les amenaces futures va lligada al despoblament de la comarca i a l'envelliment poblacional. La pèrdua de població en edat escolar pot comportar el tancament de línies o centres escolars incidint en el cicle des despoblament.

CERTIFICACIONS PROFESSIONALS

Una línia per millorar la qualificació de les persones treballadores al Pallars Jussà és mitjançant les certificacions professionals.

ESPECIALITZACIÓ EN MUNTANYA

La comarca està treballant per especialitzar l'oferta educativa en alguns àmbits. Per una banda, l'increment de l'oferta de cicles vinculats als esports de muntanya des de l'Institut de La Pobla de Segur i el recent creat Institut Centre d'Esports de Muntanya del Pallars amb 800 alumnes anuals.

Per altra banda, destaca l'especialització de l'Escola Agrària del Pallars cap a la transformació agroalimentària de muntanya a través de l'oferta d'un nou cicle de grau superior.

L'ÀMBIT GEOLÒGIC

La riquesa geològica del Pallars Jussà ha estat validada amb la recent declaració per part de la UNESCO del Geoparc Orígens. Si anteriorment, gràcies a la iniciativa del Museu de la Conca Dellà ja era una zona explorada per especialistes i estudiants en pràctiques, ara encara ho pot ser més. En aquesta via, la fortalesa del paisatge i del territori pot donar peu a oportunitats derivades de l'àmbit de la recerca, fins i tot en el nivell internacional, obrint la porta a esdevenir un nucli important en aquesta disciplina.

ADAPTABILITAT A NOVES PROFESSIONS

Un dels reptes de la comarca serà el d'adaptar l'oferta formativa a les noves professions, sobretot aquelles vinculades a la digitalització per tal de retenir població jove i donar resposta als reptes empresarials i socials del futur.

Fenòmens de qualitat de vida

En els àmbits de la salut, els serveis a les persones i la qualitat de vida en general s'han observat els fenòmens següents:

TRANSFORMACIONS VINCULADES A LA FORMA D'ENVELLIR

La presència de persones grans obre un conjunt de possibilitats pel que fa a noves activitats econòmiques i serveis públics que garanteixin la qualitat de vida d'aquests col·lectius, garantint la major autonomia possible. De la mateixa manera cal prestar atenció a la diversitat de maneres d'envellir, tot posant les persones en el centre.

En aquest sentit s'obre la porta a l'exploració de nous models de negoci, així com a la innovació social per part de les administracions públiques amb models d'intervenció centrats en la persona, per tal que el Pallars Jussà sigui una comarca on envellir dignament.

FEMINITZACIÓ DE LES CURES

Sense ser un fenomen específic del Pallars Jussà, la cura de les persones (sobretot de les més vulnerables) està altament feminitzada, tant en l'àmbit laboral com en el familiar, provocant la doble jornada laboral de moltes dones.

A l'esfera laboral, moltes professions poc qualificades realitzades per dones són en l'àmbit de l'atenció a les persones o en l'àmbit de la neteja de les llars, sovint amb salaris baixos i condicions precàries.

En aquest sentit, les polítiques socioeconòmiques han de tenir en compte, també aquest fenomen, garantir la igualtat i l'apoderament de les dones que treballen en aquests àmbits i fent emergir l'economia submergida, si es dona el cas.

DESARRELAMENT

Una amenaça a considerar són les emigracions de persones joves o el no retorn al finalitzar els seus estudis. També cal introduir la perspectiva de gènere per entendre aquest fenomen amb més profunditat i equilibrar la piràmide poblacional entre l'esquerra i la dreta de les franges de població activa atesa l'actual taxa de masculinització.

Cal entendre la qualitat de vida des del punt de vista, també de les persones joves i les seves singularitats tot dissenyant polítiques pel repoblament comarcal.

APODERAMENT COMUNITARI I PARTICIPACIÓ

La participació de la comunitat, de la ciutadania, en la definició de les polítiques públiques i dels serveis que han de gaudir tendeix, des de fa uns quants anys, a marcar els processos de disseny, avaluació i fins i tot execució de polítiques concretes. D'aquesta manera, posar la persona al centre, implica també idear processos oberts que permetin apoderar la ciutadania socialment i política.

ACCÉS A L'HABITATGE

Les dificultats d'accés a l'habitatge en molts municipis de la comarca impedeix la fixació de nova població, així com fomenta la centralització a Tremp i a La Pobla de Segur. Cal analitzar els motius pels quals moltes persones propietàries no ofereixen els seus pisos al mercat de lloguer i el rol que s'està desenvolupant des de la borsa d'habitatge.

INNOVACIÓ SOCIAL

Molts dels fenòmens observats convergeixen en la necessitat de potenciar la creativitat per trobar solucions als problemes o necessitats actuals des de l'àmbit públic, privat i comunitari. A la comarca ja hi ha hagut algunes experiències interessants que han sabut combinar l'atenció a col·lectius específics, apoderant-los mitjançant models d'empresa social i viables econòmicament.

DEMOCRATITZACIÓ DE LA TECNOLOGIA

La digitalització també ha arribat a l'àmbit de l'atenció a les persones i en l'àmbit mèdic. La qualitat de vida a la comarca, passa per democratitzar aquestes tecnologies, també les de la informació i la comunicació, fent-les més properes a la ciutadania i, fins i tot, posant-les en el centre d'una estratègia de desenvolupament rural, per les millores que poden aportar.

MEDI AMBIENT I PAISATGE

La qualitat de l'aire, així com la proximitat dels entorns naturals i la no massificació poblacional són forteses destacades. En aquest sentit, és primordial mantenir l'equilibri ecològic en les actuacions de desenvolupament que es planifiquin.

OCI I TEMPS LLIURE

La ciutadania valora poder fer esport, submergir-se en la cultura i en definitiva gaudir del seu temps lliure. Per tant, és vital mantenir i ampliar l'oferta de serveis d'aquestes característiques a la comarca, innovant en models de negoci i polítiques públiques que ofereixin aquests serveis en entorns amb una demanda inferior pel fet de tenir menys població.

SALUT PÚBLICA I COMUNITÀRIA

L'àmbit de la salut també és un altre àmbit on dissenyar actuacions. Aquestes poden estar vinculades, per una banda, a l'increment de la població de més de 65 anys, però també en aprofitar la centralitat que ofereix l'Hospital del Pallars buscant estratègies de posicionament en medicina esportiva o altres que el dotin de prestigi, tot facilitant l'arrelament dels i les professionals sanitàries. També cal incidir en l'increment d'actuacions que treballen la salut de manera comunitària incidint en la prevenció i en la millora general del benestar personal i la qualitat de vida.

Fenòmens localitzats al sector primari i agroalimentari

Per la importància de la cadena de valor agroalimentària a la comarca en la generació d'ocupació, pel manteniment i la creació d'empreses i per la generació de valor afegit brut, hem analitzat els fenòmens dels sectors que hi intervenen:

INFRAESTRUCTURES PUBLICOPRIVADES

La col·laboració entre els sectors públic i privat ha de permetre dotar al sector primari i a la indústria agroalimentària de millors infraestructures. És el cas dels molins d'oli i dels escorxadors, fins i tot amb la possibilitat de tenir línies per producte ecològic. Es preveu que els projectes impulsats no abastiran l'alta demanda. La col·laboració público-privada ha de permetre dotar al sector primari i a la indústria agroalimentària de les infraestructures necessàries pel creixement d'aquests sectors.

LA PRODUCCIÓ AGRÍCOLA PER ÚS ANIMAL

Una gran part de la producció agrícola (en tones) està orientada a l'alimentació de bestiar. Aquests cultius ocupen prop del 30% de les terres conreades. L'opció del farratge ecològic es valora per tal de donar valor afegit als conreus i per la rellevància de la producció ramadera ecològica. L'estudi de viabilitat de Pallars Actiu sobre els farratges ecològics donarà la oportunitat d'analitzar com es pot transitar cap aquests cultius. A banda, cal potenciar els cultius vinculats al consum humà.

SECTORS DE MAJOR VALOR AFEGIT

Amb projectes com *Al Teu Gust* i les actuacions en els àmbits vinícola i oleic, la comarca està centrant esforços en incrementar la producció i la transformació de productes de més qualitat i valor afegit i mantenir la major part de la cadena de valor a la comarca. En el marc de la nova Estratègia Alimentària de Catalunya cal aprofitar l'oportunitat per contribuir en el disseny d'un model alimentari nacional basat en producte de qualitat i sostenible, estudiant i impulsant el conreu de noves varietats i analitzant l'impacte de l'escalfament global en el futur de l'agricultura comarcal.

LA UTILITZACIÓ DEL SÒL

La superfície de conreu al Pallars Jussà és inferior a la del conjunt de Catalunya. L'aprofitament del sòl per ús agrícola és primordial si es vol desenvolupar el sector. Cal estar alerta als projectes que ocupin terres conreables, com els fotovoltàics, atès que reduïrien la capacitat productiva de la comarca.



REFORÇAT EL RELAT AGROALIMENTARI

Durant els darrers anys, amb els conjunt de projectes d'impuls del sector agroalimentari s'ha pogut estimular un relat de sector més cohesionat, basat en la promoció del producte de qualitat i de proximitat i en el desenvolupament de la producció ecològica.

El treball en xarxa entre el sector públic i el sector privat ha contribuït a cohesionar els diferents sectors i a traçar un relat compartit que posa de relleu el dinamisme gastronòmic de la comarca i l'aposta per la qualitat, la proximitat i la producció ecològica.

INNOVACIÓ AGRÀRIA I AGROALIMENTÀRIA

Una de les línies de treball que s'impulsen és el foment de la innovació i la recerca. En aquesta línia, s'està testejant l'adaptació d'oliveres a la comarca i estudiant les diferents varietats presents. També s'aposta per l'acompanyament a petits productors en la innovació i creació de nous productes.

FINANÇAMENT

S'observa, com arreu d'Europa, una forta dependència del sector primari dels ajuts públics. Pel que fa a les polítiques de suport al sector agroalimentari, s'observa també una forta dependència del finançament extern. És imprescindible treballar en la sostenibilitat dels empresarial i dels projectes

FORMACIÓ I RETENCIÓ DEL TALENT

La manca de relleu generacional i la manca de professionalització del sector, pot arribar a produir una pèrdua del coneixement après durant generacions i també de les possibilitats d'innovació. Calen actuacions de retenció del talent i de formació de nous.

RELLEU GENERACIONAL

L'envelliment, les jubilacions i l'abandonament de terres llaurables i explotacions agràries és una de les amenaces més importants pel sector agrícola i ramader que poden dur a l'extinció algun sector concret. S'hi pot fer front fomentant el traspàs d'explotacions o amb iniciatives com el banc de terres o els espais test.

COMERCIALIZACIÓ DE PRODUCTE ECOLÒGIC

La ramaderia ecològica té un paper rellevant a la comarca. Per tal de potenciar aquesta producció, és necessari treballar canals de comercialització i, pel que fa als farratges, estudiar també el creixement de la superfície conreada amb aquest model.

CONCENTRACIÓ DE TERRES

S'observen dificultats en l'accés a la terra per a persones joves o nouvingudes alhora que una concentració de terres en poques mans.

Fenòmens localitzats en el sector indústria

Pel que fa al sector industrial en general s'observen aquests fenòmens:

IMPORTÀNCIA DE LA INDÚSTRIA AGROALIMENTÀRIA

Com ja s'ha vist, la principal indústria a la comarca és l'agroalimentària. Si bé és cert que la generació d'energia és la indústria que genera més riquesa (VAB), l'agroalimentària és la que millor la reparteix, en nombre d'empreses i de persones treballadores.

ÚS INDUSTRIAL DELS EXCEDENTS AGRARIS

En alguns casos s'ha detectat com una oportunitat la producció de productes industrials (envasos, teixits, energia) utilitzant els excedents agraris. Caldria veure les opcions de viabilitat i competitivitat de negocis que els produïssin i els comercialitzessin.

COMUNICACIONS

Les comunicacions terrestres són un dels principals esculls per la indústria a la comarca, restant-li competitivitat. També ho són les telecomunicacions. En l'era digital que hem començat, la connectivitat és cabdal per poder competir en un mercat globalitzat

SÒL INDUSTRIAL

Existeixen dificultats de localització per al teixit industrial i s'han de millorar les infraestructures en alguns polígons adaptant-les als models d'indústries presents i als requeriments tecnològics necessaris.

Fenòmens localitzats en el sector de la construcció

Pel que fa al sector de la construcció, els fenòmens detectats són els següents:

REHABILITACIÓ

La construcció d'habitatges va caure en picat amb l'anterior crisi i s'està molt lluny de recuperar aquelles xifres (si és que es volen recuperar). Tanmateix, el sector de la construcció ha pogut estabilitzar-se en l'àmbit de les reformes i l'obra pública. Probablement, durant els propers anys, la rehabilitació continuarà sent el principal motor del sector.

**EFICIÈNCIA
ENERGÈTICA**

S'observa com una oportunitat, les reformes vinculades a l'eficiència energètica i a l'obtenció d'energia renovable en l'àmbit residencial. En el marc del pacte verd europeu i les polítiques vinculades que s'hi puguin desenvolupar a Catalunya i a l'Estat veurem com es pot impulsar aquest sector en l'àmbit local.

**POLÍTIQUES
PÚBLIQUES
D'ACCÉS A
L'HABITATGE**

El conjunt de polítiques nacionals i locals que s'orientin a garantir el dret a l'habitatge, especialment en entorns rurals, tindran influència sobre el sector de la construcció, sigui per construcció d'obra nova o rehabilitació d'habitatge a disposició de les borses d'habitatge. També ho tindran les polítiques de repoblament.

Fenòmens localitzats en el sector comercial

Pel que fa al sector del comerç al detall hem observat els fenòmens detallats a continuació:

**TRASPASSOS I
RELLEUS**

S'observen dificultats en la venda, el lloguer o el traspàs de certs establiments, atès que no compleixen en molts casos condicions d'adequació o senzillament perquè estan comunicats amb la vivenda del pis superior. Hi ha un nombre considerable de propietaris de negocis d'èxit que s'acosten a la jubilació sense previsió de relleu generacional.

DIGITALITZACIÓ

Tot i que és difícil saber cap on anirà el comerç del futur, la digitalització estarà a l'ordre del dia. Es percep una certa desactualització del teixit comercial en aquest aspecte, atès que molts negocis ni tant sols tenen pàgina web. Les empreses no veuen la necessitat de digitalitzar el seu negoci; sovint no es percep la utilitat o fins i tot es veu com una carrega innecessària. Aquest és un aspecte fortament treballat i està a l'agenda de les actuacions en comerç realitzades a la comarca.



ASSOCIACIONISME COMERCIAL

Tenir organitzacions representatives de la societat és clau perquè la democràcia funcioni. Així, aquestes actuen com a receptacles de la diversitat del sector, formulen propostes de consens i actuen com interlocutores amb l'administració pública. A més, poden executar iniciatives pròpies o cocrear amb les administracions projectes que donin respostes a les seves necessitats. Actualment, les entitats tenen nivells d'activitat dispars i de vinculació amb les administracions locals també diferents. De les tres entitats de la comarca, una està totalment inactiva, una altra agrupa el sector i desenvolupa activitat. Només la de Tremp (CAT) treballa en coordinació amb l'Ajuntament, el projecte de dinamització comercial i desenvolupa un pla anual de dinamització comercial. Des del sector públic s'aposta per donar el suport a aquestes entitats i afavorir la cooperació entre elles i les administracions del territori. És necessari, també en general, treballar els relleus de les juntes directives i una certa resistència del teixit a veure la necessitat o la viabilitat d'associar-se.

Fenòmens localitzats en l'àmbit del turisme

Pel que fa el turisme, s'han detectat els següents fenòmens:

L'APOSTA PER L'ESTRATÈGIA COMARCA

L'existència d'una estratègia turística així com d'una persona tècnica referent a la comarca és vista com una fortalesa per multitud d'agents. La planificació concertada amb el sector empresarial turístic és una fortalesa i una oportunitat per desenvolupar un model turístic sostenible i conscient. També ho és garantir la coherència amb el conjunt de marques turístiques locals i supracomaricals així com construir el relat turístic de manera coherent amb el relat de comarca, el del producte pallarès, el geològic...

MANCA DE PROFESSIONALITZACIÓ

Molts establiments i agents que operen en l'àmbit turístic ho fan com a segona dedicació. Aquesta manca de professionalització es veu reflectida en la manca d'ambició i impacte en el desenvolupament turístic comarcal tenint dificultats per aprofitar les oportunitats. Les actuacions derivades han d'anar tant cap a la capacització i professionalització com en l'adaptació i supervivència empresarial d'aquests models més familiars on el turisme és la segona activitat.

ESTACIONALITAT

L'estacionalitat és una debilitat del sector turístic, tanmateix el Pallars Jussà, per les seves condicions climatològiques té possibilitats per ampliar la temporada i enfocar-se a públics menys dependents de l'estacionalitat.

MODEL TURÍSTIC SOSTENIBLE

En aquest sentit, les accions van vinculades a apostar pel turisme actiu i de natura, aprofitant els recursos paisatgístics de la comarca i apostant per la sostenibilitat i el manteniment de microsegments turístic. L'aposta comarcal busca, també, treballar l'especialització en sectors com el geoturisme, el turisme d'aventura, l'accessibilitat i el turisme inclusiu.

ROL SECTOR PRIVAT

Iniciatives com el *cinquè llac* i *Viu el Jussà*, són exemples de contribucions del sector privat que tenen un impacte en el desenvolupament comarcal més enllà del seu negoci.

L'oportunitat passa per reforçar aquestes pràctiques, fomentar-ne de noves i crear els instruments necessaris per concertar-les.

Tot i que el sector està cohesionat, aquest és molt divers, tant en tipologia d'activitats, com en models empresarials. Per ara, una sola organització els representa.

MANCA D'INVERSIONS

L'impuls del turisme a la comarca passa per nous models d'establiments i d'activitats que requereixen de certes inversions del sector privat i no sempre es fàcil captar-les.

Espais naturals

AMENAÇA DE GRANS INCENDIS

La política d'extinció total dels incendis forestals que vivim arreu d'Europa i la manca de gestió del territori per l'abandonament del món rural ha fet que actualment al Pirineu s'hagin assolit els mateixos nivells de càrrega i continuïtat de combustible forestal que trobàvem a l'edat mitjana, abans de la roturació massiva del territori. La poca presència del foc al Pallars Jussà, un procés natural als ecosistemes, no fa sinó incrementar aquest problema i les probabilitats d'aparició de grans incendis forestals en episodis de meteorologia adversa. Aquests grans incendis modificarien dràsticament el paisatge, i amenaçarien el model econòmic de la comarca basat en l'ecoturisme i les activitats de lleure en contacte amb una natura salvatge.

PARCS SOLARS

La proliferació de projectes de parcs solars per tota la comarca amenacen de transformar-ne radicalment el paisatge, i fer-ne perdre qualitat de cara a activitats en auge com l'ecoturisme i el turisme de natura.

MANCA D'ACTUACIONS DE GESTIÓ D'ESPais NATURALS I LA BIODIVERSITAT

Moltes de les actuals iniciatives de turisme de natura i ecoturisme són possibles gràcies a que en el passat es van dur a terme projectes ambiciosos de gestió dels espais naturals i la biodiversitat. Actualment aquests projectes han quedat totalment superats pels que estan duent a terme en altres territoris de la península, basats en filosofies innovadores com el *rewilding*, i la reintroducció de grans i vistosos ungulats salvatges, i implementats en espais naturals protegits com parcs naturals, figures que ens manquen a la comarca.

PARC NATURAL DEL MONTSEC

En els darrers 30 anys hi ha hagut nombrosos intents de declaració del parc natural del Montsec, i la manca de voluntat primer i la passivitat després del territori ha fet que no reeixissin. La manca d'espais naturals protegits amb equips de gestió que promoguin projectes potents en relació al medi natural és un gran handicap en relació a altres territoris, amb molt més dinamisme en aquest àmbit.